

การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกบาลีดีเด่น

DEVELOPMENT OF TEACHING – LEARNING INNOVATION
MANAGEMENT OF DISTINGUISHED PARIYATTI DHAMMA
SCHOOLS, PALI DIVISION

พระมหาอภิชาติ ชยเมธี (ถาวร)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลีดีเด่น

พระมหาอภิชาติ ชยเมธี (ถาวร)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Development of Teaching – Learning Innovation Management of
Distinguished Pariyattidhamma Schools, Pali Division

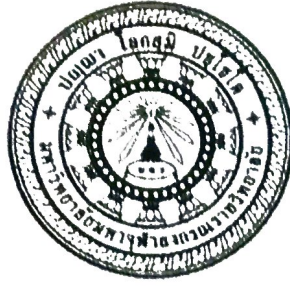
Phramaha Apichat Chayameteer (Thaworn)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นักศึกษานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษา

(พระมหาสมบูรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูโอภาสนนทกิตติ, ดร.)

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร.อำนาจ เดชชัยศรี)

กรรมการ

(พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ, ผศ. ดร.)

กรรมการ

(พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ, ผศ. ดร.
พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.

ประธานกรรมการ
กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระมหาอภิชาติ ชยเมธี)

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น
- ผู้วิจัย** : พระมหาคณาจารย์ ชยมณี (ถาวร)
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

- : พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิติปญโญ, ผศ.ดร.
พธ.บ(พระพุทธศาสนา), พธ.ม. (การบริหารการศึกษา), Ph.D.
(พุทธบริหารการศึกษา)
- : พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ดร.
ป.ธ.๔, พธ.บ. (พระพุทธศาสนา), ร.ม. (รัฐศาสตร์), พธ.ด. (พุทธบริหาร
การศึกษา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ๒. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ๓. เพื่อเสนอวิธีการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้กลุ่มตัวอย่าง ๒๙๗ รูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาพรวมอยู่ในระดับมาก
๒. ผลการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคโนโลยีสมัยใหม่ นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาทฤษฎีที่สอน และจัดอบรมบาลีก่อนสอบ ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และการจัดทำแผนการเรียนการสอน
๓. วิธีการพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมให้อาจารย์นำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนเชิงบูรณาการและจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างแรงจูงใจ พัฒนาระบบการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการพัฒนาระบบการอบรมบาลีก่อนสอบด้วยระบบออนไลน์

Thesis Title : Development of Teaching – Learning Innovation Management of Distinguished Pariyattidhamma Schools, Pali Division

Researcher : Phramaha Apichat Chayamete (Thaworn)

Degree : Master of Art (Educational Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Prakhrusangkarak Chakkit Bhuripanno, (Buddhist Studies), M.A., (Educational Administration), Ph.D. (Buddhist Educational Administration)

: Phrakhu Kittiyannawisit, Pali V, B.A. (Buddhism), M.Pol.sc (Political Science), Ph.D. (Buddhism Educational Administration)

Date of Graduation : March 18, 2019

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the state of Pali teaching and learning of distinguished Phrapariyattidhamma Schools, Pali Division, 2) to develop teaching and learning innovations of distinguished Phrapariyattidhamma Schools, Pali Division, and 3) to propose a development method of teaching and learning innovations of distinguished Phrapariyattidhamma Schools, Pali Division. The data were collected by questionnaires from 297 samples and analyzed by mean and standard deviation.

The results of the study found that:

1. The state of Pali teaching and learning of distinguished Phrapariyattidhamma Schools, Pali Division, was at a high level overall.

2. The results of development of teaching and learning of distinguished Phrapariyattidhamma Schools, Pali Division, consisted of the use of instructional media and modern technology relevant to teaching and learning activities, improvement of students' understanding in subject contents, pre-examination tutorial, learning skills enhancement, and lesson plan making.

3. The development method of Pali teaching and learning of distinguished Phrapariyattidhamma Schools, Pali Division, was that; implementattion of instructional technology to teaching and learning integration, arrangement of

activities to motivate the Pali learning, development of teaching and learning system through information technology, and development of Pali pre-examination tutorial online.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีก็เนื่องด้วยได้รับความเมตตาช่วยเหลือจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ คือ พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ ผศ.ดร. ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ พระครูกิตติญาณวิสิฐ ดร. กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำด้วยดีตลอดมา ตั้งแต่เริ่มต้นจนทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการสอบป้องกันทุกรูปทุกท่านที่ได้สละเวลาตรวจสอบวิทยานิพนธ์และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ พระศรีปริยัติสุธี อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดสร้อยทอง ที่เมตตาอนุญาตให้แจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ พระเทพปริยัติโมลี เจ้าสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม พระมหาสุธรรม สุรตโน อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดพระธรรมกาย พระปิฎกโมลี อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดจองค์ำ พระราชปัญญาเวที เจ้าสำนักเรียนวัดตากฟ้า และพระราชนันทมนี เจ้าสำนักเรียนวัดบัวขวัญ ที่เมตตาอนุเคราะห์อนุญาตให้แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือทุกประการจนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ประสบความสำเร็จด้วยดี

คุณประโยชน์คุณงามความดีอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาเป็นกตเวทิตาคุณ แต่คุณ ครูอาจารย์ และผู้ที่ยช่วยสนับสนุนการในการวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน

พระมหาอภิชาติ ชยเมธี (ถาวร)

๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	๘
๒.๑.๑ ความสำคัญของการพัฒนา	๘
๒.๑.๒ ความหมายของการพัฒนา	๘
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน	๑๐
๒.๒.๑ ความหมายของการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอน	๑๑
๒.๒.๒ ความสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอน	๑๒
๒.๒.๓ ขอบข่ายการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอน	๑๔
๒.๒.๔ ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอน	๑๘
๒.๒.๕ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอน	๒๐
๒.๓ ทฤษฎีการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอน	๒๐
๒.๔ การบริหารวิชาการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น	๒๖
๒.๔.๑ หลักสูตร	๒๖

	๒.๔.๒ การจัดการเรียนการสอน	๒๘
	๒.๔.๓ สื่อการเรียนการสอน	๒๙
	๒.๔.๔ กิจกรรมการเรียนการสอน	๓๐
	๒.๔.๕ การวัดผลและประเมินผล	๓๐
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๕๖
	๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๕๖
	๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๕๖
	๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๗
	๓.๔ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๕๘
	๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๘
	๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๙
	๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๕๙
บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๖๑
	๔.๑ ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น	๖๒
	๔.๑.๑ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๖๒
	๔.๒ ผลการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น	๖๒
	๔.๓ วิธีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น	๖๘
	๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๖๙
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๗๑
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๗๑
	๕.๒ อภิปรายผลผลการวิจัย	๗๓
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๘๑
บรรณานุกรม		๘๓
ภาคผนวก		๘๗
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๘๘
	ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม	๙๓

ภาคผนวก	ค	ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	๙๙
ภาคผนวก	ง	หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย	๑๐๘
ภาคผนวก	จ	หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม	๑๑๐
ประวัติผู้วิจัย			๑๑๖

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑.๑	๕
๒.๑	๒๗
๒.๒	๓๘
๒.๓	๓๘
๒.๔	๓๙
๒.๕	๔๐
๒.๖	๔๐
๒.๗	๔๑
๒.๘	๔๒
๒.๙	๔๒
๒.๑๐	๔๓
๒.๑๑	๔๔
๒.๑๒	๔๕
๒.๑๓	๔๕
๒.๑๔	๔๖
๒.๑๕	๔๗
๒.๑๖	๔๗
๓.๑	๕๗
๔.๑	๖๒
๔.๒	๖๓
๔.๓	๖๔
๔.๔	๖๔

- พระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ด้านสื่อการเรียนการสอน
- ๔.๕ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ครูและนักเรียนที่มีผล
ต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ๖๕
- ๔.๖ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ครูและนักเรียนที่มีผล
ต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ด้านการวัดผลและประเมินผล ๖๖

สารบัญภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๑	ตัวกรองความคิด	๒๑
๒.๒	ขั้นตอนและประตู	๒๒
๒.๓	การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์	๒๒
๒.๔	การพัฒนานวัตกรรมกระบวนการ	๒๓
๒.๕	การแบ่งชั้นเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี	๒๕
๒.๖	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนและการสอบบาลีสนามหลวง	๓๕
๒.๗	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนานับว่าเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากศาสนาหนึ่งของโลก ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสธรรมซึ่งหมายถึงหน้าที่โดยตรงของบรรพชิตในพระพุทธศาสนา ๒ อย่าง คือ ๑) คันถธุระ หมายถึง หน้าที่ที่เกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนพระพุทธพจน์อันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าโดยการศึกษาเล่าเรียนพระพุทธพจน์บทใดบทหนึ่งหรือพระไตรปิฎกทั้งหมดตามความสามารถแห่งสติปัญญาของตน รวมถึงการแนะนำสั่งสอนเผยแผ่พระพุทธพจน์แก่บุคคลทั่วไปตลอดทั้งการจัดทำการรักษาตำราและคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเพื่อรักษาพระพุทธพจน์ไว้ ๒) วิปัสสนาธุระ หมายถึง หน้าที่เกี่ยวกับการอบรมปัญญาให้เกิดโดยการปล่อยวางทำจิตใจให้ผ่องแผ้ว พิจารณาถึง ความเสื่อมไปสิ้นไปในสังขารร่างกายจนเห็นสามัญลักษณะ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ได้ชัดเจนเจริญอบรมวิปัสสนาต่อเนื่องจนบรรลุอรหัตผลได้ ซึ่งคันถธุระและวิปัสสนาธุระนั้นมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ไม่อาจแยกจากกันได้

การศึกษา ถือเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นในการพัฒนาต่างๆ การที่ประเทศชาติจะมีความมั่นคงและเจริญรุ่งเรืองได้ก็เพราะประชาชนในชาติได้รับการศึกษาอย่างครบถ้วนและทั่วถึง ความเจริญอาจจะไหลบ่ามาตามกระแสโลก แต่ถ้าผู้รับความเจริญขาดการศึกษาอย่างเพียงพอ ไม่มีวิจยญาณในการรับรู้ข่าวสาร เชื่อทุกเรื่องที่เขาเข้าสู่ประสาทสัมผัส ขาดการใคร่ครวญพิจารณาตามเหตุผลและความเป็นจริง ย่อมจะตกหลุมพรางแห่งการปล่อยข่าว และจะมีความเสียหายในที่สุด ดังนั้น การให้การศึกษาอย่างกว้างขวางและก้าวไกลในกระบวนการแห่งการรับรู้ในสรรพวิทยาต่างๆ จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ^๑ การศึกษาขั้นปริยัติ ในพระพุทธศาสนามี ๔ ประเภท อันได้แก่

^๑พระพรหมโมลี (สุชาติ ธรรมรัตน ป.ธ.๙), อนุสรณ์ ๒๐ ปี แม่กองบาลีสนามหลวง, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๘), หน้า คำปรารภ.

๑) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม ๒) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ๓) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ๔) การศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ๒ แห่ง^๒

หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลีนั้น มีการกำหนดนโยบายการบริหารที่มีความแตกต่างกันเพียงแต่เรียนในหลักสูตรเดียวกันเท่านั้น จึงทำให้เกิดช่องว่างระหว่างความต้องการของสำนักเรียนและนักเรียน ซึ่งสำนักเรียนที่จัดให้มีการเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จะเน้นการเรียนการสอนในหลักสูตรบาลีมากกว่าวิชาการทางโลก แต่บางสำนักเรียนก็มีความยืดหยุ่นเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสศึกษาทั้งทางธรรมและทางโลกควบคู่ไปด้วยกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันมีสำนักเรียนบาลีหลายสำนักเรียนที่ไม่มีการจัดการเรียนการสอนเลย สะท้อนให้เห็นว่าเมื่อบวชแล้ว พระภิกษุและสามเณรทุกรูปจะต้องศึกษาธรรมาทั้ง ๒ อย่าง อันได้แก่ คันถธรรมา และวิปัสสนาธรรมา ให้มีความสอดคล้องกัน แต่การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งถือว่าเป็นคันถธรรมาโดยตรงกลับมีค่านิยมที่ลดน้อยลง และมีการเรียนการสอนกระจัดกระจายไม่มีระบบระเบียบที่เป็นเอกภาพที่ชัดเจน ซึ่งมีผลทำให้พระภิกษุและสามเณรนิยมเรียนวิชาการทางโลกสายสามัญศึกษา และในสถาบันการศึกษาอื่นๆ ในสังกัดของรัฐและเอกชนมากกว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งบางสำนักเรียนมีกฎระเบียบการจัดการเรียนการสอนที่เคร่งครัด เช่น ห้ามไม่ให้เรียนทางโลก ถ้าไม่สามารถสอบความรู้ในชั้นประโยคใดประโยคหนึ่งได้เสียก่อน จึงทำให้พระภิกษุและสามเณรบางรูปใช้เวลาส่วนหนึ่งไปศึกษาทางโลกโดยไม่ได้รับการอนุญาต และผิดกฎของสำนักเรียน ทำให้ต้องย้ายวัดบ้าง ลาสิกขาบ้าง ทำให้เกิดปัญหาในการเริ่มต้นการศึกษาใหม่เพราะเมื่อเข้าสังกัดวัดใหม่ก็ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและเริ่มต้นใหม่อีกครั้ง ทำให้การศึกษาหยุดชะงักและขาดกำลังใจในการศึกษาพระปริยัติธรรม

การศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบัน จึงเป็นการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการให้ผู้ศึกษาได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการจรจโรงดำรงความมั่นคงของพระพุทธศาสนาและเพื่อเป็นการพัฒนาให้ผู้ศึกษาได้ปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม มีระเบียบวินัย ฉะนั้น การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีนี้นี้ จึงถือได้ว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งของพระภิกษุและสามเณรในการจัดการศึกษานั้น งานด้านวิชาการนับเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารวิชาการอยู่ที่ การสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ งานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของสถานศึกษา ความสำเร็จของสถานศึกษามักจะพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต คือ ตัวนักเรียน ดังนั้น คุณภาพของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้การบริหารงานด้านวิชาการจึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยถือว่างานวิชาการเป็นงานหลัก เป็นงานที่

^๒กรมการศาสนา, ข้อมูลจากการตรวจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะภาค ๔ ประจำปี ๒๕๓๘, ในเอกสารการประชุมสัมมนาเจ้าคณะภาค, (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๘), หน้า ๙.

เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนในเชิงคุณภาพและปริมาณ ส่วนงานอื่นๆ ถือเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมาและเป็นงานสนับสนุน เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการจะประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้ คือ การพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดทำแผนงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน การจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาครูผู้สอนให้ก้าวทันวิทยาการเทคโนโลยีใหม่ๆ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือ เอกสารส่งพิมพ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่เป็นแหล่งวิชาการให้นักเรียนได้ศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติม การนิเทศภายในเป็นการช่วยเหลือแนะแนวครูให้เกิดการปรับปรุงการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเพื่อให้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน^๕

สภาวะการณ์ดังกล่าวนี้ว่าเป็นปัญหาต่อการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักงานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้พระภิกษุและสามเณรศึกษาพระธรรมวินัยเพื่อให้สามารถปกครองให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยเพื่อให้เป็นพุทธสาวกที่ดี ในขณะที่เดียวกันก็เพื่อเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาและรักษาระบบขนบธรรมเนียมประเพณีการศึกษาบาลีที่มีมาตั้งแต่อดีตเพื่อให้พระภิกษุมิมีความรู้ในอรรถและพยัญชนะอย่างแตกฉานและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพื่อสานต่อการศึกษาดำเนินต่อไปในอนาคตได้ และในขณะเดียวกันพระภิกษุและสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีนอกจากจะมีความต้องการศึกษาบาลีตามนโยบายของสำนักเรียนแล้วยังมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวิชาการทางโลกเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งทางธรรมและทางโลกควบคู่ไปกันด้วย ทั้งไม่ต้องการให้มีผลกระทบต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอันเป็นการศึกษาหลักตามนโยบายของสำนักเรียน

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การพัฒนาวัตรธรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ดีต่อผู้เรียน และเป็นการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้ดำรงมั่นคงสืบไป

^๕ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, การจัดการและการบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๓-๔.

^๕ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๓-๔.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น

๑.๒.๒ เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น

๑.๒.๓ เพื่อเสนอวิธีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น มีอะไรบ้าง

๑.๓.๒ การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น ควรเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ การนำเสนอวิธีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น มีอะไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” มีการกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน ของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ซึ่งมีขอบเขต ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตร
๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน
๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน
๔. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

^๕ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๖), หน้า ๓๒.

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น ผู้วิจัยได้แบ่งตัวแปรออกเป็น ๒ ตัวแปร ดังนี้

๑. ตัวแปรต้น ได้แก่ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล

๒. ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ครูสอนและนักเรียนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น จำนวน ๕ สำนักเรียน ดังตารางที่ ๑.๑

ชื่อสำนักเรียน	จังหวัด	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
		ครู	นักเรียน	ครู	นักเรียน
๑. สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม	กรุงเทพมหานคร	๒๐	๔๐๐	๕	๙๓
๒. สำนักเรียนวัดพระธรรมกาย	จังหวัดปทุมธานี	๓๐	๓๐๐	๖	๖๙
๓. สำนักเรียนวัดจวงคำ	จังหวัดลำปาง	๑๐	๑๓๐	๒	๓๐
๔. สำนักเรียนวัดตากฟ้า	จังหวัดนครสวรรค์	๒๐	๒๑๐	๕	๔๘
๕. สำนักเรียนวัดบัวขวัญ	จังหวัดนนทบุรี	๒๐	๑๕๐	๕	๓๔
รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่าง		๑๐๐	๑๑๙๐	๒๓	๒๗๓
		๑,๒๙๐		๒๙๗	

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านสถานที่

สถานที่ในการทำวิจัยครั้งนี้คือ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น จำนวน ๕ สำนักเรียน ดังข้อที่ ๑.๓.๒

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ถึง เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

พัฒนา หมายถึง การทำให้มีขึ้นเป็นขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ การฝึกฝนอบรม

นวัตกรรม หมายถึง การทำสิ่งต่างๆด้วยวิธีใหม่ๆ และยังอาจหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิด การผลิต กระบวนการ หรือองค์กร ไม่ว่าจะการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติ การเปลี่ยนอย่างถอนรากถอนโคน หรือการพัฒนาต่อยอด

การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น ๕ ด้าน ได้แก่

๑. **หลักสูตร** หมายถึง ประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดโดยสถานศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองจนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้^๖

๒. **การจัดการเรียนการสอน** หมายถึง เป็นการนำสิ่งหนึ่งเข้ารวมกับอีกสิ่งหนึ่ง ผสมผสานทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่างๆ อย่างสมดุล เกิดความพอดี สามารถผสมกลมกลืนให้สอดคล้องกับความต้องการเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นองค์รวมมีความครบถ้วนสมบูรณ์^๗

๓. **สื่อการเรียนการสอน** หมายถึง สื่อการเรียนการสอนสามารถช่วยการเรียนการสอนของครูได้มากซึ่งเราจะเห็นว่าครูนั้นสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้มากที่สุด แถมยังช่วยให้ครูมีความรู้มากขึ้นในการจัดหาแหล่งวิทยาการที่เป็นเนื้อหาเหมาะสมแก่การเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายในการสอนช่วยครูในด้านการคุมพฤติกรรมการเรียนรู้และสามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้มากที่สุด สื่อการสอนจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมหลายๆ รูปแบบ เช่น การใช้ศูนย์การเรียนรู้ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การสาธิต การแสดงนาฏการ เป็นต้น^๘

๔. **กิจกรรมการเรียนการสอน** หมายถึง การจัดการเรียนการสอนจึงต้องจัดให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม หรือมีการปฏิบัติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนจะมีบทบาทน้อยลง ผู้เรียนจะมีโอกาสได้พัฒนาทักษะการคิดในระดับสูง รู้จักวางแผนการทำงาน ทำงานเป็น รู้จักตัดสินใจแก้ปัญหา^๙

๕. **การวัดผลและประเมินผล** หมายถึง การประเมินการเรียนการสอน การอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน เป็นการประเมินศักยภาพของผู้เรียนในการอ่านหนังสือ เอกสาร และสื่อต่างๆ

^๖วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, **หลักสูตร**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki>, [๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^๗ พระมหาประสิทธิ์ เตชปญโญ, “การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๗.

^๘ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘

^๙ อ่างแล้ว.

เพื่อหาความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ความสุนทรีย์และประยุกต์ใช้แล้วนำเนื้อหาสาระที่อ่านมาคิดวิเคราะห์ นำไปสู่การแสดงความคิดเห็น การสังเคราะห์ สร้างสรรค์ การแก้ปัญหาในเรื่องต่างๆ และถ่ายทอดความคิดนั้นด้วยการเขียนที่มีสำนวนภาษาถูกต้อง มีเหตุผลและลำดับขั้นตอนในการนำเสนอ สามารถสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่านได้อย่างชัดเจนตามระดับความสามารถในแต่ละระดับชั้นกรณีผู้เรียนมีความบกพร่องในกระบวนการด้านการเห็นหรือที่เกี่ยวข้องทำให้เป็นอุปสรรคต่อการอ่าน^{๑๐}

สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น หมายถึง วัดที่จัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งได้รับการพิจารณาโดยสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงให้เป็นสำนักงานดีเด่น ตามเกณฑ์ที่ทางสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้กำหนด

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ได้กระบวนการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

๑.๖.๒ ได้แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

๑.๖.๓ ใช้ผลที่ได้จากการศึกษานำมาเป็นแนวทาง ในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

๑.๖.๔ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น จักได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน

^{๑๐} อ่างแล้ว.

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานด้วยการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานและแนวทางของการศึกษาวิจัยโดยมีสาระสำคัญดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๑ ความสำคัญของการพัฒนา

๒.๑.๒ ความหมายของการพัฒนา

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

๒.๒.๑ ความหมายของการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

๒.๒.๒ ความสำคัญของการการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

๒.๒.๓ ขอบข่ายการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

๒.๒.๔ ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

๒.๒.๕ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

๒.๓ ทฤษฎีการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

๒.๔ การจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๒.๔.๑ หลักสูตร

๒.๔.๒ การจัดการเรียนการสอน

๒.๔.๓ สื่อการเรียนการสอน

๒.๔.๔ กิจกรรมการเรียนการสอน

๒.๔.๕ การวัดผลและประเมินผล

๒.๕ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ๕ สำนักเรียน

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

๒.๑.๑ ความสำคัญของการพัฒนา

แนวความคิดเกี่ยวกับ “การพัฒนา” เริ่มมีมาตั้งแต่อดีตกาล ด้วยการที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคมดำรงชีวิตด้วยการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคมแล้วมีการคัดเลือกผู้นำเพื่อดำเนินการพัฒนาของกลุ่มของตนเองเพื่อการอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ อันเป็นการปฏิบัติสืบต่อกันมา กระทั่งถึงปัจจุบันก็ยังคงต้องมีการพัฒนากันอยู่ตลอดไป นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา การกำหนดแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากสำนักคิดต่างๆ เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุดังกล่าวคำว่าพัฒนาจึงได้กลายเป็นคำที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก เพราะจากการที่ประเทศต่างๆ ต้องประสบกับปัญหาจากสงครามจึงจำเป็นต้องแสวงหาแนวทางและวิธีการเพื่อดำเนินการปรับปรุง พื้นฟู แก้ไขสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในประเทศของตนเอง จึงทำให้มีการนำคำว่าพัฒนาไปใช้ในหลายรูปแบบ กว้างขวางและแพร่หลาย เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม การพัฒนาการเมืองและการพัฒนาด้านอื่นๆ เป็นต้น ดังนั้นการนำคำว่าพัฒนาไปใช้ ก็จะมี ความหมายแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ที่นำไปใช้ โดยเนื้อหาในบทนี้เป็นการกล่าวถึงพื้นฐานของแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา ซึ่งประกอบไปด้วยความเป็นมาของการพัฒนา ความหมายของการพัฒนา ลักษณะของการพัฒนา แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา พัฒนาการของการพัฒนาในสังคมไทย การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ความสำคัญของการพัฒนาและยุทธศาสตร์การพัฒนา^๑

๒.๑.๒ ความหมายของการพัฒนา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ ได้ให้ความหมายของ “พัฒนา” ว่าคือ “ทำให้เจริญ” ดังนั้น การพัฒนาจึงหมายถึง การทำให้เจริญ “การพัฒนา” หมายถึงความเจริญก้าวหน้าโดยทั่วไป เช่นการพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือ การทำสิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น สมองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้นหรืออาจกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง การพัฒนามีความสัมพันธ์โดยตรงกับความเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือ การทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไปโดยมุ่งหมายว่า ลักษณะใหม่

^๑ การพัฒนา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.epub.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-158-file03-2016-10-19-12-45-00.pdf> [๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่า แต่โดยธรรมชาติแล้วการเปลี่ยนแปลง ย่อมเกิดปัญหาในตัวเอง เพียงแต่ว่าจะมีปัญหามาก หรือปัญหาน้อย ถ้าหากตีความหมายการพัฒนาจะสามารถตีความหมายได้ ๒ นัย^๒ คือ

๑. “การพัฒนา” ในความเข้าใจแบบสมัยใหม่ หมายถึง การทำให้เจริญในด้านวัตถุ รูปแบบ และในเชิงปริมาณ เช่น ถนนหนทาง ตึกรามบ้านช่อง ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

๒. “การพัฒนา” ในแง่ของพุทธศาสนา หมายถึง การพัฒนาคนทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยเน้นในด้านคุณภาพชีวิตและหลักของความถูกต้องพอดี ซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิตโดยไม่เบียดเบียน ทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

สรุป การพัฒนา หมายถึง การทำให้มีขึ้นเป็นขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ การฝึกฝนอบรม

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

การจัดการรูปแบบการศึกษาทุกระดับ งานด้านการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนนับเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นระบบระเบียบและเป็นแนวทางปฏิบัติให้กับสำนักเรียนหรือสถาบันการศึกษานั้น เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารงานวิชาการนั้น ถือว่าเป็นการวางแนวทางการบริหารจัดการทุกอย่างที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามความต้องการของสำนักเรียนหรือสถาบันการศึกษานั้น ๆ ซึ่งงานด้านบริหารวิชาการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของสำนักเรียนและสถาบันการศึกษามักจะพิจารณาคุณภาพจากผลผลิตของผู้เรียนว่า ประสบผลสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมีความรู้มีจริยธรรม ในการบริหารวิชาการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา^๓ ด้วยเหตุนี้การบริหารวิชาการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน จึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านวิชาการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนนี้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและ

^๒ การพัฒนา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/485293> [๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^๓ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, การจัดการและการบริหารวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐), หน้า ๓-๔.

ปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของการศึกษา เช่น การจัดตารางการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การนิเทศการสอน และการวัดผลประเมินการเรียน เป็นต้น

การเรียนรู้ตามสภาพจริง หรือการเรียนรู้แท้ (Authentic Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะเป็นผู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมิน ตัดสินใจได้เอง มีกระบวนการที่ใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการคิดอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนเป็นผู้อธิบาย นำเสนอ ได้อย่างมีหลักวิชา ด้วยการเรียบเรียงด้วยตนเอง อธิบายได้อย่างครอบคลุมชัดเจน มีกระบวนการที่ดี มีความคิดรวบยอด และหลักการของวิชาที่เรียนรู้ รวมทั้งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริงได้ นำเอาความรู้ต่างๆ ไปพัฒนาคุณภาพชีวิต คุณภาพงาน คุณภาพสังคม สิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นปกติวิสัยจนเป็นหนึ่งเดียวกัน^๔

๒.๒.๑ ความหมายของการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

นวัตกรรมเป็นตัวแปรที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงองค์กรด้านต่างๆ ในเชิงธุรกิจ ได้แก่ ความอยู่รอด การเจริญเติบโต การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน การสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่และสมรรถนะหลัก ซึ่งนวัตกรรมไม่ใช่แค่การพัฒนาสินค้าใหม่เท่านั้น แต่เกี่ยวข้องกับการลดต้นทุนการแสวงหาแนวทางการตอบสนองความต้องการของตลาด การยกระดับคุณภาพชีวิตและการสร้างคุณภาพเพิ่ม คำว่า “นวัตกรรม” มาจากภาษาบาลีสันสกฤต คือ นว (ใหม่)+อตต (ตัวเอง)+กรม (การกระทำ) จึงสามารถแปลได้ว่า การกระทำที่ใหม่ของตนเอง หรือ การกระทำของตนเองที่ใหม่ ในด้านการศึกษา มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของคำว่านวัตกรรม ไว้ดังนี้

ทิสนา แคมมณี กล่าวว่า นวัตกรรมหรือนวัตกรรม วงการศึกษา นำคำนี้มาใช้ในความหมายของ “การทำขึ้นใหม่” หรือ “สิ่งที่ทำขึ้นใหม่” ซึ่งได้แก่ แนวคิด แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อและเทคนิคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งได้รับการคิดค้นและจัดทำขึ้นใหม่ เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ทางการศึกษา เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า “นวัตกรรม” “นวัตกรรม” หรือ “Innovation” ที่นักการศึกษาทั้งของไทยและต่างประเทศหลายท่านได้ให้ความหมายและอธิบายเอาไว้ว่า อาจสรุปได้ว่า นวัตกรรม คือ สิ่งที่ทำให้เกิดผลในเชิงบวก เมื่อปฏิบัติสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม เกิดประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม สามารถช่วยลดภาระด้านแรงงานและเวลาได้เป็นอย่างดี ไม่ว่านวัตกรรมนั้นจะปรากฏออกมาในรูปความคิด การกระทำ กระบวนการ หรือสื่อใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สอดคล้องกับหลักสูตรและสามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ^๕

^๔โกวิท ประวาลพุกษ์, อังไฉน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 80 นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์ พี บาลานซ์ดีไซด์แอนพริ้นติง), ๒๕๕๙, หน้า ๘๐-๘๒

^๕ทิสนา แคมมณี, ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, หน้า ๔๘๑.

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ กล่าวว่า นวัตกรรมทางการศึกษา คือ สิ่งใหม่ๆ ที่สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนหรือพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ แนวคิด รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อนำเอาความคิดหรือวิธีปฏิบัติทางการศึกษาใหม่ๆ มาใช้กับการศึกษา^๖

Rogers กล่าวว่า สรุปได้ว่า นวัตกรรม คือ ความคิด การกระทำ หรือวัตถุใหม่ๆ ที่รับรู้ว่าเป็นสิ่งใหม่ อาจรับรู้ด้วยตัวบุคคลแต่ละคนหรือหน่วยอื่นๆ ของการยอมรับในสังคม นอกจากนี้ Rogers ยังอธิบายถึงการพิจารณาว่าสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นนวัตกรรม จะขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคลว่าเป็นสิ่งใหม่สำหรับเขา ฉะนั้น นวัตกรรมของสังคมใดสังคมหนึ่งอาจไม่ใช่ นวัตกรรมของสังคมอื่นก็ได้ ดังนั้นความใหม่ของนวัตกรรมมี ๓ ลักษณะ^๗ ดังนี้

๑. สิ่งใหม่ที่ไม่มีใครทำมาก่อน
๒. สิ่งใหม่ที่เคยทำมาแล้วและถูกลืมเลิกไป และถูกรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่เพราะเหมาะสม
๓. สิ่งใหม่ที่พัฒนามาจากสิ่งเก่าที่มีอยู่เดิม

โดยสรุป นวัตกรรมทางการเรียนการสอน คือ สิ่งใหม่ๆ ที่สร้างขึ้นมาเพื่อช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนหรือพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ แนวคิด รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาด้วยวิธีใหม่ๆ อันหมายถึงความคิดริเริ่มที่นำมาประยุกต์ใช้อย่างสัมฤทธิ์ผล เชื่อกันว่าการที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งจะเป็นนวัตกรรมได้นั้น จะต้องมีความแปลกใหม่อย่างเห็นได้ชัดเพื่อให้สิ่งต่างๆ เกิดเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

๒.๒.๒ ความสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

นวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษาหลายประการในโลกยุคโลกาภิวัตน์ โลกมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความก้าวหน้าทั้งทางด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาทางด้านการศึกษาบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาที่จะนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาทางการศึกษาในบางเรื่อง เช่น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ออกของมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้นด้วยระยะเวลาที่สั้นลง การใช้นวัตกรรมมาประยุกต์

^๖สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ๙๑๑๙ เทคนิคพรินติ้ง, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖.

^๗Rogers,E. M.(2003),Diffusion of innovations. New York: Free Press. Retrieved,[online], source: from books.google.co.th: <https://books.google.co.th/books>. [25 October 2017] P 12.

ในระบบการบริหารจัดการด้านการศึกษาที่มีส่วนช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง^๕

ในการบริหารการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักงาน หรือสถาบันการศึกษาถือสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นตัวชี้ว่าการจัดการนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ กล่าวได้คือประสิทธิผลของสำนักเรียน หรือสถาบันการศึกษานั้นถือเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถของสำนักเรียน หรือสถาบันการศึกษาให้การดำเนินการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายสูงสุดของการจัดการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนโดยมีหน้าที่พัฒนาคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีจิตใจเมตตา กรุณา รัก และเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนมีความคิดที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม สามารถพึ่งตนเองและเป็นที่พักของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันได้ และผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์กล่าวคือ เป็นคนเก่ง เป็นคนดี งานการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนเป็นงานที่ทำให้การบริหารสำนักงานสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว โดยถือว่างานด้านการบริหารการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนนั้นเป็นงานที่เกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนในเชิงคุณภาพและปริมาณ ส่วนงานอื่น ๆ ถือเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมาและมีงานสนับสนุน ให้สอดคล้องกับการศึกษา ในด้านการใช้เวลา การบริหารงาน และให้ความสำคัญของงานในสำนักเรียน หรือสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหาร ผู้บริหารสำนักเรียน สถานศึกษาจัดลำดับความสำคัญของภารกิจการบริหารการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน เรียงลำดับความสำคัญดังนี้

อันดับที่ ๑ การบริหารงานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ ๔๐

อันดับที่ ๒ การบริหารบุคคลกร ได้แก่ ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ คิดเป็นร้อยละ ๒๐

อันดับที่ ๓ การบริหารกิจการนักเรียนศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๒๐

อันดับที่ ๔ การบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ ๕

อันดับที่ ๕ การบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ ๕

อันดับที่ ๖ การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ ๕

อันดับที่ ๗ งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ ๕^๕

จากความสำคัญของการบริหารงานด้านวิชาการการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น จึงสรุปได้ว่า การบริหารจัดการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนถือเป็นการบริหารงานด้านการศึกษาที่สำคัญมากของงานระดับผู้บริหารสำนักงาน หรือ

^๕ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิวรรณ จันทร์เทพย์, ความสำคัญของนวัตกรรม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://pc1554144053.blogspot.com/ทฤษฎีนวัตกรรม> [๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^๕อ้างใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑.

สถาบันการศึกษา เพราะเกี่ยวกับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน ตลอดจน การวัดผลการประเมินผล รวมถึงการพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ ซึ่งจะส่งผลถึงผู้เรียนโดยตรง

๒.๒.๓ ขอบข่ายการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

งานด้านวิชาการการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนถือว่ามีขอบข่าย ที่กว้างขวางและมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของสำนักงาน หรือสถานศึกษาทุกระดับชั้น ขึ้นตอนการบริการจัดการ หรือการดำเนินการต่าง ๆ ของสำนักงาน หรือสถาบันการศึกษาจะต้องมุ่ง สนองต่อความสำเร็จของผู้เรียนเป็นหลัก รวมถึงให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสำนักงาน และสถาบัน บัณฑิตศึกษา นั้น ให้ถึงเป้าหมาย ดังนั้นนักวิชาการ จึงให้ความสำคัญของขอบข่ายของการบริหารการ พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ให้ทัศนคติเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการไว้ว่าการบริหาร วิชาการประกอบด้วย

๑. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและ การนำหลักสูตรไปใช้ ในการจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยมีแผนปฏิบัติงานว่า การเกี่ยวกับหลักสูตร โครงการสอนที่เป็นการจัดการรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาการเรียนการสอน รวมถึง การบันทึกการเรียนการสอน ถือเป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละ คาบเรียน หรือช่วงเวลาเรียนต่อ วัน สัปดาห์ หรือ เดือน

๒. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไป ได้ด้วยดีและสามารถปฏิบัติได้จริง จึงต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่ดี ต้องมีการจัดตารางการสอน โดยกำหนดเป็นรายวิชา กำหนดเวลา กำหนดผู้สอน และสถานที่เรียนอย่างชัดเจน รวมถึง การจัดทำระดับชั้นเรียนให้ชัดเจน การจัดทำระดับชั้นเรียนถือเป็นงานฝ่ายวิชาการที่จะต้องประสานงานกับ ฝ่ายอาคารและสถานที่ที่จะต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในห้องเรียน

๓. การจัดการจัดการบริหารเกี่ยวกับนวัตกรรมการเรียนการสอน ถือเป็นสิ่งที่จะต้องอำนวยความสะดวก และส่งเสริมการจัดการหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาของ การเรียนให้มีประสิทธิภาพและเพิ่มคุณภาพการสอน ได้แก่ การจัดการหาสื่อการเรียนการสอนที่เป็น นวัตกรรมใหม่ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และการจัดแหล่งสืบค้นข้อมูล หรือแหล่งค้นคว้าต่างๆ (ห้องสมุด) สำหรับผู้เรียนได้สืบค้นข้อมูลได้อย่างหลากหลายชนิด เช่น หนังสือ วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต

๔. การวัดผลการประเมินผล เป็นกระบวนการและเครื่องมือที่ช่วยในการตรวจสอบและ วิเคราะห์ผลการเรียน หรือถือเป็นการวัดผลการเรียนเป็นช่วงเวลา^{๑๐} ซึ่งการวัดและประเมินผล

^{๑๐}ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดี, ๒๕๕๓)

พระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นที่ยอมรับกันว่า มีความเข้มขมทั้งในเรื่องของหลักวิชาการและการวัดผล เป็นกระบวนการที่พระโบราณมหาเถระทั้งหลายได้วางไว้เป็นรูปแบบ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนสามารถจะพิสูจน์ทราบได้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เป็นที่ยกย่องนับถือของประชาชนและสถาบันการศึกษาทั้งหลายล่วงมาถึงปัจจุบัน ถือเป็นเกียรติยศ เป็นเกียรติศักดิ์ ที่เราทั้งหลายควรจักได้ภาคภูมิใจรวมกันและช่วยกันธำรงรักษาไว้เพื่อให้ทรงคุณค่าและความศักดิ์สิทธิ์ตลอดไป^{๑๑}

การสอบปริยัติธรรมแผนกบาลีถือเป็นการวัดผลการศึกษาที่ได้เล่าเรียนเป็นลำดับมา เป็นการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่ผ่านเกณฑ์ข้อกำหนดแล้ว และยกย่องตามสถานะแห่งชั้นภูมิของประโยคนั้นๆ ซึ่งการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วกันว่ามีความยากอยู่ในระดับสูง แต่เมื่อได้พิจารณาโดยเหตุและผลก็จะเห็นได้ว่าไม่เหลือวิสัยที่จะเป็นไปได้ เพราะมีรูปธรรมที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนทุกปี ได้แก่ มีทั้งผู้สอบได้และสอบไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ถือเป็นเครื่องชี้ชัดว่า ถ้าผู้ศึกษามีขั้นแห่งความรู้ความเข้าใจไม่หนักแน่นพอ ก็ยากที่จะผ่านชั้นภูมินั้นๆ ได้^{๑๒} การจัดสถานที่สอบ สำหรับประโยค ป.ธ.๑-๒ ถึง ป.ธ.๔ จะมีสนามสอบกระจายไปตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ แต่ประโยค ป.ธ.๕ และ ป.ธ.๘ สนามสอบจะมีเฉพาะในส่วนกลางเท่านั้น ผู้เข้าสอบจะต้องสอบที่กรุงเทพฯ โดยแจกแจงสนามสอบดังนี้^{๑๓}

๔.๑) ประโยค ป.ธ.๑-๒ มีสนามสอบ ๖ แห่ง คือ

- วัดมกุฏกษัตริยาราม
- วัดไตรมิตรวิทยาราม
- วัดมหาพฤฒาราม
- วัดราชสิทธาราม
- วัดสุวรรณาราม
- วัดทองนพคุณ

๔.๒) ประโยค ป.ธ. ๓ มีสนามสอบ ๓ แห่ง คือ

- วัดประยุรวงศาวาส
- วัดสุทัศน์เทพวราราม
- วัดอนงคาราม

๔.๓) ประโยค ป.ธ. ๔ มีสนามสอบ ๓ แห่ง คือ

- วัดบวรนิเวศวิหาร
- วัดเทพธิดาราม

^{๑๑} สนามหลวงแผนกบาลี, สัมโมทนียกถา, ๒๕๔๑.

^{๑๒} สนามหลวงแผนกบาลี, อนุโมทนา, ๒๕๔๐.

^{๑๓} สนามสอบแผนกบาลี, ๒๕๕๐ หน้า ๓๙-๖๗.

- วัดบพิตรพิมุข

๔.๔) ประโยค ป.ธ. ๕ มีสนามสอบ ๖ แห่ง คือ

- วัดสามพระยา
- วัดชนะสงคราม
- วัดจักรวรรดิราชาวาส
- วัดมหาธาตุ
- วัดพระเชตุพนฯ
- วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
- วัดราชโอรสาราม

๔.๕) ประโยค ป.ธ. ๖ มีสนามสอบ ๔ แห่ง คือ

- วัดเบญจมบพิตร
- วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ
- วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
- วัดสระเกศ

๔.๖) ประโยค ป.ธ. ๗ และ ป.ธ.๘ มีสนามสอบวัดสามพระยา

ข้อสอบประโยคบาลีสนามหลวง

ทุกชั้นทุกประโยคจะออกจากส่วนกลาง จากสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงทั้งหมด กล่าวคือ ข้อสอบทั้งของส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในทุกๆ สนามสอบจะเป็นฉบับเดียวกันทั้งหมด แต่จะแตกต่างกันไปตามเนื้อหาของหลักสูตรในแต่ละชั้น โดยมีแนวทางในการออกข้อสอบตามลำดับวิชา ดังนี้

วิชาบาลีไวยากรณ์ มีเฉพาะในชั้นประโยค ๑-๒ และประโยค ป.ธ.๓ จะมีทั้งหมดรวม ๗ ข้อ และในแต่ละข้ออาจจะมีข้อย่อยแยกออกไปเป็น ก.ข.ค.ง. อีกก็ได้ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนนข้อละ ๑๐ คะแนน

วิชาแปลมคธเป็นไทย มีในทุกชั้นเรียน คือ ตั้งแต่ประโยค ๑-๒ ถึงประโยค ป.ธ.๘ ข้อสอบจะมีทั้งหมด ๒ ข้อๆ ละประมาณ ๑๕-๒๐ บรรทัดของหลักสูตร

วิชาสัมพันธไทย มีเฉพาะชั้นประโยค ป.ธ.๓ ข้อสอบมีข้อเดียว (ตอนเดียว) ประมาณ ๑๐-๒๐ บรรทัดของหลักสูตร

วิชาบูรพภาค มีเฉพาะของประโยค ป.ธ.๓ จะมีเป็นข้อความของหนังสือราชการ เช่น จดหมาย หรือ ประกาศ เป็นต้น ฉบับหนึ่งซึ่งจะสั้นหรือยาวขึ้นอยู่กับเนื้อหาของหนังสือ นั้น ๆ เป็นสำคัญ

วิชาแปลไทยเป็นมคธ มีตั้งแต่ประโยค ป.ธ.๔ ถึง ป.ธ.๙ ข้อสอบมี ๒ ข้อๆ ละประมาณ ๑๕-๒๐ บรรทัดของหลักสูตร

วิชาแต่งฉันทภาคมคธ มีเฉพาะประโยค ป.ธ.๘ ข้อความจะเป็นเนื้อหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น ประวัติพระสาวก พระราชประวัติของพระมหากษัตริย์ ประวัติพระพุทธเจ้า เนื้อเรื่องเกี่ยวกับธรรมะ เป็นต้น ซึ่งสุดแล้วแต่พระมหาเถระผู้ออกข้อสอบจะเป็นผู้กำหนดให้

วิชาแต่งไทยเป็นมคธ มีเฉพาะประโยค ป.ธ.๙ ข้อความจะเป็นเนื้อหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น เรื่องในพงศาวดารพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ พระพุทธคุณ หรือเนื้อเรื่องเกี่ยวกับธรรมะ เป็นต้น ซึ่งสุดแล้วแต่พระมหาเถระผู้ออกข้อสอบจะเป็นผู้กำหนดให้

รูปแบบของข้อสอบเป็นไปในลักษณะ “อตันย” ทั้งสิ้น เน้นทักษะในเรื่องของความจำ และความเข้าใจเป็นหลัก ส่วนการจัดพิมพ์ข้อสอบจะใช้กระดาษขาว (Legal) ในทุกชั้นวิชา^{๑๔}

การตรวจข้อสอบบางทีสนามหลวง

ข้อสอบบาลีสนามหลวงในหลายปีที่ผ่านมาตลอดจนปัจจุบัน สนามหลวงแผนกบาลี ได้มีความประสงค์อย่างแรงกล้าที่จะยกย่องครู-อาจารย์ ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่สำคัญ ให้มีส่วนร่วมในการตรวจข้อสอบโดยมีการแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจข้อสอบร่วมกับกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ถึงแม้จะไม่อาจแต่งตั้งได้ทั้งหมด แต่ก็ได้พยายามเฉลี่ยคัดเลือกครู-อาจารย์ผู้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างน้อยสำนักละ ๑ รูป ให้ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจข้อสอบประโยคบาลีสนามหลวงประจำปี^{๑๕} การตรวจนั้นจะมีหลักที่ทางกองบาลีสนามหลวงได้วางไว้ถือปฏิบัติร่วมกัน ดังนี้^{๑๖}

ตรวจบริบท คือ ส่วนข้างเคียงคำตอบที่ผู้สอบทำไว้ในกระดาษคำตอบ เช่น ความสะอาด การเว้นวรรคตอน การทำเครื่องหมาย ความตั้งใจในการสอบ ดูจากการเขียนและอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับคำตอบของผู้ตอบ ถือ ถ้าคำตอบส่วนใหญ่ไม่ถูก อยู่ในเกณฑ์เกือบจะตกแต่ถ้าพิจารณาบริบทดูแล้วเห็นว่าไม่เรียบร้อย ยังไม่สมควรให้ผ่านจะตรวจให้ละเอียด อีกครั้งเพื่อเก็บคะแนนให้เป็นตกก็ไม่น่าเกลียดอะไร

^{๑๔} พระมหาปัญญาภรณ์ (สุชาติ ฐมมรตโน); และ พระมหาทองดี ปญญาวิโร ป.ธ.๙, **การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี**, (กรุงเทพมหานคร: อารการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๓๖-๒๓๗.

^{๑๕} สนามหลวงแผนกบาลี ๒๕๔๓ : หน้า ๖.

^{๑๖} พระธรรมปัญญาภรณ์ (สุชาติ ฐมมรตโน); และ พระมหาทองดี ปญญาวิโร ป.ธ.๙, **การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี**, (กรุงเทพมหานคร: อารการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒๗-๓๓๗.

ตรวจภูมิ คือ ความรู้ที่ผู้สอบแต่ละระดับชั้นจะต้องรู้ ภูมิจะสูงหรือต่ำอยู่ที่ระดับชั้น เช่น ภูมิ ป.๖ ย่อมต่ำกว่าป.๗ ภูมินี้สำคัญมาก สมควรที่ผู้ตรวจสอบจะต้องพิถีพิถันละเอียดลออให้มาก เป็นการกลั่นกรองผู้ที่เหมาะสมจะเป็นอาจารย์และเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไป

ตรวจเนื้อหา คือ คำตอบที่เป็นตัวหนังสือ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการตรวจ การสอบได้หรือสอบตกอยู่ที่เนื้อหาคำตอบนี้ ถ้าผู้สอบทำได้เหมือนแบบหรือตรวจโดยละเอียดแล้วไม่พบข้อผิดพลาดมากเกินไปอยู่ในเกณฑ์ที่จะให้ผ่านได้ก็ต้องให้ผ่าน แม้ว่าบางรายจะมีริบที่ไม่ดี แต่เนื้อหาใช้ได้ ก็ต้องยกผลประโยชน์ให้แก่ผู้สอบนั้นไป

๒.๒.๔ ขั้นตอนการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

ขั้นตอนการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ถือเป็นงานวิชาการหลักของสำนักเรียน และสถานศึกษา โดยมีขอบข่ายค้อยข้างที่จะกว้างขวางและซับซ้อน^{๑๗} ได้กล่าวถึงขั้นตอนการบริหารงานด้านวิชาการไว้ดังนี้

๑. ขั้นตอนดำเนินการ จำแนกออกเป็น

- ๑.๑) การจัดทำผลงานวิชาการด้านการพัฒนาการสอนให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
- ๑.๒) การจัดสภาพงานด้านวิชาการและวิธีการทำงานให้สอดคล้องกับแผนการเรียนการสอน
- ๑.๓) การจัดครูอาจารย์เข้าสอน ต้องจัดให้ตรงตามความรู้ความสามารถของหลักสูตร
- ๑.๔) การจัดทำโครงการสอน ต้องจัดทำแผนการสอนให้ตรงตามกรอบเวลา คาบที่เรียน
- ๑.๕) การจัดทำปฏิทินการสอน หรือการทำงาน ของผู้สอน เพื่อให้สอดคล้องกับเวลา และกำหนดเวลาในการเรียนการสอนควรจัดทำปฏิทินการสอน และตารางเวลาการทำงานของผู้สอน และผู้เรียนอย่างละเอียด
- ๑.๖) การจัดทำตารางสอน การจัดทำตารางสอนถือเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับการสอบ ตามหลักสูตร เป็นตารางการสอบจำทำให้การสอนเป็นไปตามกรอบเวลาที่กำหนด
- ๑.๗) การปฐมนิเทศนักเรียน การปฐมนิเทศนักเรียนถือเป็นส่วนสำคัญของการเข้าเรียนในสำนักเรียนหรือสถาบันการศึกษา เพราะจะทำให้ผู้เรียนรู้ถึงกฎระเบียบการเรียน กฎระเบียบ

^{๑๗} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๓) หน้า ๕-๖.

การปฏิบัติตัวในสำนักเรียน และสถาบันการศึกษา ขอบข่ายการเรียนรู้ รวมถึงรายละเอียดรายวิชาการ การเรียนตลอดการเรียนรู้จนจบหลักสูตรการเรียน

๑.๘) การลงทะเบียนของผู้เรียน การลงทะเบียนเป็นสิ่งสำคัญในลำดับต้นๆ เพื่อให้จะให้ฝ่ายธุรการ รวมถึงฝ่ายสถานที่ และฝ่ายวิชาการ จัดครู-อาจารย์ สถานที่เรียน ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้บริหารสำนักเรียน หรือสถาบันการศึกษาได้กำหนดไว้

๒. ขั้นตอนการดำเนินงาน เป็นการจัดขั้นตอนการวางรูปแบบการพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการเรียนการสอนและให้ตรงตามวัตถุประสงค์หลักของสำนักเรียน หรือ สถาบันการศึกษา มีหลักเกณฑ์ดังนี้

๒.๑) การดำเนินงานด้านการเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยควบคุมดูแลให้การเรียนการสอนเป็นไปตามโครงการหรือแผนการสอนในแต่ละวัน แต่ละรายวิชาที่กำหนด โดยถือเป็นการนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริง

๒.๒) การดำเนินงานเกี่ยวกับการเสริมกิจกรรมในการเรียนการสอนให้เข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหา

๒.๓) การจัดการสื่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนไม่ยุ่งยากและง่ายต่อการรับรู้ของผู้เรียน

๓. การติดตามและส่งเสริมในด้านการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานของงานวิชาการตามผู้บริหารสำนักงาน หรือสถาบันศึกษากำหนดไว้ โดยจะส่งเสริมปรับปรุง พัฒนาและประเมินผลงานด้านวิชาการเป็นหลัก โดยจะแบบออกเป็น

๓.๑) การปรับปรุงนวัตกรรมพัฒนาด้านการเรียนการสอนให้มีความริเริ่มสร้างสรรค์ในงานด้านวิชาการ

๓.๒) สถานที่เรียน รวมถึงบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียน นำนวัตกรรมสื่อการเรียนการสอนแนวใหม่เข้าร่วมในการสอนเพื่อให้เป็นที่จดจำของผู้เรียน และสร้างบรรยากาศในห้องเรียน

๓.๓) ด้านที่ปรึกษาทางวิชาการด้านพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เข้าเรียน และครู-อาจารย์ จัดตั้งเป็นคณะทำงานเพื่อเป็นสื่อกลางในการสอบถามข้อมูล และปรึกษา

สรุปว่า การจัดขั้นตอนการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ให้ตรงตามหลักสูตรที่กำหนด รวมถึง ขั้นตอนการจัดการนวัตกรรมการเรียนการสอนให้ตรงไปตามขั้นตอนดัง ๓ ขั้นตอนหลักนั้น ควรวางแผนงานด้านวิชาการ ขั้นตอนการดำเนินการ แผนการทำงาน ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดเพื่อเป็นการส่งเสริมและรวมไปถึงการติดตามผลในการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

๒.๒.๕ บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

การวางบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในการจัดการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนนั้น ถือเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสำนักเรียน หรือสถาบันศึกษาที่จะต้องกำหนดแผนงาน วางแผนงาน วิธีการ รวมถึงขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานให้เป็นระเบียบ และถือปฏิบัติได้จริง นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้น บรรลุวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายเดียวกันดังที่กำหนดแผนงานและนโยบายไว้เบื้องต้น หลักการบริหารของผู้บริหารจัดการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินการทำงาน มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังผู้เดียว เท่านั้น แต่ยังมีผู้ร่วมการทำงานอีกหลายคนที่จะมีส่วนร่วมเป็นแรงขับเคลื่อนนโยบายให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้น ผู้บริหารควรวางบทบาทหน้าที่ของการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียน การสอนให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงหลักการบริหารการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

๑. วางเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานบันการศึกษาให้ชัดเจน ควรวางแผนทาง ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๒. การจัดการด้านการบริหารงานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนควรมีเทคนิค และ วิธีการ เป็นเป็นรูปธรรมปฏิบัติได้ เป็นขั้นเป็นตอนอย่างเป็นระบบระเบียบ

๓. การวัดผลหรือการประเมินผล จัดทำเป็นการวัดผลหรือติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาปรับปรุงในส่วนที่บกพร่องให้งานในส่วนนั้นๆ ดีขึ้น^{๑๘}

สรุปว่า การวางบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในการจัดการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนถือเป็นแผน ข้อกำหนด นโยบายหลักๆ ที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับหลักสูตร การเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย

๒.๓ ทฤษฎีการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนมีกระบวนการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้น ๕ ขั้นตอน^{๑๙} ดังนี้

๑. การค้นหาความคิดใหม่: Idea Generation

แหล่งที่มาของความคิดที่เป็นนวัตกรรม

^{๑๘} รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๐) หน้า ๓๔.

^{๑๙} นวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.google.co.th/search?dcr>. [๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

ความรู้ใหม่

การใช้ประโยชน์จากความคิดของลูกค้า

การเรียนรู้จากกลุ่มผู้ใช้ที่มีหัวก้าวหน้า

การออกแบบที่เข้าถึงใจคน

ฝ่ายวิจัยและพัฒนา

นวัตกรรมจากภายนอกองค์กร

๒. การรับรู้ถึงโอกาส: Opportunity Recognition

“สิ่งที่สำคัญก็คือ เราต้องฉลาดพอที่จะรับรู้ว่าจะมีการค้นพบที่ยิ่งใหญ่เมื่อเราเห็นมันอยู่ตรงหน้า” (Norman Augustine)^{๒๐}

๒.๑ นวัตกรรมสร้างอรรถประโยชน์มากที่สุดในด้านใดด้านหนึ่ง

๒.๒ อรรถประโยชน์นั้นมากกว่าหรือน้อยกว่าเทคโนโลยีของผู้อื่นใด

๒.๓ อรรถประโยชน์ได้มีความสำคัญมากที่สุด

๒.๔ สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดเพื่อสร้างนวัตกรรมที่เป็นอรรถประโยชน์สูงสุด

๓. การประเมินความคิด: Idea Evaluation

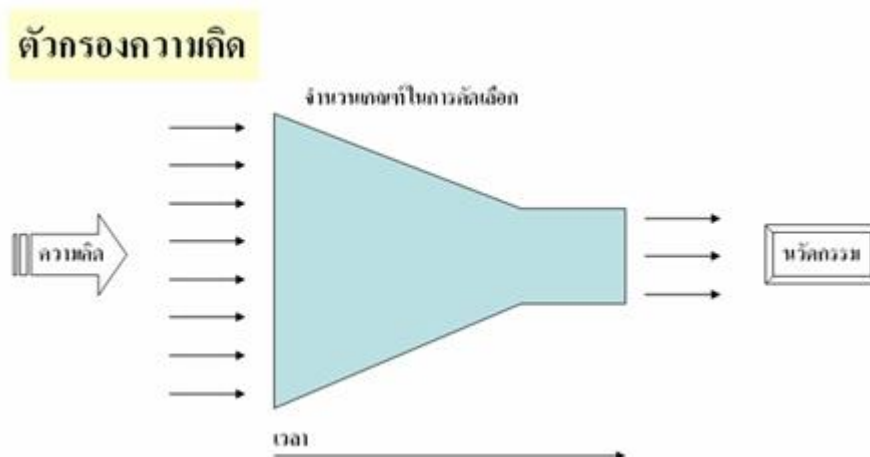
๓.๑ ความเหมาะสมของนวัตกรรมกับกลยุทธ์ขององค์กร

๓.๒ ความสามารถด้านเทคนิคขององค์กรในการสร้างนวัตกรรม

๓.๓ ความสามารถทางด้านธุรกิจที่ส่งผลให้นวัตกรรมประสบความสำเร็จ

๔. การพัฒนานวัตกรรม: Development

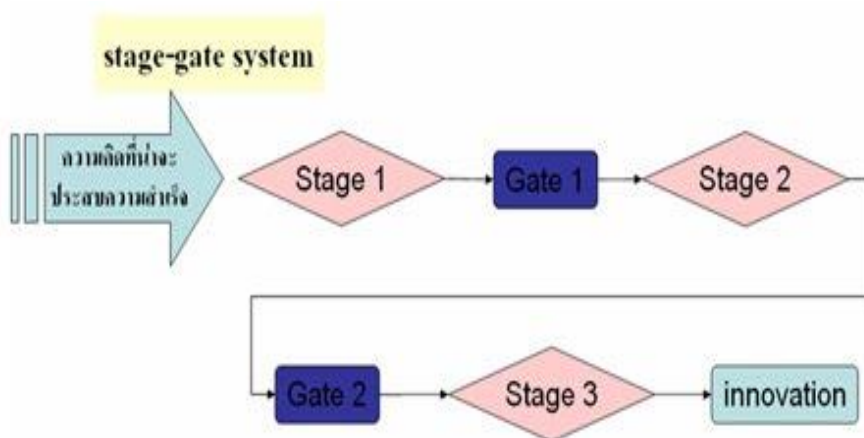
๔.๑ ตัวกรองความคิด ดังภาพที่ ๒.๑

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.google.co.th/search?dcr>.

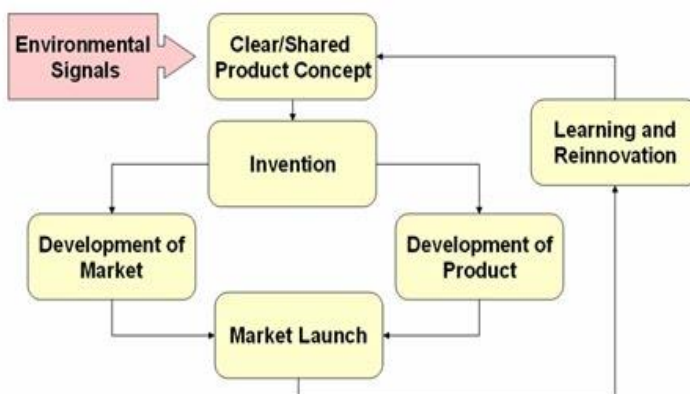
ภาพที่ ๒.๑ ตัวกรองความคิด

๔.๒ ระบบแบบ ขั้นตอนและประตู (stage-gate system) ดังแผนภาพที่ ๒.๒

ภาพที่ ๒.๒ ขั้นตอนและประตู

๔.๓ การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) ดังภาพที่ ๒.๓

ภาพที่ ๒.๓ การพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑ์

๔.๔ การพัฒนานวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) ดังแผนภาพที่ ๒.๔

แผนภาพที่ ๒.๔ การพัฒนานวัตกรรมกระบวนการ

๕. การนำนวัตกรรมเข้าสู่ตลาด: Commercialization

๕.๑ การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน (Breakeven analysis)

๕.๒ การวิเคราะห์กระแสเงินสดคิดลด (Discounted cash flow analysis)

โดยสรุป กระบวนการการพัฒนานวัตกรรม (Innovation Process) ประกอบด้วย การค้นหาความคิดใหม่ การรับรู้ถึงโอกาส การประเมินความคิด การพัฒนานวัตกรรม และการนำนวัตกรรมเข้าสู่ตลาดหรือการจัดการศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการจัดการศึกษาดั้งเดิมของคณะสงฆ์ไทย ที่เป็นหลักสูตรสำหรับพระภิกษุและสามเณร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาหลักพุทธธรรมในพระไตรปิฎก ซึ่งได้จารึกเป็นภาษาบาลี และให้ได้เรียนรู้ภาษาพระพุทธรพจน์ โดยเมื่อมีความเข้าใจในภาษาบาลีอย่างลึกซึ้งแล้ว ก็จะสามารถที่จะศึกษาค้นคว้าหลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง และนำไปถ่ายทอดในการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในปัจจุบันมีองค์กรคณะสงฆ์ไทยคือแม่กองบาลีสนามหลวง โดยมีสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญโญ ป.ธ.๙) วัดปากน้ำภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

เป็นแม่กองบาลีสนามหลวง เป็นผู้บริหารจัดการศึกษา โดยมีการวางกรอบการเรียนการสอน รวมถึง กำหนดนโยบาย กำหนดหลักสูตร และดำเนินการวัดผลและประเมินผลระดับประเทศ ที่เรียกว่า สอบพระปริยัติธรรมสนามหลวงแผนกบาลี หรือสอบบาลีสนามหลวง มีขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การ ออกข้อสอบ การจัดสอบ การประกาศผลสอบ และมีการออกหนังสือสำคัญเพื่อรองรับให้ผู้สอบผ่าน ในแต่ละชั้นประโยค^{๒๑} การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจะมีวุฒิการศึกษาแยกออกเป็น ชั้นเปรียญธรรม ๓-๔-๕-๖-๗-๘-๙ ประโยค (อักษรย่อว่า ป.ธ.) ในสมัยรัชกาล สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์ได้ทรงปฏิรูปการสอนพระปริยัติธรรมขึ้นใหม่ จากการถวายคำแนะนำจากสมเด็จพระสังฆราช (มี) โดยแบ่งออกเป็นการเรียนการสอนและการสอบ เป็น ๙ ชั้น (๗ ระดับ) โดยใช้คัมภีร์อรรถกถาและฎีกาเป็นแบบเรียนแบบสอน แทนพระตรีปิฎก โดย จำแนกออกเป็นดังนี้^{๒๒}

๑. ประโยค ๑-๒-๓	ใช้หลักสูตรวิชาแปล	ฉัมมปทัฏฐกถา
๒. ประโยค ๔	ใช้หลักสูตรวิชาแปล	มังคลัตถทีปนี (บันตั้น)
๓. ประโยค ๕	ใช้หลักสูตรวิชาแปล	ปาสิมุตตก
๔. ประโยค ๖	ใช้หลักสูตรวิชาแปล	มังคลัตถทีปนี (บันปลาย)
๕. ประโยค ๗	ใช้หลักสูตรวิชาแปล	สมันตาปาสาทิกา
๖. ประโยค ๘	ใช้หลักสูตรวิชาแปล	วิสุทธิมรรค
๗. ประโยค ๙	ใช้หลักสูตรวิชาแปล	สารัตถทีปนี

โดยผู้ที่สอบผ่านในแต่ละชั้นประโยคจะมีใบหนังสือสำคัญรับรองการศึกษา หรือ ประกาศนียบัตร สรุปได้ดังนี้

สำหรับชั้นประโยค ๑-๒ (ป.๑-๒) ในหนังสือสำคัญรับรองการศึกษาหรือประกาศนียบัตร จะมีรายชื่อของแม่กองบาลีสนามหลวง และของผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประทับตราไว้เป็นสำคัญ

หนังสือสำคัญรับรองการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของชั้นประโยค ๑-๒ และ เปรียญธรรม ๓-๔-๕-๖-๗-๘ เรียกว่า ประกาศนียบัตร และของชั้นเปรียญธรรม ๙ ประโยค เรียกว่า ปริญาบัตร^{๒๓}

^{๒๑}สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ,เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาครูสอนปริยัติธรรม ประจำปี ๒๕๕๔, หน้า ๙.

^{๒๒}พระมหาขวัญ ภิรมโน,การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ๒๕๓๘, หน้า ๑๕.

^{๒๓}สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, พิธีมอบรางวัล สำนักเรียกพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ปี การศึกษา๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ,๒๕๕๓), หน้า ๖๖-๖๗.

การจัดตารางการเรียนการสอน

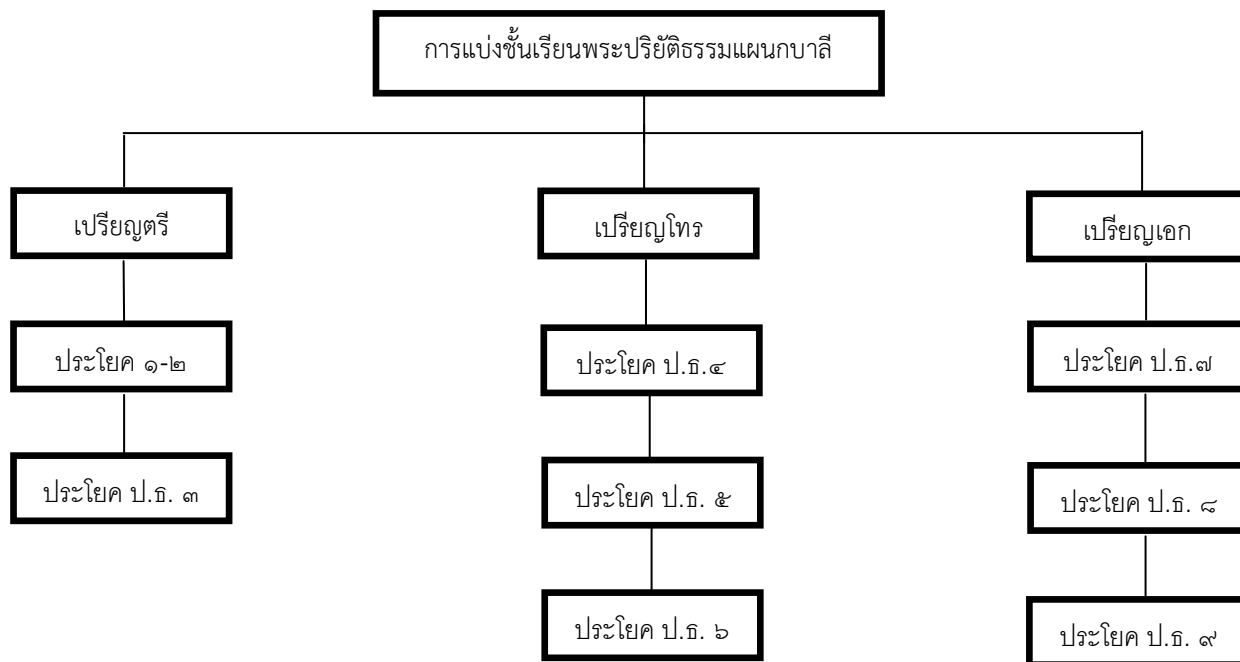
การกำหนดตารางการเรียนการสอนของสำนักเรียนของสำนักเรียน วัดสามพระยา เขตพระนคร มีการจัดวางกรอบกำหนดเวลาการเรียนการสอนไว้ดังนี้

ภาคเช้า	เวลา ๐๙.๐๐-๑๐.๓๐ น.	แผนกบาลี
ภาคบ่าย	เวลา ๑๓.๐๐-๑๕.๐๐ น.	แผนกบาลี
ภาคค่ำ	เวลา ๑๙.๐๐-๒๑.๐๐ น.	แผนกบาลี

บางสำนักงาน อาจปรับเปลี่ยน วันและเวลา เพื่อให้การจัดการเรียน การสอนเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่และทั่วถึง คือ เปิดเรียนวันจันทร์-ศุกร์ หยุดเรียน วันเสาร์-วันอาทิตย์ แล้วแต่ผู้บริหารสำนักเรียนหรือสถานบันการศึกษานั้นๆ เห็นสมควร

การแบ่งชั้นเรียนของสำนักเรียน

ชั้นเรียนของนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จะมีแรงแ่งชั้นเรียนในรูปแบบเดียวกัน ทั้หมดทั่วประเทศ ตามที่สำนักเรียนแม่กองบาลีสนามหลวงกำหนดภายใต้การกำกับดูแลของมหาเถร สมาคมปัจจุบันได้แบ่งออกเป็น ๓ เปรียญ รวมทั้งหมด ๙ ชั้น หรือ ๙ ประโยค ตามโครงสร้างใน แผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภูมิภาพที่ ๒.๕ การแบ่งชั้นเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี^{๒๔}

^{๒๔} พระธรรมปัญญาภรณ์, (สุชาติ ธรรมรัตน์ ป.ธ.๙) และ พระมหาทองดี ปัญญาวิโร ป.ธ.๙, การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี,(กรุงเทพมหานคร: อารการพิมพ์, ๒๕๔๘) หน้า ๑๑๘.

๒.๔ การจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๒.๔.๑ **หลักสูตร** สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ทั้ง ๕ สำนักเรียน ได้ใช้หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาโดยกองบาลีสนามหลวง กำหนดหนังสือตำราเรียนรวมเป็นวิชาหลักได้ ๔ วิชา และแยกเป็นรายวิชาย่อยได้ ๗ วิชา ในแต่ละชั้นประโยคมีไม่เกิน ๔ วิชา^{๒๕} ดังนี้

๑) วิชาบาลีไวยากรณ์ แยกเป็นวิชาบาลีไวยากรณ์ สำหรับประโยค ๑-๒ และประโยค ป.๖.๓

๒) วิชาบูรพภาค ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยและรูปแบบหนังสือราชการสำหรับชั้นประโยค ป.๖.๓

๓) วิชาวากยสัมพันธ์ เฉพาะประโยค ป.๖.๓

๔) วิชาแปลมคธเป็นไทย หรือแปลบาลีเป็นไทยเป็นวิชาหลักที่ต้องเรียนทุกชั้นประโยคแตกต่างกันโดยคัมภีร์ที่กำหนดให้เรียน

๕) วิชาแปลไทยเป็นมคธ ตั้งแต่ประโยค ป.๖.๔ ถึง ประโยค ป.๖.๙ กำหนดคัมภีร์ต่างไปตามชั้น

๖) วิชาแต่งไทยเป็นมคธ เฉพาะประโยค ป.๖.๙

๗) วิชาแต่งฉันทภาษาบาลี เฉพาะประโยค ป.๖.๘

คัมภีร์ที่กำหนดสำหรับการแปลในแต่ละชั้นประโยค มีดังนี้

๑) ประโยค ๑-๒ ธิมมปัทมฎกเถา ภาค ๑-๔

๒) ประโยคป.๖.๓ ธิมมปัทมฎกเถา ภาค ๕-๘

๓) ประโยคป.๖.๔ มังคลัตถทีปนี ภาค ๑

๔) ประโยคป.๖.๕ มังคลัตถทีปนี ภาค ๒

๕) ประโยคป.๖.๖ สมันตปาสาทิกา ภาค ๓

๖) ประโยคป.๖.๗ สมันตปาสาทิกา ภาค ๑-๒

๗) ประโยคป.๖.๘ วิสุทฺธิมรรค

๘) ประโยคป.๖.๙ อภิธัมมัตถภาวินี

^{๒๕} ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. “เอกสารประกอบการประชุมพิจารณาแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี”, ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๔), หน้า ๔.

เมื่อรวมทุกชั้นประโยคแล้วต้องใช้หนังสือหรือตำราเรียน จำนวน ๘๐ เล่ม ซึ่ง
 หลักสูตรแผนกบาลีสนามหลวงในปัจจุบัน สรุปลงได้ตามตารางที่ ๒.๑ ดังนี้
 ตารางที่ ๒.๑ แสดงหลักสูตรประโยคบาลีสนามหลวงในปัจจุบัน^{๒๖}

หลักสูตร	รายวิชา	แบบเรียน
ประโยค ๑-๒	๑.แปลมคธเป็นไทย ๒.บาลีไวยากรณ์	๑.ฉันทปัทมฎกเถา ภาค ๑-๔ ๒.หนังสือบาลีไวยากรณ์
ประโยค ป.ธ.๓	๑.แปลมคธเป็นไทย ๒.สัมพันธไทย ๓.บาลีไวยากรณ์ ๔.บุรพภาค	๑.ฉันทปัทมฎกเถา ภาค ๕-๘ ๒.ฉันทปัทมฎกเถา ภาค ๕-๘ ๓.หนังสือบาลีไวยากรณ์ ๔.ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยและ รูปแบบหนังสือราชการ
ประโยค ป.ธ.๔	๑.แปลไทยเป็นมคธ ๒.แปลมคธเป็นไทย	๑.ฉันทปัทมฎกเถา ภาค ๑ ๒.มังคัลลตถปิณี ภาค ๑
ประโยค ป.ธ.๕	๑.แปลไทยเป็นมคธ ๒.แปลมคธเป็นไทย	๑.ฉันทปัทมฎกเถา ภาค ๒-๔ ๒.มังคัลลตถปิณี ภาค ๒
ประโยค ป.ธ.๖	๑.แปลไทยเป็นมคธ ๒.แปลมคธเป็นไทย	๑.ฉันทปัทมฎกเถา ภาค ๕-๘ ๒.สมันตปาสาทิกา ภาค ๓
ประโยค ป.ธ.๗	๑.แปลไทยเป็นมคธ ๒.แปลมคธเป็นไทย	๑.มังคัลลตถปิณี ภาค ๑ ๒.สมันตปาสาทิกา ภาค ๑-๒
ประโยค ป.ธ.๘	๑.แต่งฉันทภาษามคธ ๒.แปลไทยเป็นมคธ ๓.แปลมคธเป็นไทย	๑.ข้อความตามที่กรรมการออก ข้อสอบกำหนด ๒.สมันตปาสาทิกา ภาค ๑ ๓.วิสุทธีมรรค
ประโยค ป.ธ.๙	๑.แต่งไทยเป็นภาษามคธ ๒.แปลไทยเป็นมคธ ๓.แปลมคธเป็นไทย	๑.ข้อความตามที่กรรมการออก ข้อสอบกำหนด ๒.วิสุทธีมรรค ๓.อภิธรรมมัตถวิภาวินี

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๗-๑๑๘.

๒.๔.๒ การจัดการเรียนการสอน การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี กำหนดระดับการศึกษาไว้ ๘ ชั้นประโยค คือตั้งแต่ชั้นประโยค ๑-๒ ถึงเปรียญธรรม ๘ ประโยค โดยชั้นประโยคที่ถือว่าเป็นเปรียญ คือเปรียญธรรม ๓ ประโยค ถึงเปรียญธรรม ๘ ประโยค จัดรวมเป็น ๓ ชั้น ดังนี้

๑) เริ่มจากชั้นบาลีไวยากรณ์ประโยค ๑-๒ ถึง ประโยค ป.ธ.๓ เป็นชั้นเปรียญตรี

(ใช้เวลาเรียน ๓ ปี นับจากชั้นบาลีไวยากรณ์)

๒) ชั้นประโยค ป.ธ.๔-๕-๖ เป็นเปรียญชั้นโท

(ใช้เวลาเรียน ๓ ปี นับจากเปรียญตรี)

๓) ชั้นประโยค ป.ธ.๗-๘-๙ เป็นเปรียญชั้นเอก

(ใช้เวลาเรียน ๓ ปี นับจากเปรียญโท)

รวมเวลาเรียนตั้งแต่ชั้นบาลีไวยากรณ์ถึงประโยค ป.ธ.๙ ใช้เวลาเรียนอย่างน้อย ๙ ปี พระภิกษุสามเณรที่จะเข้ารับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จะต้องสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้ว และจบนักธรรมชั้นตรีจึงมีสิทธิสอบบาลีสนามหลวงชั้นประโยค ๑-๒ และประโยค ป.ธ.๓ จบนักธรรมชั้นโท จึงมีสิทธิสอบประโยค ป.ธ.๔-๖ และจบนักธรรมชั้นเอกจึงมีสิทธิสอบประโยค ป.ธ.๗-๙^{๒๗}

เวลาเรียน แบ่งเป็น ๓ ภาคเรียน คือ ภาควิชาชะ ภาคพรรษา และภาคปวารณา ในแต่ละวันกำหนดเป็นสองรอบ คือ เริ่มเวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๓๐ น. และเวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๐๐ น. โดยเรียนสัปดาห์ละ ๕ วัน หยุดเรียนวันโกนกับวันพระการเรียนการสอนใช้วิธีท่องจำจากตำรา และจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทย หรือแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาบาลีโดยจะต้องมีการเตรียมตัวก่อนเข้าเรียนทุกครั้ง ถ้าไม่เตรียมตัวมาจะแปลไม่ได้ ดังนั้น การเรียนบาลีจึงใช้เวลาในการดูหนังสือที่ห้องพักมากกว่าเวลาเรียน ในห้องเรียนนั้นวิชาที่ถือว่าเป็นหลักในการเรียนทุกระดับชั้น นั่นคือวิชาแปลมคธเป็นไทย ส่วนวิชาอื่นๆ นั้น แล้วแต่อาจารย์จะกำหนดว่าให้เรียนวันไหน ก่อนการเรียนนักเรียนต้องเตรียมดูหนังสือมาก่อน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียน หากไม่แปลหรือดูมาก่อนก็จะทำให้ไม่รู้เรื่องในวิชานั้นๆ หรือฟังคนอื่นแปลไม่รู้เรื่องลักษณะพิเศษประการหนึ่งของการสอนวิชาแปลมคธเป็นไทย คือ ไม่ใช่ครูแปลแล้วให้นักเรียนนั่งฟัง ตรงกันข้ามนักเรียนจะต้องเป็นผู้แปลเอง แล้วครูคอยฟังการแปลของนักเรียน หากผิดตรงไหนก็จะแนะนำบอกความรู้เพิ่มเติมให้นักเรียน จะสอบผ่านหรือไม่ผ่านขึ้นอยู่กับตัวเองถึงร้อยละ ๘๐ ส่วนอีกร้อยละ ๒๐ จะได้รับจากครู ดังนั้น ถ้านักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรอยู่เสมอๆ ก็จะประสบความสำเร็จได้ไม่ยากนัก^{๒๘}

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

^{๒๘} พระมหาทองดี ปญญาวชิโร, การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร: อาทรการพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๑๒๕.

สถานที่เรียนถ้าเป็นสำนักเรียนขนาดใหญ่จะมีอาคารเรียนที่เป็นสัดส่วน แต่ถ้าเป็นขนาดเล็กมักเรียนตามศาลาการเปรียญหรือตามที่อื่นๆ ซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนได้

สำหรับครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีนั้น ไม่มีการสอบบรรจุอย่างทางคฤหัสถ์ แต่ถือหลักว่า มีความรู้ในเนื้อหาที่จะสอนและมีศรัทธาที่จะสอนก็สามารถเป็นครูได้ การเข้ามาเป็นครูก็ไม่สลับซับซ้อน เพียงแต่สำนักเรียนทำเรื่องถึงเจ้าคณะจังหวัด เพื่อเสนอแต่งตั้งเท่านั้น และส่วนมากครูบาลีจะมีวุฒิประโยค ป.ธ.๓ ขึ้นไป โดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้านครูมาก่อน สำนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ครูส่วนมากมีวุฒิปะริยญสูงและมีจำนวนมาก สามารถที่จะเลือกได้ แต่ในต่างจังหวัดหลายสำนักขาดแคลนครู บางสำนักมีครูสอนรูปเดียว ต้องสอน ๓-๔ ชั้นและสอนวันละหลายๆ รอบ ดังนั้นหลายสำนักเรียนจึงต้องใช้ระบบ “พี่สอนน้อง” คือทำหน้าที่เป็นนักเรียนด้วย เป็นครูด้วย ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนไม่สมบูรณ์ เพราะเวลาเตรียมตัวไม่เพียงพอ ขาดประสบการณ์ ความรู้ไม่แตกฉาน และขาดเทคนิคการถ่ายทอด เป็นต้น^{๒๙}

เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว กรมการศาสนาได้เข้ามาช่วยเหลือ โดยการจัดทำโครงการอบรมครูสอนแผนกบาลีขึ้น ซึ่งก็ได้รับการแก้ไขในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่เพียงพอ ปัจจุบันแม่กองบาลีสนามหลวง วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ต้องการจะพัฒนาครูสอนบาลีให้มีศักยภาพด้านวิชาการบาลีมากยิ่งขึ้น จึงได้ให้มีโครงการ “การประชุมอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี” โดยได้รับงบประมาณอุดหนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และโดยใช้ระยะเวลา ๑๕ วัน ซึ่งก็เป็นวิธีการพัฒนาครูอีกทางหนึ่ง เพราะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างยิ่ง^{๓๐}

๒.๔.๓ สื่อการเรียนการสอน สื่อ-อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน นับเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยสร้างความสนใจในการเรียนการสอน และช่วยให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น แต่การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่น้อยมาก ที่ใช้เป็นหลักคือ ตำราเรียน สมุดจดบันทึก กระดานดำ ชอล์ก หรือไวท์บอร์ด เทปบันทึกการแปล กระจดาเขียนตอบปัญหา สื่อการสอนเป็นแบบเดิม ไม่มีสื่อใหม่ๆ นอกจากหนังสือเรียน แม้ในปัจจุบันนี้ตามสำนักเรียนใหญ่ๆ ที่มีทุนทรัพย์เพียงพอที่จะซื้อหาสื่อสมัยใหม่มาใช้ในการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องฉายโปรเจคเตอร์ สื่อวีดิทัศน์ หรือซีดีสื่อการเรียนการสอน แต่ถ้าในภาพรวมแล้วยังถือว่าไม่มีเพียงพอและไม่ทั่วถึง ด้วยเหตุนี้ทำให้การเรียนการสอนขาดประสิทธิภาพ และในแต่ละปีจะ

^{๒๙} พระมหาแผน พูนพัค, รูปแบบเชิงระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๔), หน้า ๔๑.

^{๓๐} พระธรรมปัญญานาถ (สุชาติ ธมฺมรตโน), พระมหาทองดี ปัญญาชิวโร, *การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี*, (กรุงเทพมหานคร: อารทการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๙-๑๗๐.

มีนักเรียนที่สอบตกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ เพราะการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมๆ ทำให้เกิดความน่าเบื่อหน่าย ไม่สร้างความสนใจให้กับผู้เรียนเท่าที่ควร^{๓๑}

๒.๔.๔ กิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในแต่ละสำนักเรียน สำนักศาสนศึกษา และโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัด จำเป็นที่จะต้องมีกิจกรรม ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามที่ต้องการ ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนอาจมี ดังต่อไปนี้

๑) การจัดทดสอบเพื่อวัดผลความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเป็นการภายใน
๒) การมอบรางวัลให้แก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดี และเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน

๓) การจัดอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง เพื่อสร้างทักษะและเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และความมั่นใจให้กับผู้เรียน

๔) การผลิตตำรา คู่มือ และเอกสารประกอบการเรียนการสอน

๕) การจัดครูพี่เลี้ยงสำหรับนักเรียนบาลีไวยากรณ์เพื่อรับท่องสูตร

นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการเรียนการสอนบาลีในยุคปัจจุบัน คือ การจัดอบรมพิเศษ (ติวเข้ม) ก่อนสอบสนามหลวง โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อให้นักเรียนเตรียมความพร้อม และเกิดความมั่นใจก่อนเข้าสอบสนามหลวง เพื่อปลูกฝังความนิยมในการศึกษาภาษาบาลีให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

สำนักเรียนที่เปิดอบรมก่อนสอบบาลีสนามหลวง ที่มีชื่อเสียงและมีพระภิกษุสามเณรนิยมสมัครเข้าอบรมเป็นประจำทุกปี เช่น สำนักเรียนวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ สำนักเรียนวัดอรุณราชวราราม สำนักเรียนวัดสร้อยทอง สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม กรุงเทพฯ สำนักเรียนวัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐม เป็นต้น ซึ่งการอบรมจะใช้ระยะเวลาประมาณ ๑๕-๓๐ วัน รูปแบบจะเป็นการแนะนำเทคนิคและวิธีการสอบ การเปิดเทปแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทย และการให้ผู้เข้าอบรมฝึกทำข้อสอบ เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาที่อบรมก็จะอาศัยประโยคเก็ง หรือข้อความที่คาดว่าจะออกสอบสนามหลวง เป็นหลัก^{๓๒}

๒.๔.๕ การวัดผลและการประเมินผล การเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีมีการวัดผลในระดับชั้นเรียนโดยนักเรียน สำนักศาสนศึกษา และโรงเรียนพระปริยัติธรรมประจำจังหวัด ดำเนินการจัดวัดผลการเรียนชั่วโมงที่มีการสอน แต่การวัดผลในลักษณะนี้เป็นเพียง

^{๓๑} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการศึกษาเรื่อง **แนวทางการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๓๑.

^{๓๒} สำนักงานเจ้าคณะภาค ๒, **อบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง ภาค ๒**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๒๕๘.

การทดสอบความรู้ของผู้เรียนเท่านั้น ไม่ได้ใช้ในการตัดสินผลการเรียนหรือเลื่อนระดับชั้นประโยคแต่อย่างใด เพราะการวัดผลประเมินผลระดับประเทศเรียกว่า “การสอบบาลีสนามหลวง” โดยแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้ดำเนินการประเมินผลการเรียน ซึ่งปัจจุบันกำหนดการสอบบาลีสนามหลวงมีดังนี้^{๓๓}

๑) ประโยค ๑-๒ ถึงประโยค ป.ธ.๕ กำหนดสอบบาลีสนามหลวงปีละ ๒ ครั้งและในกรณีที่นักเรียนรูปใดสอบไม่ผ่านในครั้งที่ ๑ สามารถสอบซ่อมในครั้งที่ ๒ ภายในปีการศึกษาเดียวกันได้ แต่ต้องสอบผ่านวิชาใดวิชาหนึ่งในการสอบครั้งที่ ๑ จึงจะมีสิทธิสอบครั้งที่ ๒

๒) ประโยค ป.ธ.๖ ถึง ประโยค ป.ธ.๙ กำหนดสอบสนามหลวงปีละ ๑ ครั้ง ถ้านักเรียนรูปใดสอบไม่ผ่านก็จะต้องเข้าสอบใหม่ในปีการศึกษาถัดไป

การตัดสินผลการเรียนจะใช้ผลการสอบบาลีสนามหลวงเท่านั้น กล่าวคือ ผู้ที่สอบผ่านประโยคบาลีสนามหลวงจึงจะได้เลื่อนชั้นประโยคในระดับสูงขึ้น

การวัดผลและการประเมินผลการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการเรียนการสอน เป็นการประเมินผลการจัดการศึกษาว่าได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เป็นต้น โดยการสอบวัดผลจะมี ๒ ระดับ คือ ในระดับสถานศึกษาและในระดับประเทศ ส่วนในระดับสถานศึกษาหรือโรงเรียน เป็นการจับสอบวัดผล เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสอบในระดับประเทศของผู้เรียน โดยครูผู้สอนเป็นผู้จัดสอบวัดผล ลักษณะข้อสอบจะอาศัยแนวข้อสอบบาลีสนามหลวง แต่จะไม่มีผลในการเก็บคะแนนของผู้เรียน เป็นแต่เพียงต้องการหาข้อบกพร่องของผู้เรียน แล้วปรับให้สมบูรณ์ขึ้นเท่านั้น จะไม่มีผลต่อการสอบได้หรือสอบตกของผู้เรียนแต่อย่างใด ผู้ที่สอบไม่ผ่านในสนามโรงเรียน เมื่อแก้ไขข้อบกพร่องแล้ว อาจสอบผ่านสนามหลวงก็ได้

วิธีการดำเนินการจัดสอบบาลีสนามหลวง

ในการดำเนินการจัดสอบบาลีสนามหลวงนั้น มีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่เป็นแบบแผนซึ่งได้จัดทำมาโดยลำดับ ดังต่อไปนี้^{๓๔}

- ๑) กองบาลีสนามหลวงแต่งตั้งคณะกรรมการออกข้อสอบ
- ๒) กองบาลีสนามหลวงจัดพิมพ์ข้อสอบ
- ๓) เจ้าคณะภาคแต่งตั้งคณะกรรมการนำข้อสอบจากส่วนกลางไปยังสนามสอบบาลีสนามหลวงทุกแห่ง เฉพาะประโยค ๑-๒-๓-๔ เปิดสอบพร้อมกันทั่วประเทศ สำหรับประโยค ป.ธ.๕ ถึงประโยค ป.ธ.๙ กำหนดให้มีสนามสอบบาลีสนามหลวงเฉพาะในกรุงเทพมหานครเท่านั้น
- ๔) เจ้าคณะภาคจัดส่งใบคำตอบของนักเรียนไปยังกองบาลีสนามหลวงทุกชั้นประโยค

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔-๕.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

๕) กองบาลีสนามหลวงแต่งตั้งพระภิกษุที่เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม ซึ่งมีวุฒิปริญญาธรรม ๖ ประโยคขึ้นไป เป็นกรรมการตรวจข้อสอบโดยนิมนต์คณะกรรมการไปประชุมตรวจข้อสอบพร้อมกัน ณ สถานที่ ซึ่งแม่กองบาลีสนามหลวงกำหนด การตรวจข้อสอบในปัจจุบันใช้เวลาอย่างน้อย ๓ วัน

นอกจากนี้ ระเบียบการวัดและประเมินผลการเรียนนั้น ทางกองบาลีสนามหลวงได้กำหนดวันสอบ วันตรวจ และวันประกาศผลสอบเป็นประจำทุกปี ดังนี้^{๓๕}

การสอบประโยคบาลีสนามหลวง

สอบครั้งที่ ๑

ครั้งแรก ๑) สอบประโยค ป.ธ.๖-๗ วันขึ้น ๒-๓ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี

๒) สอบประโยค ป.ธ.๘-๙ วันขึ้น ๔-๖ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี

ครั้งหลัง ๑) สอบประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ.๓-๕ วันแรม ๑๐-๑๒ ค่ำ เดือน ๓ ของทุกปี

การตรวจบาลีในการสอบครั้งที่ ๑ ตรวจพร้อมกันทุกประโยค วันแรม ๒-๖ ค่ำ เดือน ๔ ของทุกปี การประกาศผลการสอบครั้งที่ ๑ วันแรม ๖ ค่ำ เดือน ๔ ของทุกปี

การสอบบาลีครั้งที่ ๒

สอบประโยค ๑-๒ และประโยค ป.ธ.๓-๕ วันแรม ๑๐-๑๒ ค่ำ เดือน ๕

การตรวจบาลีในการสอบครั้งที่ ๒ ตรวจพร้อมกันทุกประโยค วันขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือน ๖ ของทุกปี

การประกาศผลสอบครั้งที่ ๒ วันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๖ ของทุกปี

สถานที่สอบประโยคบาลีสนามหลวง

สำหรับสถานที่สอบนั้น ประโยค ๑-๒ และประโยค ป.ธ.๓-๕ จะมีสนามสอบกระจายไปตามจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ส่วนประโยค ป.ธ.๕-๙ ต้องเดินทางมาสอบที่กรุงเทพฯ เท่านั้น โดยสอบ ณ วัดที่กองบาลีสนามหลวงกำหนดเป็นสนามสอบ เช่น วัดสามพระยา จะเป็นสนามสอบของชั้นประโยค ป.ธ.๗-๙ เป็นต้น

สำหรับผู้เรียนที่จะสมัครสอบความรู้บาลีนั้น นอกจากจะสอบได้วุฒิบาลีประโยคที่ผ่านมาแล้ว ยังต้องมีวุฒินักธรรมกำกับด้วย คือ

ประโยค ๑-๒-๓ (เปรียญตรี) ต้องมีวุฒินักธรรมชั้นตรี จึงจะมีสิทธิสอบ

ประโยค ป.ธ.๔-๖ (เปรียญโท) ต้องมีวุฒินักธรรมชั้นโท จึงจะมีสิทธิสอบ

ประโยค ป.ธ.๗-๙ (เปรียญเอก) ต้องมีวุฒินักธรรมชั้นเอก จึงจะมีสิทธิสอบ

^{๓๕} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๖.

อนึ่ง ถ้ากำลังสอบนักธรรมชั้นใดชั้นหนึ่งอยู่ ก็ให้ลงไว้ในช่องหมายเหตุว่า “กำลังสอบ น.ธ.ตรี” เป็นต้น และเมื่อทราบผลการสอบนักธรรมแล้ว ต้องรีบแจ้งผลการสอบให้แม่กองบาลี ทราบโดยด่วน^{๓๖}

การตรวจประโยคบาลีสนามหลวง

การตรวจบาลีสนามหลวง จะมีขึ้นในวันแรม ๒-๖ ค่ำ เดือน ๔ ของทุกปี โดยข้อสอบบาลี ทุกระดับชั้นทั่วประเทศ จะนำมารวมกันตรวจที่ศาลาอบรมสงฆ์วัดสามพระยา บางขุนพรหม กรุงเทพฯ โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจะเป็นผู้นิมนต์กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตั้งแต่ เปรียญธรรม ๖ ประโยคขึ้นไป ถ้ามีวุฒิเป็นเปรียญธรรม ๕ ประโยค ต้องเป็นพระราชาคณะหรือเป็น พระครู จากสำนักเรียนต่างๆ ทั่วประเทศมาตรวจ ซึ่งคณะกรรมการเหล่านี้ จะผ่านการอบรมเกี่ยวกับ หลักการตรวจบาลีสนามหลวงแล้ว ทั้งได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ โดยที่การตรวจจะเริ่มเวลา ๑๓.๐๐-๑๗.๐๐ น. ทุกวัน ในการตรวจข้อสอบจะแบ่งกรรมการออกเป็น “กอง” กองละ ๓ รูป ร่วมกันตรวจ การที่จะสอบผ่านหรือไม่นั้น ก็ขึ้นอยู่กับกรรมการทั้ง ๓ ท่าน โดยใช้วิธี “ให้” หรือ “ให้ผ่าน” เป็นหลัก หากกรรมการ ๒ ใน ๓ ท่านให้ผ่าน ก็ถือว่าสอบได้ ซึ่งการตรวจบาลีสนามหลวงนี้ จะใช้เกณฑ์ในการตรวจตามแม่กองบาลีสนามหลวงได้ตั้งไว้ ดังนี้ คือ^{๓๗}

๑) การตรวจวิชาบาลีไวยากรณ์ โดยทั่วไปข้อสอบจะมีอยู่ทั้งหมด ๗ ข้อ หากนับคะแนน ข้อที่ถูกก็เท่ากับว่าข้อละ ๑๐ คะแนน แต่การตรวจวิชาบาลีไวยากรณ์ในการสอบบาลีสนามหลวง จะให้วิธีการนับคะแนนผิด คือ ผิด ๑-๑๕ คะแนน ให้ ๓ ให้, ผิด ๑๖-๒๐ คะแนน ให้ ๒ ให้, ผิด ๒๑-๒๕ คะแนน ให้ ๑ ให้, ผิดเกิน ๒๕ คะแนน ลง ๐ คือตก และนักเรียนที่จะสอบผ่านวิชาบาลีไวยากรณ์ ชั้นประโยค ๑-๒ ต้องผิดไม่เกิน ๒๐ คะแนน ส่วนประโยค ป.ธ.๓ ต้องผิดไม่เกิน ๒๕ คะแนน

๒) การตรวจวิชาแปลมคธเป็นไทย แปลไทยเป็นมคธ และสัมพันธไทย โดยทั่วไปข้อสอบ บาลีที่ออกจะมีประมาณ ๑-๑.๕ หน้า ให้นักเรียน แปล แต่ง หรือสัมพันธ ตามลักษณะของวิชานั้นๆ ซึ่งทั้ง ๓ วิชา มีเกณฑ์ในการนับคะแนนผิด ดังนี้ ๑) แปลผิดศัพท์ หรือเรียกชื่อสัมพันธผิดในวิภัติ เดียวกัน เก็บ ๑ คะแนน ๒) แปลเสียสัมพันธ หรือเรียกชื่อสัมพันธผิดต่างวิภัติ เก็บ ๒ คะแนน ๓) แปลสับประโยค หรือสัมพันธสับประโยค เก็บ ๖ คะแนน แต่ในกรณีแปลหรือสัมพันธผิดจนไม่เป็น รูปจะมีวิธีในการเก็บคะแนนเพิ่มเติม ดังนี้ คือถ้าประโยคยาวไม่เกิน ๑ บรรทัด นับเป็นผิด ๖ คะแนน, ไม่เกิน ๒ บรรทัด ผิด ๑๒ คะแนน, ไม่เกิน ๓ บรรทัด ผิด ๑๘ คะแนน, ถ้ายาวเกินกว่า ๓ บรรทัด ผิดเกิน ๑๘ คะแนน และเมื่อนับคะแนนที่เก็บแล้วรวมกันเข้า มีวิธีในการให้ ดังนี้ ผิด ๑-๖ ให้ ๓ ให้, ผิด ๗-๑๒ ให้ ๒ ให้, ผิด ๑๓-๑๘ ให้ ๑ ให้, ถ้าผิดเกิน ๑๘ ลง ๐ ทั้งหมด และนักเรียน ผู้สอบได้ ๒ ให้เท่านั้น จึงจะสอบผ่าน

^{๓๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๖-๙๗.

^{๓๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๗-๑๒๒.

๓) การตรวจวิชาบุรพภาค ซึ่งเป็นวิชาเกี่ยวกับการวางรูปหนังสือราชการ หรือหนังสืออื่นๆ เช่น โคลง ฉันท กาพย์ กลอน เป็นต้น การปรับและการเก็บคะแนนผิดมี ดังนี้ ผิดอักษร ๑ ตัว เก็บ ๑ คะแนน, ผิดย่อหน้า ๑ แห่ง เก็บ ๒ คะแนน, ผิดวรรคตอนถึงเสียรูปหรือเสียความ ๑ แห่ง เก็บ ๑ คะแนน, แต่ถ้าวางรูปจดหมายราชการผิดลักษณะทั้งหมด ถือว่าสอบตก เมื่อรวมคะแนนได้เกิน ๑๒ คะแนนถือว่า ตก

นอกจากจะใช้เกณฑ์ในการตรวจตามที่แม่กองบาลีสนามหลวงได้ประกาศไว้แล้ว ยังต้องใช้ดุลยพินิจของกรรมการอีกด้วย คือ จะเปิดโอกาสให้กรรมการตรวจ เพื่อพิจารณาข้อสอบของนักเรียน ๓ ลักษณะ คือ บริบท ภูมิ และเนื้อหาซึ่งนับว่าเป็นการยืดหยุ่น ในการตรวจได้อย่างมาก

อนึ่ง เกณฑ์การตรวจข้อสอบบาลีสนามหลวงนี้ ได้ประกาศใช้มาตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๘๗ จนถึงปัจจุบันยังไม่มีเปลี่ยนแปลงอย่างไร

การสอบบาลีสนามหลวงนั้น สำหรับชั้นประโยค ๑-๒ ถึงประโยค ป.ธ.๕ มติเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๖/๒๕๔๗ เรื่องการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ มีความเห็นว่า หากไม่ผ่านวิชาใดวิชาหนึ่ง และถ้ายังไม่ผ่านอีก ก็จะต้องเข้าสอบใหม่ทุกวิชาในปีต่อไป ส่วนชั้นประโยค ป.ธ.๖-๙ ต้องสอบให้ผ่านตามเกณฑ์ จึงจะถือว่าสอบได้ ไม่มีการสอบแก้ตัวในปีนั้น

การตรวจบาลีสนามหลวงนั้น มีเกณฑ์การตรวจที่ค่อนข้างจะแตกต่างจากการตรวจสอบในวงการศึกษาทั่วไป คือ ในขณะที่การตรวจข้อสอบในการศึกษาทั่วไปจะตรวจข้อถูกและให้คะแนน หากทำข้อสอบถูกต้องได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่จะสอบผ่าน ก็ถือว่าสอบผ่าน เช่น คะแนนร้อยละ ๕๐ ขึ้นไป เป็นต้น ซึ่งจำนวนคะแนนที่ถือว่าเป็นเกณฑ์การสอบได้นั้น สามารถคิดเป็นร้อยละจากข้อสอบทั้งหมดในวิชานั้นๆ ได้ แต่การตรวจข้อสอบบาลีสนามหลวง จะต่างกัน คือ จะตรวจข้อผิดและนับคะแนนผิดเป็นเกณฑ์ในการสอบผ่าน เช่น วิชาแปลมคธเป็นไทย ที่มีเกณฑ์ในการตรวจว่า ผิด ๑-๑๒ คะแนน ถือว่าสอบได้ ผิดตั้งแต่ ๑๓ คะแนนขึ้นไป ถือว่าสอบตก เป็นต้น ซึ่งคะแนนที่ถือว่าเป็นเกณฑ์ในการสอบได้นี้ ไม่สามารถนำมาคิดเป็นร้อยละ จากคะแนนจำนวนข้อสอบทั้งหมดได้ ดังนั้น ผู้เข้าสอบบาลีสนามหลวงต้องรอบคอบเป็นพิเศษ เพราะหากผิดแม้เพียง ๓ คำ ก็อาจตกได้

หลักฐานแสดงวุฒิการศึกษา

กองบาลีสนามหลวง กำหนดหนังสือสำคัญ อันเป็นหลักฐานแสดงวุฒิการศึกษา พระปริยัติธรรม สำหรับพระภิกษุสามเณรผู้สอบได้ประโยคบาลีสนามหลวงชั้นประโยคต่างๆ ดังต่อไปนี้^{๓๘}

๑) ประกาศนียบัตร เป็นเอกสารแสดงวุฒิการศึกษาที่มอบให้แก่ผู้สอบได้ชั้นประโยค ๑-๒ ถึงชั้นประโยค ป.ธ.๘ มีความแตกต่างกัน ดังนี้

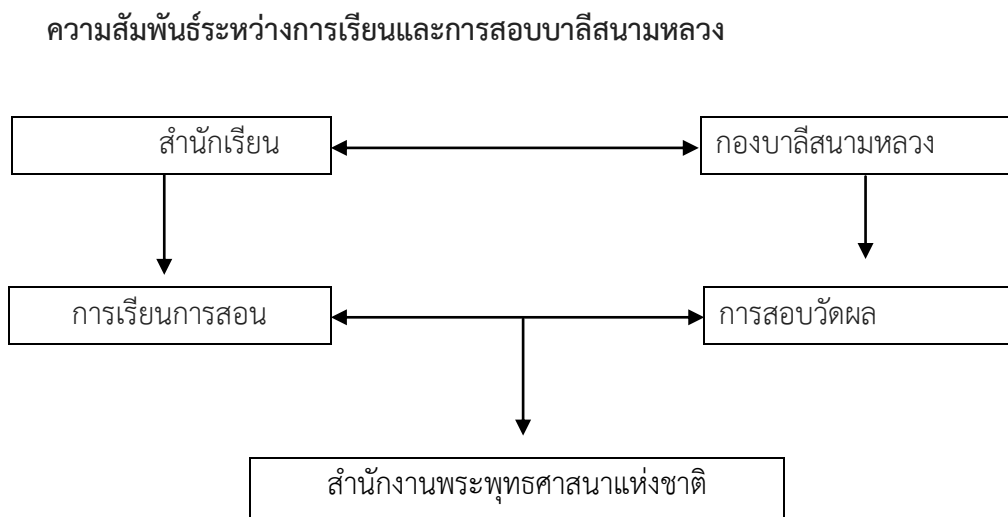
^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

๑.๑ ประกาศนียบัตรสำหรับผู้สอบไล่ได้ประโยค ๑-๒ ออกให้โดยแม่กองบาลีสนามหลวง และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (มีลายมือชื่อแม่กองบาลีสนามหลวง และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประทับไว้เป็นสำคัญ)

๑.๒ ประกาศนียบัตรสำหรับผู้สอบไล่ได้ประโยค ป.ธ.๓ ถึงประโยค ป.ธ.๘ ออกให้โดยแม่กองบาลีสนามหลวง และนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ที่กำกับดูแลสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (มีลายมือชื่อแม่กองบาลีสนามหลวง และนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่กำกับดูแลสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประทับไว้เป็นสำคัญ)

๒) ปริญญาบัตร เป็นเอกสารแสดงวุฒิการศึกษาที่มอบให้แก่ผู้สอบได้ชั้นประโยค ป.ธ.๙ ออกให้โดยแม่กองบาลีสนามหลวง และนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ที่กำกับดูแลสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (มีลายมือชื่อแม่กองบาลีสนามหลวง และนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่กำกับดูแลสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติประทับไว้เป็นสำคัญ)

ในการจัดการเรียนการสอนจนถึงการวัดประเมินผลของการศึกษาฝ่ายปริยัติธรรมแผนกบาลีนี้ มีทั้งความสัมพันธ์กันและการแยกส่วนกัน ระหว่างสำนักเรียน และกองบาลีสนามหลวง ดังปรากฏตามแผนภาพที่ ๒.๖ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๖ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนและการสอบบาลีสนามหลวง

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีแต่ละแห่ง มีเจ้าอาวาสเป็นผู้บริหารสูงสุด เรียกว่า “เจ้าสำนักเรียน” หรือ “เจ้าสำนักศาสนศึกษา” และมีอาจารย์ใหญ่ทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการศึกษาโดยตรง การบริหารและการจัดการเรียนการสอนในแต่ละสำนักเรียนจะมีความเป็นอิสระ ไม่ขึ้นตรง

ต่อกองบาลีสนามหลวง แต่จะมีความสัมพันธ์กันโดยผ่านการสอบ ซึ่งมีสำนักงานพระพุทธรักษาแห่งชาติเป็นผู้ประสานงาน และช่วยอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเรียนการสอน และการสอบ

จากลักษณะการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวง จะเห็นได้ว่า สำนักเรียนแต่ละแห่งไม่ได้ดำเนินการในการจัดการศึกษาแบบครบวงจร ทั้งการเรียนการสอน และการสอบ วัดผลของการศึกษา แต่มีหน้าที่เพียงเตรียมความรู้แก่พระภิกษุสามเณร สำหรับเตรียมตัวเข้าสอบบาลีสนามหลวงเท่านั้น ระบบการจัดการศึกษาเช่นนี้ คล้ายกับการจัดสอบเทียบความรู้ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน

สรุปการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในสมัยปัจจุบันได้ว่า^{๓๙} การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบัน มีองค์กรของคณะสงฆ์ไทย คือกองบาลีสนามหลวงทำหน้าที่หลักในการบริหารการศึกษาอย่างเป็นระบบ และมีกฎเกณฑ์ และระเบียบในการปฏิบัติมากกว่าในยุคสมัยที่ผ่านมา แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง เพราะในแต่ละปีมีจำนวนผู้สอบได้น้อย มีนักเรียนสอบตกจำนวนมาก เช่นในปี พ.ศ.๒๕๕๓ มีนักเรียนคงสอบทั้งหมด ๒๑,๑๓๙ สอบได้ ๓,๒๓๔ สอบตก ๑๗,๕๓๘ มีผู้เรียนสอบได้เฉลี่ยทุกระดับชั้น เพียงร้อยละ ๑๕.๓๐ เท่านั้น และพระภิกษุสามเณรที่ศึกษาในแผนกนี้ มีจำนวนที่ลดลงไปเรื่อยๆ ทั้งนี้ เพราะขาดความเชื่อมั่นในการศึกษาแผนกนี้ว่าจะศึกษาไปเพื่ออะไร ทั้งยังต้องใช้ความเพียรพยายามในการเรียนสูง และใช้เวลาานกว่าที่จะจบการศึกษาชั้นสูงสุด

มีหลายปัจจัยที่ทำให้การศึกษาในแผนกนี้ ไม่ค่อยจะก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาตามที่ต้องการได้ แต่กลับอยู่ในสภาพที่ทรงตัว และรอวันทรุดลงเรื่อยๆ ปัจจัยที่ว่า เช่น หลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนในปัจจุบัน ก็เป็นหลักสูตรเก่า ไม่ได้รับการปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัยและผู้เรียน วิธีการเรียนการสอนก็เน้นการจำเนื้อหาเป็นหลัก มากกว่าวิธีการอื่นๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถทางความจำน้อยหมดความอดทนและเบื่อหน่ายต่อการศึกษา ที่สุดก็จะหันไปหาการศึกษาแผนกอื่นหรือลาสิกขาออกไป

ครูผู้สอนในแผนกนี้ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ บางรูปต้องทำหน้าที่สอน และเรียนควบคู่กันไปด้วย ใช้ระบบแบบพี่สอนน้อง ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาแผนกนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ

สื่อการเรียนการสอน คือ ตำราและครูสอนเป็นหลัก สื่อสมัยใหม่ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอกับความต้องการของครูผู้สอน และนักเรียน ทำให้การเรียนการสอนขาดความน่าสนใจ และสิ้นเปลืองเวลามาก กว่าจะอธิบายเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจได้

^{๓๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๕.

การวัดและประเมินผล จะวัดความจำเป็นหลักมากกว่าการคิดวิเคราะห์ และการนำไปประยุกต์ใช้ และการออกข้อสอบก็เป็นชุดเดียวกันทั้งหมดในแต่ละระดับชั้น ไม่ได้มีการคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน

ด้วยปัจจัยหลักๆ เหล่านี้ จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแผนกบาลี อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ และในอนาคตบุคลากรที่เข้ามาเรียนในแผนกนี้อาจจะลดลงไปเรื่อยๆ หากยังไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาให้เข้ากับยุคสมัย และเป็นประโยชน์กับตัวผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

สำนักเรียนที่เปิดอบรมก่อนสอบบาลีสนามหลวง ที่มีชื่อเสียงและมีพระภิกษุสามเณรนิยมสมัครเข้าอบรมเป็นประจำทุกปี เช่น สำนักเรียนวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ สำนักเรียนวัดอรุณราชวราราม สำนักเรียนวัดสร้อยทอง สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม กรุงเทพฯ สำนักเรียนวัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐม เป็นต้น ซึ่งการอบรมจะใช้ระยะเวลาประมาณ ๑๕-๓๐ วัน รูปแบบจะเป็นการแนะนำเทคนิคและวิธีการสอบ การเปิดเทปแปลภาษาบาลีเป็นภาษาไทย และการให้ผู้เข้าอบรมฝึกทำข้อสอบ เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาที่อบรมก็จะอาศัยประโยคเก็ง หรือข้อความที่คาดว่าจะออกสอบสนามหลวง เป็นหลัก^{๔๐}

๒.๕ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

๒.๕.๑ สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม

ประวัติ

วัดโมลีโลกยารามราชวรวิหาร หรือชื่อล้าลองว่า วัดท้ายตลาด เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวรวิหาร เป็นวัดที่สร้างในสมัยอยุธยา ไม่ปรากฏนามผู้สร้าง และเหตุที่เรียกว่าวัดท้ายตลาด เนื่องจากอยู่ต่อจากตลาดเมืองธนบุรี ปัจจุบันชาวบ้านยังนิยมเรียกชื่อนี้อยู่

ในสมัยธนบุรี วัดนี้เป็นวัดในเขตพระราชฐาน จึงไม่มีพระสงฆ์อยู่ตลอดช่วงรัชกาล ส่วนพระวิหาร สันนิษฐานว่าได้ใช้เป็นฉางเกลือของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ภายในพระวิหารกั้นเป็น ๒ ตอน ปัจจุบัน ตอนหน้าที่หันออกคลองบางกอกใหญ่ ประดิษฐานพระพุทธรูปเป็นหมุ่บนฐานชุกชี ส่วนตอนหลังเป็นพื้นที่ค่อนข้างแคบ ประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ ในรัชกาลที่ ๓ ได้รับการปฏิสังขรณ์ใหม่ทั่วทั้งพระอาราม และทรงเปลี่ยนนามใหม่ว่า "วัดโมลีโลกยาราม" ภายหลังมาเรียกกันว่า "วัดโมลีโลกยาราม"

ที่ตั้ง

พระราชวังเดิม ซอยวังเดิม ๖ ถนนวังเดิม แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

^{๔๐} อ้างแล้ว.

ประโยชน์	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๙					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๑๐	๐	๐	๑๐	๒	๒	๒๐.๐๐
ป.ธ.๘	๘	๐	๐	๘	๑	๑	๑๒.๕๐
ป.ธ.๗	๒๒	๐	๐	๒๒	๑๓	๑๓	๕๙.๐๙
ป.ธ.๖	๑๖	๐	๐	๑๖	๑๔	๑๔	๘๗.๕๐
ป.ธ.๕	๓๔	๐	๐	๓๔	๓๐	๓๐	๘๘.๒๓
ป.ธ.๔	๓๘	๐	๐	๓๘	๓๕	๓๕	๙๒.๑๐
ป.ธ.๓	๕๔	๐	๐	๕๔	๓๔	๓๔	๖๒.๙๖
๑-๒	๖๖	๐	๐	๖๖	๕๐	๕๐	๗๕.๗๕
รวม	๒๔๘	๐	๐	๒๔๘	๑๗๙	๑๗๙	๗๒.๑๗

ตารางที่ ๒.๒ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๙

ประโยชน์	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๙	๐	๐	๙	๑	๑	๑๑.๑๑
ป.ธ.๘	๒๐	๐	๐	๒๐	๓	๓	๑๕.๐๐
ป.ธ.๗	๒๔	๐	๐	๒๔	๑๐	๑๐	๔๑.๖๖
ป.ธ.๖	๓๐	๐	๐	๓๐	๒๐	๒๐	๖๖.๖๖
ป.ธ.๕	๓๐	๐	๐	๓๐	๒๓	๒๓	๗๖.๖๖
ป.ธ.๔	๓๒	๐	๐	๓๒	๒๘	๒๘	๘๗.๕๐
ป.ธ.๓	๖๗	๐	๐	๖๗	๖๐	๖๐	๘๙.๕๕
๑-๒	๖๙	๐	๐	๖๙	๖๓	๖๓	๙๑.๓๐
รวม	๒๘๑	๐	๐	๒๘๑	๒๐๘	๒๐๘	๗๔.๐๒

ตารางที่ ๒.๓ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐

ประโยค	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๘	๐	๐	๘	๒	๒	๒๕.๐๐
ป.ธ.๘	๒๔	๐	๐	๒๔	๘	๘	๓๓.๓๓
ป.ธ.๗	๒๗	๐	๐	๒๗	๑๗	๑๗	๖๒.๙๖
ป.ธ.๖	๓๐	๐	๑	๒๙	๒๑	๒๑	๗๒.๔๑
ป.ธ.๕	๒๗	๐	๐	๒๗	๒๐	๒๐	๗๔.๐๘
ป.ธ.๔	๔๕	๐	๓	๔๒	๒๘	๒๘	๖๖.๖๗
ป.ธ.๓	๖๕	๐	๒	๖๓	๕๐	๕๐	๗๙.๓๗
๑-๒	๗๕	๐	๖	๖๙	๖๐	๖๐	๘๖.๙๖
รวม	๓๐๑	๐	๑๒	๒๘๙	๒๐๖	๒๐๖	๗๑.๒๘

ตารางที่ ๒.๔ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐

๒.๕.๒ สำนักเรียนวัดพระธรรมกาย

ประวัติ

วัดพระธรรมกาย ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๓ สังกัดมหานิกายแห่งคณะสงฆ์ไทย ประเภท วัดราษฎร์ มี พระเทพญาณมหามุนี (หลวงพ่อดมฺชโย) ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสและอธิบดีสงฆ์ของวัด และ พระภิกษุญาณวชิโรดม (หลวงพ่อดมฺชโย) ดำรงตำแหน่งรองเจ้าอาวาส ปัจจุบัน พระครูสมุณฺหะ สัมมาบุญโญ (รักษาการโดยนิตินัย) พระเผด็จ ทตฺตชีโว (รักษาการโดยพฤตินัย) วันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๒๐ ประกาศเป็นวัดตามกฎหมายโดยกระทรวงศึกษาธิการ ในชื่อ “ศูนย์พุทธจักรปฏิบัติธรรม” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดธรรมจริยธรรมกายาราม” และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดพระธรรมกาย” วันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๒ ได้รับอนุญาตให้ตั้งเป็นวัดโดยสมุณฺหะ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๙๖ ตอนที่ ๑๕

ที่ตั้ง

คลองหลวง ตำบลคลองสาม อำเภอคลองหลวง ปทุมธานี ๑๒๑๒๐

ประโยชน์	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๙					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๑๙	๕	๐	๑๔	๑	๑	๗.๑๔
ป.ธ.๘	๓๒	๙	๐	๒๓	๐	๐	๐.๐๐
ป.ธ.๗	๓๙	๖	๐	๓๓	๘	๘	๒๔.๒๔
ป.ธ.๖	๓๓	๕	๐	๒๘	๑๐	๑๐	๓๕.๗๑
ป.ธ.๕	๘๔	๑๕	๐	๖๙	๒๖	๒๖	๓๗.๖๘
ป.ธ.๔	๑๑๑	๔๑	๐	๗๐	๔๖	๔๖	๖๕.๗๑
ป.ธ.๓	๑๖๕	๗๒	๐	๙๓	๑๖	๑๖	๑๗.๒๐
๑-๒	๒๔๐	๙๙	๐	๑๔๑	๕๕	๕๕	๓๙.๐๑
รวม	๗๒๓	๒๕๒	๐	๔๗๑	๑๖๒	๑๖๒	๓๔.๓๙

ตารางที่ ๒.๕ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๙

ประโยชน์	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๒๐	๖	๐	๑๔	๑	๑	๗.๑๔
ป.ธ.๘	๓๒	๕	๐	๒๗	๖	๖	๒๒.๒๒
ป.ธ.๗	๓๖	๑๐	๐	๒๖	๕	๕	๑๙.๒๓
ป.ธ.๖	๔๕	๘	๐	๓๗	๕	๕	๑๓.๕๑
ป.ธ.๕	๘๙	๘๕	๐	๔	๑	๑	๒๕.๐๐
ป.ธ.๔	๖๐	๕๒	๐	๘	๖	๖	๗๕.๐๐
ป.ธ.๓	๑๘๑	๑๔๗	๐	๓๔	๓๑	๓๑	๙๑.๑๘
๑-๒	๒๑๘	๒๑๑	๐	๗	๔	๔	๕๗.๑๔
รวม	๖๘๑	๕๒๔	๐	๑๕๗	๕๙	๕๙	๓๗.๕๘

ตารางที่ ๒.๖ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐

ประโยค	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๒๖	๗	๐	๑๙	๖	๖	๓๑.๕๘
ป.ธ.๘	๓๒	๙	๐	๒๓	๖	๖	๒๖.๐๙
ป.ธ.๗	๓๖	๑๒	๐	๒๔	๑๓	๑๓	๕๔.๑๗
ป.ธ.๖	๔๑	๑๖	๐	๒๕	๙	๙	๓๖.๐๐
ป.ธ.๕	๘๓	๒๐	๐	๖๓	๓๕	๓๕	๕๕.๕๖
ป.ธ.๔	๘๖	๑๓	๐	๗๓	๔๔	๔๔	๖๐.๒๗
ป.ธ.๓	๑๒๕	๒๖	๐	๙๙	๓๘	๓๘	๓๘.๓๘
๑-๒	๒๔๑	๘๗	๐	๑๕๔	๕๔	๕๔	๓๕.๐๖
รวม	๖๗๐	๑๙๐	๐	๔๘๐	๒๐๕	๒๐๕	๔๒.๗๑

ตารางที่ ๒.๗ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑

๒.๕.๓ สำนักเรียนวัดจองคำ

ประวัติ

วัดจองคำ พระอารามหลวง เป็นวัดเก่าแก่แห่งหนึ่งในจังหวัดลำปาง สถาปัตยกรรมก่อสร้างโดดเด่นเป็นสง่า เป็นศิลปะแบบไทยใหญ่ ไม่ปรากฏหลักฐานการสร้างที่แน่ชัด ตั๋ววิหารชัยภูมิ ศิลปะแบบไทยใหญ่หลังเดิมถูกรื้อย้ายมาไว้ ณ เมืองโบราณ จังหวัดสมุทรปราการ

วิหารไม้หลังที่เห็นปัจจุบันเป็นศิลปะที่สร้างขึ้นใหม่ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ สืบเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ได้มีการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง วัดจองคำได้รับคัดเลือกให้เป็นพระอารามหลวงแห่งใหม่ในจังหวัดลำปาง

แต่ละปีนักเรียนปริยัติธรรมสามารถสอบเปรียญธรรมบาลีได้หลายประโยคจนถึง ป.ธ.๙ ได้รับพระราชทานอุปสมบทเป็นนาคหลวงจำนวนมาก เจ้าอาวาสและเจ้าสำนักได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นราช ในราชทินนามว่า พระราชปริยัติโยดม และเป็นโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดลำปาง

จากคำบอกเล่าของพระภิกษุผู้ดูแลวิหารหลังนี้ท่านเล่าว่าเจ้าอาวาสวัดจองคำเป็นพระภิกษุชาวพม่า บนวินหารจึงได้มีพระพุทธรูปศิลปะแบบพม่าซึ่งแกะสลักจากไม้ต้นเดียวทั้งองค์ด้วยลวดลายประณีตงดงาม อยู่เป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงศรัทธาที่เปี่ยมล้นในพระพุทธศาสนาของผู้แกะสลักองค์พระนี้ ในวัดจองคำนอกจากจะมีวิหาร ซึ่งใช้เป็นทั้งศาลา วิหาร และกุฏิสงฆ์ แล้วยังมีเจดีย์และอุโบสถที่สร้างไว้ที่มุมด้านซ้ายของวัดที่แปลกกว่าวัดอื่นๆ ที่จะสร้างอุโบสถไว้ตรงกลาง

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่บนทางหลวงลำปาง-งาว (ทางหลวงหมายเลข ๑ หรือพหลโยธิน) หากเดินทางมาจากจังหวัดตากหรือกรุงเทพฯ วัดจองคำจะอยู่ซ้ายมือ

ประโยชน์	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๙					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๕	๐	๐	๕	๓	๓	๖๐.๐๐
ป.ธ.๘	๗	๐	๐	๗	๒	๒	๒๘.๕๗
ป.ธ.๗	๕	๐	๐	๕	๒	๒	๔๐.๐๐
ป.ธ.๖	๑๓	๐	๐	๑๓	๑๒	๑๒	๙๒.๓๐
ป.ธ.๕	๒๓	๐	๐	๒๓	๒๒	๒๒	๙๕.๖๕
ป.ธ.๔	๑๙	๐	๐	๑๙	๑๙	๑๙	๑๐๐
ป.ธ.๓	๓๓	๐	๐	๓๓	๒๙	๒๙	๘๗.๘๗
๑-๒	๔๓	๐	๒	๔๑	๒๖	๒๖	๖๓.๔๑
รวม	๑๔๘	๐	๒	๑๔๖	๑๑๕	๑๑๕	๗๗.๗๐

ตารางที่ ๒.๘ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๙

ประโยชน์	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๔	๐	๐	๔	๒	๒	๕๐.๐๐
ป.ธ.๘	๗	๐	๐	๗	๔	๔	๕๗.๑๔
ป.ธ.๗	๑๕	๐	๐	๑๕	๗	๗	๔๖.๖๖
ป.ธ.๖	๒๑	๐	๐	๒๑	๒๐	๒๐	๙๕.๒๓
ป.ธ.๕	๑๙	๐	๐	๑๙	๗	๗	๓๖.๘๔
ป.ธ.๔	๒๒	๐	๐	๒๒	๒๐	๒๐	๙๐.๙๐
ป.ธ.๓	๒๔	๐	๐	๒๔	๒๒	๒๒	๙๑.๖๖
๑-๒	๔๙	๐	๐	๔๙	๓๘	๓๘	๗๗.๕๕
รวม	๑๖๑	๐	๐	๑๖๑	๑๒๐	๑๒๐	๗๔.๕๓

ตารางที่ ๒.๙ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐

ประโยค	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๖	๐	๐	๖	๒	๒	๓๓.๓๓
ป.ธ.๘	๒	๐	๐	๒	๑	๑	๕๐.๐๐
ป.ธ.๗	๑๗	๐	๐	๑๗	๑๖	๑๖	๙๔.๑๑
ป.ธ.๖	๖	๐	๐	๖	๒	๒	๓๓.๓๓
ป.ธ.๕	๑๙	๐	๐	๑๙	๑๒	๑๒	๖๓.๑๕
ป.ธ.๔	๑๗	๐	๐	๑๗	๑๗	๑๗	๑๐๐
ป.ธ.๓	๓๗	๐	๐	๓๗	๒๘	๒๘	๗๕.๖๗
๑-๒	๓๔	๐	๐	๓๔	๓๒	๓๒	๙๔.๑๑
รวม	๑๓๘	๐	๐	๑๓๘	๑๑๐	๑๑๐	๗๙.๗๑

ตารางที่ ๒.๑๐ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑

๒.๕.๔ สำนักเรียนวัดตากฟ้า

ประวัติ

วัดตากฟ้า เป็นศาสนาสถานในพระพุทธศาสนา สังกัดคณะสงฆ์ไทย เถรวาทมหานิกาย โดยวัดได้รับการยกให้เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ วัดตากฟ้า แต่เดิม ได้ตั้งเป็นเพียงที่พักสงฆ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๘ โดยสมัยนั้นยังสังกัดอยู่กับคณะสงฆ์อำเภอตากฟ้า ต่อมาได้อาศัยศรัทธาจากชาวบ้านซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพกสิกรรมเพาะปลูกพืชไร่ได้ร่วมใจกันสร้างเสนาสนะและศาลาเพื่อเอาไว้บำเพ็ญกุศลในพระพุทธศาสนาและอีกประการหนึ่งบริเวณตลาดตากฟ้าท่านแรก คือ นายบันลือ รัตนมงคล ได้เป็นผู้ดำเนินการเรื่องสถานที่ก่อสร้างวัด เพราะที่ดินบริเวณวัดนั้นเป็นที่ของนิคมสร้างตนเอง พร้อมกันนั้นก็ได้อาศัยผู้ใหญ่สมจิตร พิมพาภรณ์ นายสิงห์ สมศรี พร้อมด้วยชาวบ้านตากฟ้า เป็นผู้ดำเนินการสร้างวัดทางด้านฝ่ายคณะสงฆ์นั้นก็ได้รับความสนับสนุนจาก พระครูนิพัทธ์ศีลคุณ (ทอง) อดีตเจ้าคณะอำเภอตากฟ้า และพระครูนิยมธรรมภาณ (บก) เจ้าคณะตำบลในขณะนั้น ได้ช่วยส่งพระมาเป็นผู้ปกครองสำนักสงฆ์ โดยลำดับ และเพื่อเป็นเกียรติที่พระครูนิยมธรรมภาณได้ให้ความอุปถัมภ์แก่สำนักสงฆ์ ชาวบ้านทั่วไปจึงเรียกกันว่า “วัดตากฟ้านियมธรรม” โดยเอาชื่อท้ายของราชทินนามของหลวงปู่บูก มาต่อสร้อยข้างท้าย และในปี พ.ศ.๒๕๐๔ คณะกรรมการก็ดำเนินการจึงทาเรื่องขอตั้งเป็นวัด

หลังจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ พระอาจารย์บุญส่งซึ่งเป็นผู้ดูแลสำนักสงฆ์วัดตากฟ้านิยมธรรม เป็นรูปสุดท้ายก็ได้ลากลับไปหาพรหมชาอยู่ ณ วัดสว่างวงษ์ อำเภอตากาลี ตามเดิม ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ คณะกรรมการวัดจึงได้ไปขอพระภิกษุที่จะมาเป็นผู้นำจากหลวงพ่อบุญส่งวิสัยจรรย์คุณ (โอด) ที่วัดจันเสน อำเภอตากาลี เพื่อมาดูแลสำนักสงฆ์ต่อไป ขณะนั้น พระสุรินทร์ จันทโชโต (ต่อมาได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานสมณศักดิ์ให้เป็นพระครูเอกเขตคณารักษ์) ท่านกำลังมาลาหลวงพ่อบุญส่งวิสัยจรรย์คุณ เพื่อจะไปจำพรรษา ณ วัดปากน้ำ จังหวัดระนอง หลวงพ่อบุญส่งวิสัยจรรย์คุณ จึงได้ ขอให้ท่านมาจำพรรษาอยู่ที่สำนักสงฆ์วัดตากฟ้านิยมธรรม เพื่อมาเป็นผู้ นำในการดูแลรักษาและบำรุงรักษาวัด

ในปี พ.ศ.๒๕๑๐ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม จึงประกาศตั้งเป็นวัดขึ้นในพระพุทธศาสนา มีนามว่า “วัดตากฟ้า” เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ และต่อมาได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีพระบรมราชานุญาต สถาปนาวัดตากฟ้า เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ เนื่องในมหามงคลวโรกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่เลขที่ ๗๖ หมู่ที่ ๑ ตำบลตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์

ประโยค	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๙					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๓	๐	๐	๓	๐	๐	๐
ป.ธ.๘	๓	๐	๐	๓	๐	๐	๐
ป.ธ.๗	๗	๐	๐	๗	๑	๑	๑๔.๒๘
ป.ธ.๖	๑	๐	๐	๑	๐	๐	๐
ป.ธ.๕	๑๙	๐	๐	๑๙	๔	๔	๒๑.๐๕
ป.ธ.๔	๖๐	๐	๐	๖๐	๐	๐	๐
ป.ธ.๓	๒๑	๐	๐	๒๑	๐	๐	๐
๑-๒	๑๒๔	๐	๐	๑๒๔	๔	๔	๓.๒๒
รวม	๒๓๘	๐	๐	๒๓๘	๙	๙	๓.๗๘

ตารางที่ ๒.๑๑ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๙

ประโยชน์	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๓	๐	๐	๓	๐	๐	๐
ป.ธ.๘	๔	๐	๐	๔	๐	๐	๐
ป.ธ.๗	๖	๐	๐	๖	๐	๐	๐
ป.ธ.๖	๗	๐	๐	๗	๑	๑	๑๔.๒๘
ป.ธ.๕	๑๑	๐	๐	๑๑	๐	๐	๐
ป.ธ.๔	๔๒	๐	๐	๔๒	๒๑	๒๑	๕๐.๐๐
ป.ธ.๓	๑๗	๐	๐	๑๗	๖	๖	๓๕.๒๙
๑-๒	๑๐๙	๐	๐	๑๐๙	๔๔	๔๔	๔๐.๓๖
รวม	๑๙๙	๐	๐	๑๙๙	๗๒	๗๒	๓๖.๑๘

ตารางที่ ๒.๑๒ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐

ประโยชน์	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๑	๐	๐	๑	๐	๐	๐
ป.ธ.๘	๓	๐	๐	๓	๐	๐	๐
ป.ธ.๗	๖	๐	๐	๖	๑	๑	๑๖.๖๖
ป.ธ.๖	๓	๐	๐	๓	๐	๐	๐
ป.ธ.๕	๓๐	๐	๐	๓๐	๒	๒	๖.๖๖
ป.ธ.๔	๑๔	๐	๐	๑๔	๘	๘	๕๗.๑๔
ป.ธ.๓	๔๖	๐	๐	๔๖	๒๖	๒๖	๕๖.๕๒
๑-๒	๑๒๑	๐	๐	๑๒๑	๓๗	๓๗	๓๐.๕๗
รวม	๒๒๔	๐	๐	๒๒๔	๗๔	๗๔	๓๓.๐๓

ตารางที่ ๒.๑๓ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑

๒.๕.๕ สำนักเรียนวัดบัวขวัญ

ประวัติ

วัดบัวขวัญ เป็นวัดที่มีประวัติความเป็นมาตั้งแต่สมัยเป็นสำนักสงฆ์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) ปัจจุบันเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ วัดบัวขวัญเดิมเป็นเพียงสำนักสงฆ์ แต่ต่อมาเมื่อมีพระสงฆ์มาจำพรรษาและปฏิบัติสังฆกรรมมากขึ้น จึงได้รับการพัฒนาขึ้นมาเป็นวัดเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๓๕ มีนามว่า "วัดสะแก" โดยมีพระครูปริชาเฉลิม จากวัดเฉลิมพระเกียรติวรวิหารเป็นผู้เริ่มสร้างวัด และเป็นเจ้าอาวาสในช่วงแรก พ.ศ.๒๔๙๑ พระอธิการพยุ่ง จตตมโล จากวัดกำแพง ได้รับนิมนต์จากชาวบ้านให้มาเป็นเจ้าอาวาส เนื่องจากอาการทรุดโทรมของอดีตเจ้าอาวาส จากนั้นจึงได้มีการบูรณปฏิสังขรณ์เรื่อยมา กระทั่งมีผู้มีจิตศรัทธานามว่า นายบัว ฉุนเฉียว บริจาคที่ดินให้กับวัด ซึ่งในเวลาต่อมาจึงได้เปลี่ยนนามมาเป็นวัดบัวขวัญ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้บริจาคที่ดิน และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ.๒๕๐๖ โดยมีพระอธิการพยุ่ง จตตมโล เป็นเจ้าอาวาสถึงปี พ.ศ.๒๕๒๐ และพระอธิการบุญช่วย บุญญาคุดโต ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสถึงปี พ.ศ.๒๕๓๕ พระมหาไสว สุขวโร (ป.ธ.๔) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบางแพรกเหนือ ได้มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๗ โดยได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะชั้นสามัญที่ "พระโสภณสุตาลังการ" ถึงปัจจุบัน และได้พัฒนาวัดบัวขวัญทั้งในด้านถาวรวัตถุ ปรับปรุงภูมิทัศน์ ตลอดจนให้ความสำคัญด้านการศึกษาพระธรรม กระทั่งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดนนทบุรี แห่งที่ ๑ และยังเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมสำหรับอุบาสก อุบาสิกาในทุกวันสำคัญ และให้ความสำคัญทางการศึกษาโดยเปิดเป็นสถานที่เรียน ก.ศ.น. อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมสำหรับพุทธศาสนิกชนและประชาชนทั่วไปเมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนาและวันนักขัตฤกษ์เรื่อยมา พระอุโบสถจตุรมุขของวัดบัวขวัญฯ ได้เริ่มก่อสร้างเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๖ โดยมี พระพุทธเมตตา (จำลองมาจากพระพุทธเมตตาที่ประดิษฐานในเจดีย์พุทธคยา ประเทศอินเดีย) เป็นพระประธานในพระอุโบสถ

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่เลขที่ ๑ หมู่ที่ ๙ ซอยงามวงศ์วาน ๒๓ (วัดบัวขวัญ) ถนนงามวงศ์วาน ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ประโยค	สถิติการสอบบาลีสนาทหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๙					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ธ.๙	๓	๐	๐	๓	๐	๐	๐
ป.ธ.๘	๔	๐	๐	๔	๐	๐	๐
ป.ธ.๗	๑๔	๐	๐	๑๔	๑	๑	๗.๑๔

ป.ร.๖	๑๑	๐	๐	๑๑	๒	๒	๑๘.๑๘
ป.ร.๕	๑๑	๐	๐	๑๑	๗	๗	๖๓.๖๓
ป.ร.๔	๑๕	๐	๐	๑๕	๑๑	๑๑	๗๓.๓๓
ป.ร.๓	๒๙	๐	๐	๒๙	๑๖	๑๖	๕๕.๑๗
๑-๒	๔๔	๐	๐	๔๔	๒๙	๒๙	๖๕.๙๐
รวม	๑๓๑	๐	๐	๑๓๑	๖๖	๖๖	๕๐.๓๘

ตารางที่ ๒.๑๔ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๕๙

ประโยค	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ร.๙	๒	๐	๐	๒	๐	๐	๐
ป.ร.๘	๕	๐	๐	๕	๐	๐	๐
ป.ร.๗	๑๐	๐	๐	๑๐	๓	๓	๓๐.๐๐
ป.ร.๖	๑๕	๐	๐	๑๕	๙	๙	๖๐.๐๐
ป.ร.๕	๙	๐	๐	๙	๔	๔	๔๔.๔๔
ป.ร.๔	๑๗	๐	๐	๑๗	๑๔	๑๔	๘๒.๓๕
ป.ร.๓	๓๔	๐	๐	๓๔	๒๗	๒๗	๗๙.๔๑
๑-๒	๓๖	๐	๐	๓๖	๒๕	๒๕	๖๙.๔๔
รวม	๑๒๘	๐	๐	๑๒๘	๘๒	๘๒	๖๔.๐๖

ตารางที่ ๒.๑๕ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๐

ประโยค	สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑					รวมสอบได้	คิดเป็นร้อยละ
	ส่งสอบ	ขาดสิทธิ์	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้		
ป.ร.๙	๒	๐	๐	๒	๐	๐	๐
ป.ร.๘	๗	๐	๐	๗	๑	๑	๑๔.๒๘
ป.ร.๗	๑๘	๐	๐	๑๘	๒	๒	๑๑.๑๑
ป.ร.๖	๘	๐	๐	๘	๔	๔	๕๐.๐๐
ป.ร.๕	๑๘	๐	๐	๑๘	๑๒	๑๒	๖๖.๖๖

ป.ธ.๔	๒๒	๐	๐	๒๒	๑๙	๑๙	๘๖.๓๖
ป.ธ.๓	๒๕	๐	๐	๒๕	๑๙	๑๙	๗๖.๐๐
๑-๒	๓๗	๐	๐	๓๗	๑๕	๑๕	๔๐.๕๔
รวม	๑๓๗	๐	๐	๑๓๗	๗๒	๗๒	๕๒.๕๕

ตารางที่ ๒.๑๖ สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ปีการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทางผู้วิจัย ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น และได้รับรวบรวมนำเสนอ ดังต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศ

พระมหาธีรสุข ธมมสาโร ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี: กรณีศึกษาสำนักเรียน วัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ตำราการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่ายู่ในระดับมาก

๒. ผู้บริหารครูผู้สอนและนักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคและแนวทางในการจัดการศึกษา ดังนี้ ๑) ปัญหาอุปสรรคด้านหลักสูตรคือเนื้อหาของหลักสูตรมีมากเกินไปขาดการแก้ไขปรับปรุงและไม่เหมาะสมกับผู้เรียนในปัจจุบัน ๒) ปัญหาอุปสรรคด้านการจัดการเรียนการสอนคือการจัดครูเข้าสอนยังไม่เป็นระบบและได้มาตรฐาน ขาดแผนการเรียนการสอนที่ชัดเจนและการสอนขาดความยืดหยุ่น ๓) ปัญหาอุปสรรคด้านสื่อการเรียนการสอนคือสื่อที่ทันสมัยมีไม่เพียงพอ สื่อที่มีอยู่ขาดคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ๔) ปัญหาอุปสรรคด้านกิจกรรมการเรียนการสอนคือกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีน้อยเกินไปขาดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับสิ่งที่ได้เรียนมา ๕) ปัญหาอุปสรรคด้านการวัดผลและประเมินผลคือเวลาในการเตรียมตัวเพื่อวัดผลประจำเดือนน้อยเกินไปการวัดผลเน้นความจำเป็นหลักและขาดการบันทึกข้อมูลที่เป็นระบบ^{๔๑}

พระมหาประสิทธิ์ เตชปญโญ (เกยกกลาง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์

^{๔๑}พระมหาธีรสุข ธมมสาโร, “การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี: กรณีศึกษาสำนักเรียน วัดโมลีโลกยาราม เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า บทคัดย่อ.

ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาแนวทาง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ประชากรในการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารและครูสอน จำนวน ๒๗ รูป นักเรียน จำนวน ๑๙๓ รูป รวม ๒๒๐ รูป เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ รูป เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด ๕ ด้าน พบว่ามีสภาพปัญหา ๑. ด้านหลักสูตร คือ ควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่เสมอ ๒. ด้านครูสอน คือ ครูต้องศึกษาอบรมค้นคว้าและวิจัยงานทุกด้านที่เกี่ยวกับโรงเรียน และตัวนักเรียน ตลอดจนความเข้าใจของครูเองในสิ่งที่ตนประพฤติปฏิบัติ ครูต้องแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบและพัฒนาตนเองอยู่เสมอโดยการลงมือกระทำ ๓. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจัย สร้างสรรค์ศึกษาและค้นคว้าได้ลงมือปฏิบัติ จนเกิดการเรียนรู้ ๔. ด้านสื่อการเรียนการสอน คือ ควรมีการพัฒนาครูสอน ให้มีความชำนาญ และมีรูปแบบการสอนที่ทันสมัยใหม่ ให้นักเรียนเกิดความสนใจการเรียน ๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล คือ ต้องนำมาวิเคราะห์ใช้ และตัดสินใจว่า การสอนดังกล่าวนี้บรรลุผลหรือไม่ นำผลการตัดสินใจ เพื่อประโยชน์และพัฒนาปรับปรุงการเรียนต่อไป

๒. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร คือ ควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่เสมอ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการและตรงกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจัย สร้างสรรค์ศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์ใช้และตัดสินใจว่า การสอนดังกล่าวนี้บรรลุผลหรือไม่ นำผลการตัดสินใจ เพื่อประโยชน์และพัฒนาปรับปรุงการเรียนต่อไป^{๔๒}

^{๔๒} พระมหาประสิทธิ์ เตชปญฺโญ (เกยกลาง), “ทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑-๒.

พระมหาวะวี กิตติโก (แสงทอง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อเสนอแนะการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร และกลุ่มประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน ๓๐ รูป นักเรียน จำนวน ๑๔๕ รูป รวม ๑๗๕ รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป ภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก สำหรับนักเรียน ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

๒. ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมทั้ง ๔ ด้าน มีดังนี้ ๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ สำนักเรียนควรจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้แก่ครูผู้สอน จัดกิจกรรมนิเทศภายในเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ๒. ด้านการบริหารงานบุคคล สำนักเรียนควรจัดให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้ตรงตามแผนของหลักสูตรที่ได้กำหนดเอาไว้ ๓. ด้านการบริหารงบประมาณ สำนักเรียนควรวางแผนงบประมาณในแต่ละโครงการ/กิจกรรม และควรจัดประชาสัมพันธ์ให้ญาติโยมทราบ เพื่อหางบประมาณมาสนับสนุนการจัดการศึกษา ๔. ด้านการบริหารทั่วไป สำนักเรียนควรจัดหาสื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์การเรียน อาคารสถานที่ ห้องสมุดให้พร้อมใช้งานสำหรับรับนักเรียนที่เข้ามาศึกษา^{๔๓}

พระมหาสุณิธิ ปญญาสิริ (ผดุงเดช) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาสภาพและปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

^{๔๓}พระมหาวะวี กิตติโก (แสงทอง), “การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑-๒.

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลโดยวิธีแจกแบบสอบถาม ให้แก่กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน ๒๖๐ รูป/คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อหา F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ ด้านเทคนิคการสอน ด้านการวัดผล และประเมินผล ด้านหลักสูตร และด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน

๒. แนวทางการแก้ปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คือ ๑. ด้านหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเข้าใจง่ายขึ้น เช่น มีภาพประกอบเนื้อหา เป็นต้น เพื่อความแปลกใหม่และเพิ่มแรงจูงใจในการศึกษามากยิ่งขึ้น อีกทั้งจัดทำหลักสูตรให้มีมาตรฐานเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือรับรองหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน ๒. ด้านเทคนิคการสอน สำนักเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยเน้นเรื่อง เทคนิคการสอน ให้เหมาะสมสอดคล้องสำหรับนักเรียนในยุคปัจจุบัน และทำการประเมินว่า มีความเหมาะสมที่จะทำการสอนหรือไม่ ๓. ด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน จัดหางบประมาณและนำงบประมาณมาพัฒนาสื่อประกอบการเรียนการสอนให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของนักเรียน ๔. ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ ควรปลูกฝังจรรยาบรรณของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้เกิดเป็นมาตรฐานขึ้น โดยทางสำนักเรียนควรจัดกิจกรรมอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อให้มีจรรยาบรรณของครูที่เป็นมาตรฐาน และให้เหมาะสมสอดคล้องสำหรับนักเรียนในยุคปัจจุบัน แล้วทำการประเมินว่า มีจรรยาบรรณของครูที่เหมาะสมที่จะทำการสอนหรือไม่ ๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรทำการทดสอบให้หลากหลายวิธี เช่น ข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัย เป็นต้น ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้น และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดผลและประเมินผลเพื่อให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น^{๔๔}

นางสาวพิรุณศิริ หล่มวงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธีโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาสภาพการใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธีโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เพื่อเสนอแนวทางการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธีโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้วิจัยเป็นผู้บริหารและครูสอนในสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ๑๗๙ คน ใช้

^{๔๔} พระมหาสุชาติ ปลายศิริ (ผดุงเดช), “การศึกษาสภาพและปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑-๒.

รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามและข้อมูลสัมภาษณ์ครูเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพของงานวิจัย แล้วนำแบบสอบถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence) เท่ากับ ๑.๐๐ ทุกข้อ แล้วนำไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่เป้าหมายจำนวน ๓๐ ชุด เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนวัดเจ้าอาม สำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โรงเรียนวัดพระยาอภัย สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ได้ค่าเชื่อมั่น Cronbach's Alpha เท่ากับ ๐.๙๔๖ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธีโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านนวัตกรรมการวัดและประเมินผลของครูตามหลักพุทธวิธี ด้านนวัตกรรมการบริหารจัดการของครูตามหลักพุทธวิธี ด้านนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ด้านนวัตกรรมด้านหลักสูตรของครูตามหลักพุทธวิธี ด้านนวัตกรรมสื่อการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี

๒. แนวทางการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี มีดังนี้ ๑. นวัตกรรมด้านหลักสูตรของครู ควรจัดประชุมหารือเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมจัดการหลักสูตรและควรใช้ตามหลักพุทธวิธีแบบบูรณาการหลักสูตรทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีความชัดเจน ๒. นวัตกรรมการเรียนการสอนของครู ควรสร้างหรือหานวัตกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนเข้าใจง่าย ที่เป็นสื่อ นวัตกรรมมาสร้างบรรยากาศน่าเข้าสู่บทเรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียน ๓. นวัตกรรมสื่อการสอนของครู ควรจัดหางบประมาณมาพัฒนาวัสดุคอมพิวเตอร์ด้านนวัตกรรมทางเทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัยเอื้อต่อการเรียนรู้

๓. นวัตกรรมการบริหารจัดการของครู ควรพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้แนวใหม่ให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน

๔. นวัตกรรมการวัดและประเมินผลของครู สถานศึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือหลายๆ แบบในการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและการใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ เพื่อความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์^{๔๕}

เกศินี ครุณาสวัสดิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพการจัดการเรียนการสอน พบว่า ด้านตัวครู ครูส่วนใหญ่ถูกกำหนดให้สอน โดยได้รับคัดเลือกตามความเหมาะสมและมี

^{๔๕}นางสาวพิรุณศิริ หล่มวงษ์, “การใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศึกษาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๑-๒.

ความพอใจ ครูส่วนใหญ่เข้ารับการอบรม และสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อเนื้อ พระพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาจริยธรรม จำนวน ๑ ครั้งต่อภาคการศึกษา ครูส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์ จากการสอนโดยมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น และเป็นตัวอย่างในการแต่งกาย สุภาพเรียบร้อยในสถานศึกษา ด้านเนื้อหา ครูส่วนใหญ่นำเนื้อหาพระพุทธศาสนามาพัฒนาจริยธรรม ทั้ง ๖ ประการ คือ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ การประหยัดและอดออม ความขยันหมั่นเพียร และ ความอดทน ครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาเหมือนกัน คือ หัวข้อเรื่องพระธรรม สำหรับความรับผิดชอบครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาในหัวข้อพระสงฆ์ ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมโดยบูรณาการเนื้อหา พระพุทธศาสนากับสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาความมี วินัย และมีการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียน และเสริมหลักสูตร รวมทั้งใช้สื่อการเรียนการสอนที่ หลากหลาย และเน้นการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิด เห็น ครูส่วนใหญ่ให้คำชมเชยทั้งเป็นการส่วนบุคคลและต่อหน้าสาธารณชน และครูส่วนใหญ่ใช้ เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายโดยใช้แบบฝึกหัด และใบงานมากที่สุดและเน้นการมี ส่วนร่วมของนักเรียนมากที่สุด และประเมินความสำเร็จในการสอนที่ร้อยละ ๕๑-๘๐ ๒) ปัญหาการ จัดการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาในด้านตัวครูและด้านเนื้อหา สำหรับด้าน การจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงสอนไม่เพียงพอกับการจัดกิจกรรม และสื่อการเรียนการสอนในการพัฒนาจริยธรรมไม่เพียงพอและการขาดงบประมาณในการนำนักเรียน ไปศึกษานอกสถานที่ และครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาด้านการเสริมแรงและด้านการวัดและ ประเมินผล^{๕๖}

งานวิจัยต่างประเทศ

Blustering ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารในหน่วยงาน รัฐบาลกลาง” มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาวิธีการออกแบบและนำระบบสารสนเทศที่เป็นอัตโนมัติไปใช้ใน ภาครัฐบาล โดยมีการวิเคราะห์ภาระหน้าที่สำคัญๆ ความซับซ้อนของงานตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่คาด ว่า ผู้จัดการระบบสารสนเทศจะต้องเผชิญวิธีการที่ใช้สำหรับการออกแบบ ก็คือ การศึกษาการ ตัดสินใจแบบต่างๆ และความสัมพันธ์ของทฤษฎีเหล่านั้น เพื่อจะปรับไปใช้ในการทำงานของระบบ

^{๕๖} เกศินี คุรุณาสวัสดิ์ , “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมใน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, (บัณฑิต วิทยาลัย:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ๒๕๔๘. หน้า บทคัดย่อ

สารสนเทศ การกำหนดเป้าหมายของการวิจัย โดยอาศัยข้อมูลการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางเทคโนโลยี การเมืององค์กร และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล^{๔๗}

Cassidy ได้วิจัยเรื่อง “ข้อมูลการตัดสินใจในการพัฒนาระบบการศึกษาวิเคราะห์ระบบการบริหารข้อมูลทางการศึกษา” โดยการใช้คอมพิวเตอร์ที่จะส่งผลให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้เป็นประโยชน์ถึงมือผู้บริหารผู้เกี่ยวข้องระดับทุกผลการศึกษา ผลการวิจัย คือ การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลนั้นต้องกำหนดเกณฑ์เพื่อการประเมิน และการออกแบบระบบ บริหารจัดการข้อมูลการศึกษาจึงจะสามารถพัฒนาระบบการศึกษาได้^{๔๘}

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ดังนี้

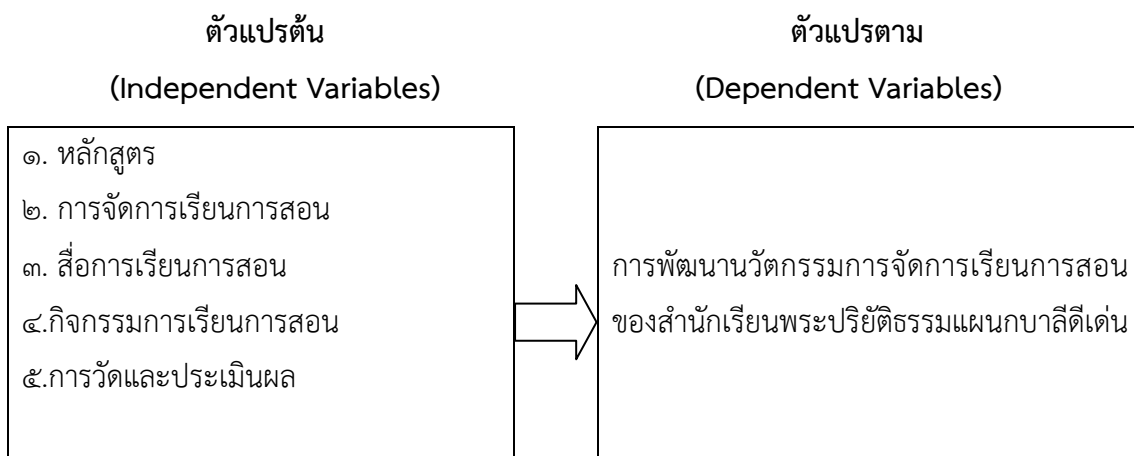
๑. ตัวแปรต้น (Independent Variables) ประกอบด้วย

- ๑.๑ หลักสูตร
- ๑.๒ การจัดการเรียนการสอน
- ๑.๓ สื่อการเรียนการสอน
- ๑.๔ กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน
- ๑.๕ การวัดและประเมินผล

๒. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ กระบวนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ดังนี้

^{๔๗}Blustering, Eric Barry. “Managing Management Information System (MIS) Development in the federal Government”,*Dissernation Abstracts International*,(Administration:New York, 1989), p 58.

^{๔๘}Cassidy, Thomas Jame, Jr, “Data for Decisions in Developing Education System”,*Dissernation Abstracts International*,(Educational Administration Major: Ohio state University, 1991), p 34.

แผนภาพที่ ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น โดยผู้วิจัยได้ค้นคว้าจัดการดำเนินการ วิธีการค้นคว้า และวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๔ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลของแบบสอบถามความคิดเห็นจากครูและนักเรียนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ทั้ง ๕ สำนักเรียน

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

๑. ประชากร ได้แก่ ครูและนักเรียน ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลีดีเด่น ๕ อันดับแรกของประเทศไทย จำนวน ๑,๒๙๐ รูป

๒. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและนักเรียน ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลีดีเด่น ๕ อันดับแรกของประเทศไทย จำนวน ๒๙๗ รูป แต่สาเหตุเนื่องจากว่าแต่ละ
สำนักเรียนมีจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างไม่เท่ากัน จึงใช้วิธีสุ่มหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง
แบบง่ายโดยการเปิดตารางเปรียบเทียบของตารางของเครซีและมอร์แกนดังตารางต่อไปนี้^{๕๘}

ตารางที่ ๓.๑ ตารางเปรียบเทียบประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อสำนักเรียน	จังหวัด	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
		ครู	นักเรียน	ครู	นักเรียน
๑. สำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม	กรุงเทพมหานคร	๒๐	๔๐๐	๕	๙๓
๒. สำนักเรียนวัดพระธรรมกาย	จังหวัดปทุมธานี	๓๐	๓๐๐	๖	๖๙
๓. สำนักเรียนวัดจองค์ำ	จังหวัดลำปาง	๑๐	๑๓๐	๒	๓๐
๔. สำนักเรียนวัดตากฟ้า	จังหวัดนครสวรรค์	๒๐	๒๑๐	๕	๔๘
๕. สำนักเรียนวัดบัวขวัญ	จังหวัดนนทบุรี	๒๐	๑๕๐	๕	๓๔
รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่าง		๑๐๐	๑๑๙๐	๒๓	๒๗๓
		๑,๒๙๐		๒๙๗	

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกแบบสอบถาม โดยให้กรอก
แบบสอบถามโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๕ ด้าน รวมทั้งหมด ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

^{๕๘} ธาณิช ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์บิสซิเนสแอนด์ดี, ๒๕๕๑), หน้า ๔๙.

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ

ระดับ ๕	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติมากที่สุด
ระดับ ๔	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติมาก
ระดับ ๓	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติปานกลาง
ระดับ ๒	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติน้อย
ระดับ ๑	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

๓.๔ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่นเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๒. ให้อาจารย์ตรวจแบบสอบถามว่า แบบสอบถามตรงตามเนื้อหาสาระที่จะศึกษาหรือไม่ และปรับปรุงให้สมบูรณ์

๓. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น

๔. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ทดลองใช้ (Try Out) จำนวน ๓๐ ชุด กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นโดยภาพรวมทั้งหมด

๕. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ และได้รับการปรับปรุงแก้ไข แล้วไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริง และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรเป้าหมายต่อไป

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ผู้วิจัยติดต่อคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อทำหนังสือถึงเจ้าสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม
๒. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไปแจกตามสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ทั้ง ๕ สำนักเรียน โดยผู้วิจัยนำไปแจกเองและรับคืนด้วยตนเอง
๓. ผู้วิจัยประสานงานไปยังสำนักเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัย เพื่อขอความเมตตาอนุเคราะห์ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
๔. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร
๕. รวบรวมข้อมูลตรวจนับแบบสอบถามด้วยตนเอง จากสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ทั้ง ๕ สำนักเรียน โดยทำการนัดหมาย วัน เวลา ที่จะขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการแจกแบบสอบถามและเก็บคืน
๖. เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
๒. วิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น เป็นรายข้อและรายด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage)

๒. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าความถี่ แล้วสรุปออกมาเป็นค่าเฉลี่ย เพื่อหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๙๗ รูป มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ และอภิปรายผลดังตารางต่อไปนี้

๔.๑ ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

๔.๑.๑ ระดับความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนบาลีดีเด่น

๔.๒ ผลการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

๔.๓ วิธีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น

๔.๑.๑ ระดับความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการ เรียนการสอนของสำนักเรียนบาลีดีเด่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น โดยภาพรวมมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑ ดังนี้

ที่	สภาพการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของท่าน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑.	ด้านหลักสูตร	๔.๓๕	๐.๖๔	มาก
๒.	ด้านการจัดการเรียนการสอน	๔.๒๒	๐.๖๖	มาก
๓.	ด้านสื่อการเรียนการสอน	๔.๐๘	๐.๗๔	มาก
๔.	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	๔.๒๒	๐.๖๔	มาก
๕.	ด้านการวัดผลและประเมินผล	๔.๔๒	๐.๖๙	มาก
รวม		๔.๒๖	๐.๕๙	มาก

ตารางที่ ๔.๑ ครูและนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๖$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ครูและนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น อยู่ในระดับมาก ๓ อันดับแรก คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = ๔.๔๒$) รองลงมาคือ ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = ๔.๓๕$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๒๒$) และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๒๒$) ส่วนด้านที่ครูและนักเรียนมีความเห็นในระดับน้อยที่สุด คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๐๘$) ตามลำดับ

๔.๒ ผลการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น โดยรวมมีอยู่ ๕

ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒ - ๔.๖ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ครูและนักเรียนที่มีผลต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

ด้านหลักสูตร

ที่	ด้านหลักสูตร	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑.	จัดทำแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่าย	๔.๔๒	๐.๗๙	มาก
๒.	มีวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ชัดเจน	๔.๕๑	๐.๗๒	มาก
๓.	มีการจัดการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน	๔.๕๑	๐.๗๓	มาก
๔.	สร้างแรงจูงใจกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	๔.๑๔	๑.๐๓	มาก
๕.	มีกระบวนการและวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน	๔.๒๒	๐.๙๐	มาก
๖.	มีการประเมินผลการเรียนการสอนหลังการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ	๔.๓๓	๐.๘๒	มาก
รวม		๔.๓๕	๐.๖๔๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ครูและนักเรียนที่มีผลต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น โดยภาพรวมด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = ๔.๓๕$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ด้านหลักสูตร คือ มีวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ชัดเจนและมีการจัดการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = ๔.๕๑$) รองลงมาคือ จัดทำแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่าย ($\bar{x} = ๔.๔๒$) และระดับสุดท้ายคือ สร้างแรงจูงใจกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ($\bar{x} = ๔.๑๔$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ครูและนักเรียนที่มีผลต่อการพัฒนา
 นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น
 ด้านการจัดการเรียนการสอน

ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑.	อาจารย์มีการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในความเรียบร้อยระหว่างการสอน	๔.๑๑	๐.๙๐	มาก
๒.	สอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน	๔.๑๖	๐.๘๕	มาก
๓.	สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน	๔.๒๙	๐.๘๘	มาก
๔.	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นระหว่างเรียน	๔.๒๘	๐.๙๐	มาก
๕.	อธิบายเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน	๔.๑๗	๐.๙๔	มาก
๖.	มีการค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสาร , ตำรา , สื่อ	๔.๔๒	๐.๗๗	มาก
รวม		๔.๒๒	๐.๖๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ครูและนักเรียนที่มีผลต่อการพัฒนานวัตกรรมจัดการ
 การเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น โดยภาพรวมด้านการจัดการเรียน
 การสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๒$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนานวัตกรรม
 การจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ด้านการจัดการเรียน
 การสอน คือ มีการค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสาร , ตำรา , สื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด
 ($\bar{X} = ๔.๔๒$) รองลงมาคือ สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๔.๒๙$) และระดับ
 สดท้ายคือ อาจารย์มีการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในความเรียบร้อยระหว่างการสอน ($\bar{X} = ๔.๑๑$)
 ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ครูและนักเรียนที่มีผลต่อการพัฒนา
 นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น
 ด้านสื่อการเรียนการสอน

ที่	ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑.	ใช้ตำรา / เอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน	๔.๑๓	๐.๙๓	มาก
๒.	มีวิธีสอนที่หลากหลายกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	๔.๑๐	๐.๙๒	มาก
๓.	ใช้สื่อเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน	๓.๘๘	๑.๑๒	มาก
๔.	ใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการสอน	๓.๘๙	๑.๑๐๔	มาก
๕.	ใช้สื่อสื่อดิจิทัลที่ทันสมัยได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนการสอน	๔.๐๕	๑.๐๐	มาก
๖.	สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น	๔.๒๖	๐.๙๑	มาก
รวม		๔.๐๘	๐.๗๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ครูและนักเรียนที่มีผลต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น โดยภาพรวมด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ด้านสื่อการเรียนการสอน คือ สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๒๖$) รองลงมาคือ ใช้ตำรา / เอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน ($\bar{X} = ๔.๑๓$) และระดับสุดท้ายคือ ใช้สื่อเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๓.๘๘$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ครูและนักเรียนที่มีผลต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ที่	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑.	มีการผลิตตำรา คู่มือ และเอกสารประกอบการเรียนการสอน	๔.๒๐	๐.๙๒	มาก
๒.	มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน และ หลังเรียน	๓.๗๕	๑.๑๔	มาก
๓.	ครูผู้สอนจัดอบรมพิเศษนอกเวลาเรียน	๔.๐๘	๑.๐๓	มาก
๔.	จัดให้มีการแข่งขันท่องแบบของนักเรียนในห้องเรียน	๔.๔๐	๐.๙๒	มาก
๕.	มีการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดี และเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน	๔.๖๓	๐.๖๗	มาก
๖.	จัดอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง เพื่อสร้างทักษะและเพิ่มความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียน	๔.๕๑	๐.๘๑	มาก
รวม		๔.๒๒	๐.๖๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ครูและนักเรียนที่มีผลต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น โดยภาพรวมด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๒$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน คือ มีการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดี และเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๓$) รองลงมาคือ จัดอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง เพื่อสร้างทักษะและเพิ่มความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียน ($\bar{X} = ๔.๕๑$) และระดับสุดท้ายคือ มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน และ หลังเรียน ($\bar{X} = ๓.๗๕$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ครูและนักเรียนที่มีผลต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ด้านการวัดผลและประเมินผล

ที่	ด้านการวัดผลและประเมินผล	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑.	มีการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหาวิชา	๔.๔๐	๐.๘๖	มาก
๒.	มีการประเมินจากการปฏิบัติ เช่น การท่องสูตร/ คณิต เป็นต้น	๔.๓๒	๐.๘๕	มาก
๓.	สังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	๔.๔๓	๐.๘๕	มาก
๔.	มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนปรับปรุงตนเอง	๔.๓๘	๐.๘๓	มาก
๕.	การวัดผลแต่ละครั้งถูกต้องและเที่ยงธรรมกับผู้เรียนเป็นอย่างดี	๔.๔๕	๐.๗๙	มาก
๖.	ผู้เรียนได้นำผลการประเมินการเรียนการสอนไปปรับปรุงการเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบบาลีสนามหลวง	๔.๓๕	๐.๖๔	มาก
รวม		๔.๔๒	๐.๖๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ครูและนักเรียนที่มีผลต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น โดยภาพรวมด้านการวัดผลและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๒$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ด้านการวัดผลและประเมินผล คือ การวัดผลแต่ละครั้งถูกต้องและเที่ยงธรรมกับผู้เรียนเป็นอย่างดี ($\bar{X} = ๔.๔๕$) รองลงมาคือ สังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = ๔.๔๓$) และระดับสุดท้ายคือ มีการประเมินจากการปฏิบัติ เช่น การท่องสูตร/ คณิต เป็นต้น ($\bar{X} = ๔.๓๒$) ตามลำดับ

ผลจากการวิจัย พบว่า การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น เรียงตามลำดับผลน้อยที่สุดไปหามากที่สุด ดังนี้

ด้านสื่อการเรียนการสอน มีการใช้สื่อเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการสอน โดยใช้สื่อสตัทพ์อุปกรณ์ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนการสอน ซึ่งมีวิธีสอนที่หลากหลายกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยใช้ตำรา

เอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น

ด้านการจัดการเรียนการสอน อาจารย์มีการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในความเรียบร้อยระหว่างการสอน โดยมีการสอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน มีการอธิบายเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นระหว่างเรียน มีการค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสาร , ตำรา , สื่อ และมีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ครูผู้สอนจัดอบรมพิเศษนอกเวลาเรียน มีการจัดให้มีการแข่งขันห้องแบบของนักเรียนในห้องเรียน มีการจัดอบรมบาสีก่อนสอบสนามหลวงเพื่อสร้างทักษะและเพิ่มความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียน มีการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดีและเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน และมีการผลิตตำรา คู่มือ และเอกสารประกอบการเรียนการสอน

ด้านหลักสูตร มีการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยมีกระบวนการและวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน มีการประเมินผลการเรียนการสอนหลังการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่าย โดยมีวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ชัดเจน และมีการจัดการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน

ด้านการวัดผลและประเมินผล มีการประเมินจากการปฏิบัติ เช่น การท่องสูตร/ คาถา เป็นต้น โดยผู้เรียนได้นำผลการประเมินการเรียนการสอนไปปรับปรุงการเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบบาสีก่อนสอบสนามหลวง มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนปรับปรุงตนเอง มีการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหาวิชา มีการสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และการวัดผลแต่ละครั้งถูกต้องและเที่ยงธรรมกับผู้เรียนเป็นอย่างดี

๔.๓ วิธีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของครูพระที่มีต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ทั้ง ๕ ด้าน ดังนี้

๑. **ด้านหลักสูตร** มีการจัดการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน มีวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ชัดเจน มีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่าย มีการประเมินผลการเรียนการสอนหลังการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีกระบวนการและวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน และสร้างแรงจูงใจกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสาร , ตำรา , สื่อ มีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นระหว่างเรียน มีการอธิบายเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน โดยสอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอาจารย์มีการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในความเรียบร้อยระหว่างการสอน

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจ และเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น โดยใช้ตำรา เอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน มีวิธีสอนที่หลากหลายกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนการสอน ซึ่งมีการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการสอนและใช้สื่อเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน

๔. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดี และเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน มีการจัดอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวงเพื่อสร้างทักษะ และเพิ่มความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียน มีการจัดให้มีการแข่งขันห้องแบบของนักเรียนในห้องเรียน มีการผลิตตำรา คู่มือ และเอกสารประกอบการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนจัดอบรมพิเศษ นอกเวลาเรียนและมีการทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล การวัดผลแต่ละครั้งถูกต้องและเที่ยงตรงกับผู้เรียน เป็นอย่างดี มีการสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหาวิชา มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนปรับปรุงตนเอง โดยผู้เรียนได้นำผลการประเมินการเรียนการสอนไปปรับปรุงการเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบบาลีสนามหลวง และมีการประเมินจากการปฏิบัติ เช่น การท่องสูตร/ คาถา เป็นต้น

๔.๔ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาสรุปทั้ง ๕ ด้าน ดังนี้

ด้านหลักสูตร มีวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ชัดเจนและมีการจัดการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน

ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสาร , ตำรา , สื่อ และมีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน

ด้านสื่อการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น และใช้ตำรา / เอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีการมอบรางวัลให้แก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดี และเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน และจัดอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง เพื่อสร้างทักษะและเพิ่มความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียน

ด้านการวัดผลและประเมินผล การวัดผลแต่ละครั้งถูกต้องและเที่ยงธรรมกับผู้เรียน เป็นอย่างดี และสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ๒. เพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ๓. เพื่อเสนอวิธีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ที่ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งนี้จากผลการวิจัยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

๕.๑.๑ ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมของครูและนักเรียนอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน

๕.๑.๒ ผลการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

ด้านสื่อการเรียนการสอน มีการใช้สื่อเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียน การสอน มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการสอน โดยใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ได้อย่างเหมาะสม กับเนื้อหาการเรียนการสอน ซึ่งมีวิธีสอนที่หลากหลายกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยใช้ตำรา เอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น

ด้านการจัดการเรียนการสอน อาจารย์มีการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในความเรียบร้อย ระหว่างการสอน โดยมีการสอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน มีการอธิบายเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นระหว่างเรียน มีการค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสาร , ตำรา , สื่อ และมีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ครูผู้สอน จัดอบรมพิเศษนอกเวลาเรียน มีการจัดให้มีการแข่งขันห้องแบบของนักเรียนในห้องเรียน มีการจัดอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวงเพื่อสร้างทักษะและเพิ่มความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียน มีการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดีและเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน และมีการผลิตตำรา คู่มือ และเอกสารประกอบการเรียนการสอน

ด้านหลักสูตร มีการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยมีกระบวนการและวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน มีการประเมินผลการเรียนการสอนหลังการเรียน การสอนอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจใน เนื้อหาที่เรียนได้ง่าย โดยมีวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ชัดเจน และมีการจัดการเรียน การสอนตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน

ด้านการวัดผลและประเมินผล มีการประเมินจากการปฏิบัติ เช่น การท่องสูตร/ คาถา เป็นต้น โดยผู้เรียนได้นำผลการประเมินการเรียนการสอนไปปรับปรุงการเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบบาลี สนามหลวง มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนปรับปรุง ตนเอง มีการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหาวิชา มีการสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และการวัดผลแต่ละครั้งถูกต้องและเที่ยงธรรมกับผู้เรียนเป็นอย่างดี

๕.๑.๓ วิธีการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

๑. **ด้านหลักสูตร** เรียบเรียงเนื้อหาให้อยู่ในลักษณะของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ครูสะดวกต่อการสอนและผู้เรียนสะดวกต่อการค้นหา สามารถเลือกเรียนเนื้อหาได้ตามสะดวกโดยไม่ต้องเรียงลำดับกัน

๒. **ด้านการจัดการเรียนการสอน** มีให้เลือกทั้งแบบประสานเวลา คือ เรียนและพบกับผู้สอนเพื่อปรึกษา หรือถามปัญหาได้ในเวลาเดียวกัน (Synchronous) และแบบต่างเวลา (Asynchronous) คือเรียนจากเนื้อหาในเว็บ และติดต่อผู้สอนทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

๓. **ด้านสื่อการเรียนการสอน** สื่อสารโดยใช้ อีเมล กระดานข่าว การพูดคุยสด ทำให้การเรียนรู้มีชีวิตชีวาขึ้นกว่าเดิม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันในการเรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักการสื่อสารในสังคม และก่อให้เกิดการเรียนแบบร่วมมือ สามารถขยายขอบเขตจากห้องเรียนหนึ่งไปยังห้องเรียนอื่น ๆ ได้โดยการเชื่อมต่อทางอินเทอร์เน็ต

๔. **ด้านกิจกรรมการเรียนรู้** ทำปัญหาผ่านเว็บไซต์ เกี่ยวกับวิชาที่เรียนส่งงานลงในโพลเดอร์เฉพาะบุคคลลงในคอมพิวเตอร์ของครู

๕. **ด้านการวัดผลและประเมินผล** สังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยการบันทึกข้อมูลผ่านระบบคอมพิวเตอร์

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

๕.๒.๑ การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น **ทั้ง ๕ ด้าน ดังนี้** ๑. ด้านหลักสูตร มีการจัดการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน มีวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ชัดเจน มีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่าย มีการประเมินผลการเรียนการสอนหลังการเรียน

การสอนอย่างสม่ำเสมอ มีกระบวนการและวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน และสร้างแรงจูงใจกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสาร , ตำรา , สื่อ มีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นระหว่างเรียน มีการอธิบายเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน โดยสอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอาจารย์มีการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในความเรียบร้อยระหว่างการสอน ๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น โดยใช้ตำรา เอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน มีวิธีสอนที่หลากหลายกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนการสอน ซึ่งมีการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการสอนและใช้สื่อเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ๔. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดี และเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน มีการจัดอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวงเพื่อสร้างทักษะและเพิ่มความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียน มีการจัดให้มีการแข่งขันท่องแบบของนักเรียนในห้องเรียน มีการผลิตตำรา คู่มือ และเอกสารประกอบการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนจัดอบรมพิเศษนอกเวลาเรียนและมีการทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล การวัดผลแต่ละครั้งถูกต้องและเที่ยงธรรมกับผู้เรียนเป็นอย่างดี มีการสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มีการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหาวิชา มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนปรับปรุงตนเอง โดยผู้เรียนได้นำผลการประเมินการเรียนการสอนไปปรับปรุงการเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบบาลีสนามหลวง และมีการประเมินจากการปฏิบัติ เช่น การท่องสูตร/ คาถา เป็นต้น

ความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น โดยภาพรวมตามลำดับดังนี้ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านสื่อการเรียนการสอน สอดคล้องกับ พระมหาวะวี กิตติโก (แสงทอง) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อเสนอแนะการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติ

ธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร และกลุ่มประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน ๓๐ รูป นักเรียน จำนวน ๑๔๕ รูป รวม ๑๗๕ รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป ภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก สำหรับนักเรียน ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

๒. ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ทั้ง ๔ ด้าน มีดังนี้ ๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ สำนักเรียนควรจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้แก่ครูผู้สอน จัดกิจกรรมนิเทศภายในเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ๒. ด้านการบริหารงานบุคคล สำนักเรียนควรจัดให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้ตรงตามแผนของหลักสูตรที่ได้กำหนดเอาไว้ ๓. ด้านการบริหารงบประมาณ สำนักเรียนควรวางแผนงบประมาณในแต่ละโครงการ/กิจกรรม และควรจัดประชาสัมพันธ์ให้ญาติโยมทราบ เพื่อหางบประมาณมาสนับสนุนการจัดการศึกษา ๔. ด้านการบริหารทั่วไป สำนักเรียนควรจัดหาสื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์การเรียน อาคารสถานที่ ห้องสมุดให้พร้อมใช้งานสำหรับรับนักเรียนที่เข้ามาศึกษา และยังสอดคล้องกับ พระมหาสุณิธิ ปณฺทาสิริ (ผดุงเดช) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาสภาพและปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลโดยวิธีแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน ๒๖๐ รูป/คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ ด้านเทคนิคการสอน ด้านการวัดผล และประเมินผล ด้านหลักสูตร และด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน

๒. แนวทางการแก้ปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คือ ๑. ด้านหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเข้าใจง่ายขึ้น เช่น มีภาพประกอบเนื้อหา เป็นต้น เพื่อความแปลกใหม่และเพิ่มแรงจูงใจในการศึกษามากยิ่งขึ้น อีกทั้งจัดทำหลักสูตรให้มีมาตรฐานเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือรับรองหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน ๒. ด้านเทคนิคการสอน สำนักเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยเน้นเรื่อง เทคนิคการสอน ให้เหมาะสมสอดคล้องสำหรับนักเรียนในยุคปัจจุบัน และทำการประเมินว่า มีความเหมาะสมที่จะทำการสอนหรือไม่ ๓. ด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน จัดหางบประมาณและนำงบประมาณมาพัฒนาสื่อประกอบการเรียนการสอนให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของนักเรียน ๔. ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ ควรปลูกฝังจรรยาบรรณของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้เกิดเป็นมาตรฐานขึ้น โดยทางสำนักเรียนควรจัดกิจกรรมอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อให้มีจรรยาบรรณของครูที่เป็นมาตรฐาน และให้เหมาะสมสอดคล้องสำหรับนักเรียนในยุคปัจจุบัน แล้วทำการประเมินว่า มีจรรยาบรรณของครูที่เหมาะสมที่จะทำการสอนหรือไม่ ๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรทำการทดสอบให้หลากหลายวิธี เช่น ข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัย เป็นต้น ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้น และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดผลและประเมินผลเพื่อให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

๕.๒.๒ วิธีการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น เรียงตามลำดับ ดังนี้

ด้านสื่อการเรียนการสอน มีการใช้สื่อเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน มีการใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการสอน โดยใช้สื่อไฮเทคที่ศุภกมลได้เป็นอย่างดีเหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนการสอน ซึ่งมีวิธีสอนที่หลากหลายกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยใช้ตำราเอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน และสื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น สอดคล้องกับ นางสาวพิรุณศิริ หล่มวงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธีโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาสภาพการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธีโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เพื่อเสนอแนวทางการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธีโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้วิจัยเป็นผู้บริหารและครูสอนในสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ๑๗๙ คน ใช้รวบรวมข้อมูลแบบสอบถามและข้อมูลสัมภาษณ์ครูเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพของงานวิจัย แล้วนำแบบสอบถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of

Objective Congruence) เท่ากับ ๑.๐๐ ทุกข้อ แล้วนำไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่เป้าหมาย จำนวน ๓๐ ชุด เป็นผู้บริหารและครูโรงเรียนวัดเจ้าอาม สำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โรงเรียนวัดพระยายัง สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ได้ค่าเชื่อมั่น Cronbach's Alpha เท่ากับ ๐.๙๔๖ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. การใช้นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธีโรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านนวัตกรรมการวัดและประเมินผลของครูตามหลักพุทธวิธี ด้านนวัตกรรมการบริหารจัดการของครูตามหลักพุทธวิธี ด้านนวัตกรรมการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี ด้านนวัตกรรมด้านหลักสูตรของครูตามหลักพุทธวิธี ด้านนวัตกรรมสื่อการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี

๒. แนวทางการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนการสอนของครูตามหลักพุทธวิธี มีดังนี้

๑. นวัตกรรมด้านหลักสูตรของครู ควรจัดประชุมหารือเกี่ยวกับการนำนวัตกรรมจัดการหลักสูตรและควรใช้ตามหลักพุทธวิธีแบบบูรณาการหลักสูตรทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีความชัดเจน ๒. นวัตกรรมการเรียนการสอนของครู ควรสร้างหรือหาวัตกรรมการที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนเข้าใจง่ายที่เป็นสื่อวัตกรรมการมาสร้างบรรยากาศน่าเข้าสู่บทเรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียน ๓. นวัตกรรมสื่อการสอนของครู ควรจัดหางบประมาณมาพัฒนาผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ด้านนวัตกรรมทางเทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่ทันสมัยเอื้อต่อการเรียนรู้

๔. นวัตกรรมการบริหารจัดการของครู ควรพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้แนวใหม่ให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน

๕. นวัตกรรมการวัดและประเมินผลของครู สถานศึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือหลายๆ แบบในการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและการใช้สารสนเทศในการบริหารจัดการ เพื่อความรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

ด้านการจัดการเรียนการสอน อาจารย์มีการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในความเรียบร้อยระหว่างการสอน โดยมีการสอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน มีการอธิบายเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นระหว่างเรียน มีการค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสาร , ตำรา , สื่อ และมีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนสอดคล้องกับ **พระมหาประสิทธิ์ เตชปญโญ (เกยกกลาง)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขต

ปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาแนวทาง การพัฒนาการจัดการเรียน การสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร เพื่อ เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ประชากรในการศึกษาประกอบด้วย ผู้บริหารและครูสอน จำนวน ๒๗ รูป นักเรียน จำนวน ๑๙๓ รูป รวม ๒๒๐ รูป เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ รูป เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด ๕ ด้าน พบว่ามีสภาพปัญหา ๑. ด้านหลักสูตร คือ ควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่เสมอ ๒. ด้านครูสอน คือ ครูต้องศึกษาอบรมค้นคว้าและวิจัยงานทุกด้านที่เกี่ยวกับโรงเรียน และตัวนักเรียน ตลอดจนความเข้าใจของครูเองในสิ่งที่ตนประพฤติปฏิบัติ ครูต้องแสวงหา ความรู้อย่างเป็นระบบและพัฒนาตนเองอยู่เสมอโดยการลงมือกระทำ ๓. ด้านกิจกรรมการเรียน การสอน คือ ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจาร์ณ สร้างสรรค์ศึกษาและค้นคว้าได้ลงมือ ปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้ ๔. ด้านสื่อการเรียนการสอน คือ ควรมีการพัฒนาครูสอน ให้มีความชำนาญ และมี รูปแบบการสอนที่ทันสมัยใหม่ ให้นักเรียนเกิดความสนใจการเรียน ๕. ด้านการวัดผลและ ประเมินผล คือ ต้องนำมาวิเคราะห์ใช้ และตัดสินใจว่า การสอนดังกล่าวนั้นบรรลุผลหรือไม่นำผล การตัดสินใจ เพื่อประโยชน์และพัฒนาปรับปรุงการเรียนต่อไป

๒. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครอง คณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร คือ ควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่เสมอ และสามารถจัดการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการและตรงกับบริบทของ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจาร์ณ สร้างสรรค์ศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์ใช้และตัดสินใจว่า การสอนดังกล่าวนี้บรรลุผลหรือไม่นำผล การตัดสินใจ เพื่อ ประโยชน์และพัฒนาปรับปรุงการเรียนต่อไป

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ครูผู้สอน จัดอบรมพิเศษนอกเวลาเรียน มีการจัดให้มีการแข่งขันห้องแบบของนักเรียนในห้องเรียน มีการจัด อบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวงเพื่อสร้างทักษะและเพิ่มความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียน มีการมอบ รางวัลให้นักเรียนที่มีผลการเรียนดีและเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน และ

มีการผลิตตำรา คู่มือ และเอกสารประกอบการเรียนการสอน สอดคล้องกับ **เกศินี ครุณาสวัสดิ์** ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพการจัดการเรียนการสอน พบว่าด้านตัวครู ครูส่วนใหญ่ถูกกำหนดให้สอน โดยได้รับคัดเลือกตามความเหมาะสมและมีความพอใจ ครูส่วนใหญ่เข้ารับการอบรม และสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหัวข้อเนื้อหาพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาจริยธรรม จำนวน ๑ ครั้งต่อภาคการศึกษา ครูส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการสอนโดยมีความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนามากขึ้น และเป็นตัวอย่างในการแต่งกายสุภาพเรียบร้อยในสถานศึกษา ด้านเนื้อหา ครูส่วนใหญ่นำเนื้อหาพระพุทธศาสนามาพัฒนาจริยธรรมทั้ง ๖ ประการ คือ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ การประหยัดและอดออม ความขยันหมั่นเพียร และความอดทน ครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาเหมือนกัน คือ หัวข้อเรื่องพระธรรม สำหรับความรับผิดชอบครูส่วนใหญ่ใช้เนื้อหาในหัวข้อพระสงฆ์ ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมโดยบูรณาการเนื้อหาพระพุทธศาสนากับสาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต เพื่อพัฒนาความมีวินัย และมีการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียน และเสริมหลักสูตร รวมทั้งใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และเน้นการจัดบรรยากาศการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ครูส่วนใหญ่ให้คำชมเชยทั้งเป็นการส่วนบุคคลและต่อหน้าสาธารณะ และครูส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลายโดยใช้แบบฝึกหัด และใบงานมากที่สุดและเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนมากที่สุด และประเมินความสำเร็จในการสอนที่ร้อยละ ๕๑-๘๐ ๒) ปัญหาการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาในด้านตัวครูและด้านเนื้อหา สำหรับการจัดการเรียนรู้ ครูส่วนใหญ่เห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงสอนไม่เพียงพอกับการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนในการพัฒนาจริยธรรมไม่เพียงพอและการขาดงบประมาณในการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ และครูส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีปัญหาด้านการเสริมแรงและด้านการวัดและประเมินผล

ด้านหลักสูตร มีการสร้างแรงจูงใจกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยมีกระบวนการและวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน มีการประเมินผลการเรียนการสอนหลังการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดทำแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่าย โดยมีวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ชัดเจน และมีการจัดการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน สอดคล้องกับ **พระมหาอะวี กิตติโก (แสงทอง)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร

เพื่อเสนอแนะการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คณะสงฆ์เขตบางแค กรุงเทพมหานคร และกลุ่มประชากรที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน ๓๐ รูป นักเรียน จำนวน ๑๔๕ รูป รวม ๑๗๕ รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป ภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก สำหรับนักเรียน ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

๒. ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ทั้ง ๔ ด้าน มีดังนี้ ๑. ด้านการบริหารงานวิชาการ สำนักเรียนควรจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้แก่ครูผู้สอน จัดกิจกรรมนิเทศภายในเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ๒. ด้านการบริหารงานบุคคล สำนักเรียนควรจัดให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้ตรงตามแผนของหลักสูตรที่ได้กำหนดเอาไว้ ๓. ด้านการบริหารงบประมาณ สำนักเรียนควรวางแผนงบประมาณในแต่ละโครงการ/กิจกรรม และควรจัดประชาสัมพันธ์ให้ญาติโยมทราบ เพื่อหางบประมาณมาสนับสนุนการจัดการศึกษา ๔. ด้านการบริหารทั่วไป สำนักเรียนควรจัดหาสื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์การเรียน อาคารสถานที่ ห้องสมุดให้พร้อมใช้งานสำหรับรับนักเรียนที่เข้ามาศึกษา

ด้านการวัดผลและประเมินผล มีการประเมินจากการปฏิบัติ เช่น การท่องสูตร/คาถา เป็นต้น โดยผู้เรียนได้นำผลการประเมินการเรียนการสอนไปปรับปรุงการเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบบาลีสนามหลวง มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนปรับปรุงตนเอง มีการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหาวิชา มีการสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และการวัดผลแต่ละครั้งถูกต้องและเที่ยงธรรมกับผู้เรียนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับ พระมหาสุณิธิ ปญญาสิริ (ผดุงเดช) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาสภาพและปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เพื่อเสนอแนวทางการแก้ปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลโดยวิธีแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างนักเรียนจำนวน ๒๖๐ รูป/คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๕ ด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ ด้านเทคนิคการสอน ด้านการวัดผล และประเมินผล ด้านหลักสูตร และด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน

๒. แนวทางการแก้ปัญหาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี คือ ๑. ด้านหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเข้าใจง่ายขึ้น เช่น มีภาพประกอบเนื้อหา เป็นต้น เพื่อความแปลกใหม่และเพิ่มแรงจูงใจในการศึกษามากยิ่งขึ้น อีกทั้งจัดทำหลักสูตรให้มีมาตรฐานเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือรับรองหลักสูตรที่ได้มาตรฐาน ๒. ด้านเทคนิคการสอน สำนักเรียนควรจัดกิจกรรมพัฒนาครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยเน้นเรื่อง เทคนิคการสอน ให้เหมาะสมสอดคล้องสำหรับนักเรียนในยุคปัจจุบัน และทำการประเมินว่า มีความเหมาะสมที่จะทำการสอนหรือไม่ ๓. ด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน จัดหางบประมาณและนำงบประมาณมาพัฒนาสื่อประกอบการเรียนการสอนให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของนักเรียน ๔. ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ ควรปลูกฝังจรรยาบรรณของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้เกิดเป็นมาตรฐานขึ้น โดยทางสำนักเรียนควรจัดกิจกรรมอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อให้มีจรรยาบรรณของครูที่เป็นมาตรฐาน และให้เหมาะสมสอดคล้องสำหรับนักเรียนในยุคปัจจุบัน แล้วทำการประเมินว่า มีจรรยาบรรณของครูที่เหมาะสมที่จะทำการสอนหรือไม่ ๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรทำการทดสอบให้หลากหลายวิธี เช่น ข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัย เป็นต้น ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้น และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดผลและประเมินผลเพื่อให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

๕.๔.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ด้านหลักสูตร ควรจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้มีมาตรฐานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่าย

๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน โดยสอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งมีอาจารย์คอยควบคุมในชั้นเรียนให้อยู่ในความเรียบร้อยระหว่างการสอน

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรใช้สื่อดิจิทัลที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น โดยใช้ตำรา เอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

๔. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรสร้างแรงจูงใจในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น โดยจัดให้มีการแข่งขันห้องแบบของนักเรียนในห้องเรียน มอบรางวัลให้แก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดีและเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มีการจัดอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวงเพื่อสร้างทักษะและเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียน

๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล บันทึกข้อมูลการวัดผลและประเมินผลผ่านระบบดิจิทัลหรือสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยมีการสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และควรมีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนปรับปรุงตนเอง โดยผู้เรียนได้นำผลการประเมินการเรียนการสอนไปปรับปรุงการเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบบาลีสนามหลวงต่อไป

๕.๔.๒ ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” ผู้วิจัยขอเสนอแนะในส่วนที่สามารถต่อยอดจากงานวิจัยฉบับนี้ดังนี้

๑. ควรศึกษาเรื่องสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่กับการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๒. ควรศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบดิจิทัลของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

บรรณานุกรม

๑.ภาษาไทย

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑.) หนังสือ:

- กรมการศาสนา.ข้อมูลจากการตรวจการคณะสงฆ์ของเจ้าคณะภาค ๔ ประจำปี ๒๕๓๘,ในเอกสารการประชุมสัมมนาเจ้าคณะภาค,กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๙.
- กระทรวงศึกษาธิการ.คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๖.
- กิตติ กอบัวแก้ว.การวิจัยเพื่อการบริหาร,พิมพ์ครั้งที่ ๑,นนทบุรี: วรารัตน์ เบสพรีนติ้ง, ๒๕๕๗.
- โกวิท ประवालพฤกษ์. อ่างใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 80 นวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์ พี บาลานซ์ดีไซด์แอนปริ้นติ้ง), ๒๕๕๙.
- จันทรานี สงวนนาม. การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา, กรุงเทพมหานคร: บริษัท บัคพอยท์ จำกัด, ๒๕๔๕.
- ทิตนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
- ธานินท์ ศิลป์จารุ.การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๙, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปิสซิเนสแอนด์ดี,๒๕๕๑.
- ธีรยุทธ พึ่งเพียร. คู่มือประกอบการบรรยาย การบริหารการศึกษาคณะสงฆ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์.การบริหารงานวิชาการ, กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด, ๒๕๕๓.
- พระมหาแผน พูนพัต. รูปแบบเชิงระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๔.
- พระมหาทองดี ปญญาชาวชิโร. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร: อาทรการพิมพ์, ๒๕๔๕.
- พระธรรมปัญญาภรณ์. (สุชาติ ธรรมรัตน์ ป.ธ.๙) และ พระมหาทองดี ปญญาชาวชิโร ป.ธ.๙, การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี,(กรุงเทพมหานคร: อาทรการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- พระมหาขวัญ ภิรมโน. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี,๒๕๓๘.
- พระมหาปัญญาภรณ์ (สุชาติ ธรรมรัตน์); และ พระมหาทองดี ปญญาชาวชิโร ป.ธ.๙.การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี,(กรุงเทพมหานคร: อาทรการพิมพ์, ๒๕๔๘.
- พระพรหมโมลี (สุชาติ ธรรมรัตน์ ป.ธ.๙).อนุสรณ์ ๒๐ ปี แม่กองบาลีสนามหลวง,พิมพ์ครั้งที่ ๑, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๘.

พระมหาวรญาณ วรญาณป.ธ.๗. ภาษาบาลี ภาษาพระพุทธานุศาสตร์, กรุงเทพมหานคร: บริษัท
เอกพิมพ์ไทย จำกัด, ๒๕๕๓.

ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ. การจัดการและการบริหารงานวิชาการ, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.

_____ .การจัดการและการบริหารวิชาการ, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
, ๒๕๕๐.

รุ่งรัชชดาพร เวหะชาติ. การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, เอกสารประกอบการสอน,
กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๐.

_____ . การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยทักษิณ,
๒๕๕๐.

สนามหลวงแผนกบาลี. เรื่องสอบบาลีของบาลีสสนามหลวง, กรุงเทพมหานคร: อักษรการพิมพ์,
๒๕๕๔.

สนามหลวงแผนกบาลี. อนุโมทนา, ๒๕๕๐.

สนามหลวงแผนกบาลี. สัมโมนียกถา, ๒๕๕๑.

สนามหลวงแผนกบาลี. ๒๕๕๓.

สนามหลวงแผนกบาลี. โอวาทกถา, ๒๕๕๕.

สนามสอบแผนกบาลี. ๒๕๕๐.

ส่วนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงาน
พระพุทธศาสนาศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. “เอกสารประกอบการประชุม
พิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี”,
ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๕๔.

สุคนธ์ สิ้นพานนท์. นวัตกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน, พิมพ์ครั้งที่ ๔,
กรุงเทพมหานคร: ๙๑๑๙ เทคนิคพรินติ้ง, ๒๕๕๓.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานการศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาพระ
ปริยัติธรรมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร:
บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๖.

สำนักงานเจ้าคณะภาค ๒. อบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง ภาค ๒, (กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. พิธีมอบรางวัล สำนักเรียกพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น
ปีการศึกษา ๒๕๕๒, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
, ๒๕๕๓.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาครูสอนปริยัติธรรมประจำปี

๒๕๕๔.

(๒.) **วิทยานิพนธ์:**

นางสาวชุนท์กักร้อยพิลา. “ความพึงพอใจการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม สำนักเรียนวัดปากน้ำ กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาธวัชชัย รสเลิศ. ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร” **ปริญยานิพนธ์ พธ.ม.**, (การบริหารจัดการศึกษา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑.

พระมหาบุญชัย ปภัสสรเมธี. “ศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑.

พระมหาบัณฑิต ปณิตติเมธี (ชนิรินทร์).” การบริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาประสิทธิ์ เตชปญโญช. “การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ยานนาวา-สาทร กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๐.

พระมหาสรพงษ์ การุญ. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี : กรณีศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดตากฟ้า อำเภอตากฟ้า จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, การบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๑.

พระมหาอภิสิทธิ์ จักรแก้ว.”การศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม ๑”, **ปริญยานิพนธ์ กศ.ม.**, การบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๓.

พระมหาอานนท์ ชยานนุโท (เหล็กดี). “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, การบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี). แรงจูงใจของพระภิกษุสามเณรที่มีต่อการศึกษาพระปริยัติธรรม
แผนกบาลี สำนักเรียนวัดสามพระยา กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหา
บัณฑิต**, สาขาวิชาการจัดการศึกษา: มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

(๓.) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

การพัฒนา. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.epub.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-158-file03-2016-10-19-12-45-00.pdf> [๓๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑].

การพัฒนา. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/485293>
[๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๕].

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี.**การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทย**, [ออนไลน์],
แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki>, [๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๑].

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **หลักสูตร**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki>,
[๑ มกราคม ๒๕๖๐].

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิวรรณ จันทรเทพย์, ความสำคัญของนวัตกรรมการศึกษา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<http://pc1554144053.blogspot.com/ทฤษฎีนวัตกรรม> [๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๐].

นวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยีสารสนเทศการศึกษา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://www.google.co.th/search?dcr>. [๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๐].

๒.ภาษาอังกฤษ

Rogers,E. M.(2003),Diffusion of innovations. New York: Free Press. Retrieved,[online],
source: from books.google.co.th:<https://books.google.co.th/books.P12>. [25
October 2017]

Blustering, Eric Barry. “Managing Management Information System (MIS) Development
in the federal Government”,**Dissernation Abstracts
International**,(Administration:New York, 1989), p 58.

Cassidy, Thomas Jame, Jr, “Data for Decisions in Developing Education System”,
Dissernation Abstracts International,(Educational Administration Major:
Ohio state University, 1991), p 34.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ของสำนักเรียนปริยัติธรรม แผนกบาลีดีเด่น

คำชี้แจง แบบสอบถาม

๑. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

๑.๑ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลีดีเด่น

๑.๒ เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลีดีเด่น

๑.๓ เพื่อเสนอวิธีพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนของสำนักงานพระปริยัติธรรม
แผนกบาลีดีเด่น

๒. แบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากครู และนักเรียนบาลี
ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น จำนวน ๕ สำนักเรียน อันได้แก่ สำนักเรียน
วัดโมลีโลกยาราม สำนักเรียนวัดพระธรรมกาย สำนักเรียนวัดจงคำ สำนักเรียนวัดตากฟ้า
สำนักเรียนวัดบัวขวัญ

๓. แบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น คำตอบของท่าน
ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์โดยรวม จะไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านแต่อย่างใด ขอได้โปรดตอบคำถาม
ทุกข้อตามสภาพที่เป็นจริง เพราะคำตอบของท่านมีความสำคัญยิ่งต่อผลของการวิจัย คำตอบที่ถูกต้อง
ตรงตามข้อเท็จจริงจะทำให้ได้ข้อสรุปที่คมชัดและตรงตามความเป็นจริง และจะเป็นประโยชน์ต่อ
การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีต่อไป

ขอขอบพระคุณยิ่งที่ท่านได้ให้ความกรุณา เสียสละเวลาอันมีค่า ตอบแบบสอบถามเพื่อเป็น
ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มา ณ โอกาสนี้ด้วย

พระมหาอภิชาติ ชยเมธี (ถาวร)

นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

๑. สถานภาพ

ครู นักเรียน

๒. อายุ

๑๒-๑๙ ปี ๒๐-๒๙ ปี ๓๐-๓๙ ปี ๔๐ ปีขึ้นไป

๓. พรรษา

๑-๕ พรรษา ๖-๑๐ พรรษา ๑๑-๒๐ พรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป

๔. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

เปรียญตรี (ประโยค ๑-๒ ถึง ป.ธ. ๓ ประโยค)

เปรียญโท (ป.ธ. ๔ ถึง ป.ธ. ๖ ประโยค)

เปรียญเอก (ป.ธ. ๗ ถึง ป.ธ. ๙ ประโยค)

๕. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในสำนักเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกบาลี สำนักเรียนของท่านผู้ทำแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้พิจารณาความสอดคล้องระหว่างคำถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการศึกษา
พระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับทัศนคติมากที่สุดโดย
กำหนดคะแนนกับระดับความต้องการดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ค่าเท่ากับ	๕	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ค่าเท่ากับ	๔	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ค่าเท่ากับ	๓	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้ค่าเท่ากับ	๒	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้ค่าเท่ากับ	๑	คะแนน

ข้อ	สภาพการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของท่าน	ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑. ด้านหลักสูตร						
๑	จัดทำแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาที่ เรียนได้ง่าย					
๒	มีวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ชัดเจน					
๓	มีการจัดการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน					
๔	สร้างแรงจูงใจกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน					
๕	มีกระบวนการและวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน					
๖	มีการประเมินผลการเรียนการสอนหลังการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ					
๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน						
๗	อาจารย์มีการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในความเรียบร้อยระหว่างการสอน					
๘	สอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน					
๙	สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน					
๑๐	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นระหว่างเรียน					
๑๑	อธิบายเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน					
๑๒	มีการค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสาร , ตำรา , สื่อ					

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน						
๑๓	ใช้ตำรา / เอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน					
๑๔	มีวิธีสอนที่หลากหลายกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน					
๑๕	ใช้สื่อเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน					
๑๖	ใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการสอน					
๑๗	ใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนการสอน					
๑๘	สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น					
๔. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน						
๑๙	มีการผลิตตำรา คู่มือ และเอกสารประกอบการเรียนการสอน					
๒๐	มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน และ หลังเรียน					
๒๑	ครูผู้สอนจัดอบรมพิเศษนอกเวลาเรียน					
๒๒	จัดให้มีการแข่งขันห้องแบบของนักเรียนในห้องเรียน					
๒๓	มีการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดี และเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน					
๒๔	จัดอบรมบาลีก่อนสอบสนามหลวง เพื่อสร้างทักษะและเพิ่มความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียน					
๕. ด้านการวัด และประเมินผล						
๒๕	มีการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหาวิชา					
๒๖	มีการประเมินจากการปฏิบัติ เช่น การท่องสูตร/ คาถา เป็นต้น					
๒๗	สังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง					
๒๘	มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนปรับปรุงตนเอง					
๒๙	การวัดผลแต่ละครั้งถูกต้องและเที่ยงธรรมกับผู้เรียนเป็นอย่างดี					
๓๐	ผู้เรียนได้นำผลการประเมินการเรียนการสอนไปปรับปรุงการเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบบาลีสนามหลวง					

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๕๖

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบขออนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
นมัสการ พระมหาปกาศิต อาจารย์ปาลี
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาอภิชาติ ฉายา ชยเมธี นามสกุล ถาวร รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๗ นิสิต
บัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
“การพัฒนาวัตรกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
ให้จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการ
นำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นมัสการมาด้วยความเคารพ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(พระมหาปกาศิต อาจารย์ปาลี)
วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๕๖

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
 นมัสการ พระมหารุ่งอรุณ อรุณโชติ
 สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาอภิชาติ ฉายา ชยเมธี นามสกุล ถาวร รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๗ นิสิต
 บัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง
 “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” เป็น
 ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์
 ให้จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการ
 นำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงน้อมส่งมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

น้อมส่งมาด้วยความเคารพ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(พระมหาจุฬารัตน์ อรุณโชติ)
 วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร.๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑
 ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๘ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒
 เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รศ.ดร.สิน งามประโคน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
 ๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาอภิชาติ ฉายา ชยเมธี นามสกุล ฉาวร รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๗ นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติครุภัณฑ์ให้จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(รศ.ดร.สิน งามประโคน)
 วันที่ ๒๐.๒.๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ โทร.๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓ / ๓๘ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหาอภิชาติ ฉายา ขยเมธี นามสกุล ฉาวร รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๗ นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิตินิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิตินิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขออนุมัติคราะห์ให้จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว ๕๖

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๘๙-๐๕๖-๑๕๘๑

๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
เรียน ดร.อำนาจ บัวศิริ
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. วิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เครื่องมือวิจัย จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญาชา ชยเมธี นามสกุล ถาวร รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๗ นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้จากท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวิจัย อันจะส่งผลให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.เอกhem แสงนonth)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ขอรับรองว่าได้ผ่านการตรวจเครื่องมือวิจัยแล้ว

(ดร.อำนาจ บัวศิริ)

วันที่ ๒๐ ก.พ. ๒๕๖๒

หมายเหตุ : หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปใช้อ้างอิงถึงผลการตรวจเครื่องมือวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามโดยผู้ตรวจเครื่องมือ

ภาคผนวก ค

ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องแบบสอบถาม IOC (Index of Objective Congruene)

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

คำชี้แจง การพิจารณาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับตัวแปรเพื่อประเมินความเที่ยงตรงและความสอดคล้อง
กับเนื้อหา ซึ่งมีจำนวน ๕ ด้าน คือ

- ๑) ด้านหลักสูตร ๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน ๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน
๔) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล

การหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่

- +๑ หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือใช้ได้
- ๐ หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือต้องปรับปรุง
- ๑ หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือต้องตัดทิ้ง

ข้อ	สภาพการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในสำนักเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลีของท่าน	หาค่า IOC			
		+๑	๐	-๑	หมายเหตุ
	๑. ด้านหลักสูตร				
๑	จัดทำแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจใน เนื้อหาที่เรียนได้ง่าย	✓			
๒	มีวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ชัดเจน	✓			
๓	มีการจัดการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน	✓			
๔	สร้างแรงจูงใจกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	✓			
๕	มีกระบวนการและวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน	✓			

๖	มีการประเมินผลการเรียนการสอนหลังการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ	✓			
๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน					
๗	อาจารย์มีการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในความเรียบร้อยระหว่างการสอน	✓			
๘	สอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน	✓			
๙	สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน	✓			
๑๐	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นระหว่างเรียน	✓			
๑๑	อธิบายเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน	✓			
๑๒	มีการค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสาร , ตำรา , สื่อ	✓			
๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน					
๑๓	ใช้ตำรา / เอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน	✓			
๑๔	มีวิธีสอนที่หลากหลายกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	✓			
๑๕	ใช้สื่อเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน	✓			
๑๖	ใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ประกอบการสอน	✓			
๑๗	ใช้สื่อสื่อดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนการสอน	✓			
๑๘	สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น	✓			
๔. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน					
๑๙	มีการผลิตตำรา คู่มือ และเอกสารประกอบการเรียนการสอน	✓			
๒๐	มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน และ หลังเรียน	✓			
๒๑	ครูผู้สอนจัดอบรมพิเศษนอกเวลาเรียน	✓			
๒๒	จัดให้มีการแข่งขันท่องเที่ยวแบบของนักเรียนในห้องเรียน	✓			
๒๓	มีการมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนดี และเข้าเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน	✓			
๒๔	จัดอบรมบาติก่อนสอบสนามหลวง เพื่อสร้างทักษะและเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียน	✓			
๕. ด้านการวัด และประเมินผล					
๒๕	มีการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหาวิชา	✓			
๒๖	มีการประเมินจากการปฏิบัติ เช่น การท่องสูตร/ คาถา เป็นต้น	✓			
๒๗	สังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	✓			

๒๘	มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนปรับปรุงตนเอง	✓			
๒๙	การวัดผลแต่ละครั้งถูกต้องและเที่ยงธรรมกับผู้เรียนเป็นอย่างดี	✓			
๓๐	ผู้เรียนได้นำผลการประเมินการเรียนการสอนไปปรับปรุงการเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบบาลีสนามหลวง	✓			

ผลการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกบาลีดีเด่น

เกณฑ์ของการให้คะแนน มีดังนี้ +๑ = แน่ใจ ๐ = ไม่แน่ใจ -๑ = ไม่แน่ใจ

ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ที่	๑. ด้านหลักสูตร	ผู้เชี่ยวชาญ/คนที่					สรุปและแปลผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปลผล
๑	จัดทำแผนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ง่าย	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒	มีวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ชัดเจน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓	มีการจัดการเรียนการสอนตรงตามเนื้อหาวิชาที่สอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๔	สร้างแรงจูงใจกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๕	มีกระบวนการและวิธีการสอนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๖	มีการประเมินผลการเรียนการสอนหลังการเรียนการสอนอย่าง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

	สม่ำเสมอ								
	๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน								
๗	อาจารย์มีการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในความเรียบร้อยระหว่างการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๘	สอนแบบบูรณาการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๙	สร้างบรรยากาศในการเรียนการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๐	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นระหว่างเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๑	อธิบายเนื้อหาให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๒	มีการค้นคว้าหาคำตอบจากเอกสาร , ตำรา , สื่อ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน								
๑๓	ใช้ตำรา / เอกสารประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาที่สอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๔	มีวิธีสอนที่หลากหลายกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๕	ใช้สื่อเหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

๑๖	ใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประกอบการสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๗	ใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ได้อย่าง เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียน การสอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๑๘	สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนการ สอนช่วยให้นักเรียนเข้าใจและ เรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
	๔. ด้านกิจกรรมการเรียน การสอน								
๑๙	มีการผลิตตำรา คู่มือ และ เอกสารประกอบการเรียนการ สอน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๐	มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียน และ หลังเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๑	ครูผู้สอนจัดอบรมพิเศษนอก เวลาเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๒	จัดให้มีการแข่งขันท่องแบบของ นักเรียนในห้องเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๓	มีการมอบรางวัลให้นักเรียนที่ มีผลการเรียนดี และเข้าเรียน อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้าง แรงจูงใจในการเรียน	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๔	จัดอบรมบาลีก่อนสอบ สนามหลวง เพื่อสร้างทักษะและ	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

	เพิ่มความรูู้ ความเข้าใจให้กับผู้เรียน								
	๕. ด้านการวัดผลและประเมินผล								
๒๕	มีการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหาวิชา	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๖	มีการประเมินจากการปฏิบัติ เช่น การท่องสูตร/ คาถา เป็นต้น	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๗	สังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๘	มีการแจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนทราบทุกครั้ง พร้อมเปิดโอกาสให้นักเรียนปรับปรุงตนเอง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๒๙	การวัดผลแต่ละครั้งถูกต้องและเที่ยงธรรมกับผู้เรียนเป็นอย่างดี	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้
๓๐	ผู้เรียนได้นำผลการประเมินการเรียนการสอนไปปรับปรุงการเรียนเพื่อเตรียมตัวสอบบาลีสนามหลวง	+๑	+๑	+๑	+๑	+๑	๕	๑.๐๐	ใช้ได้

สรุปผลการหาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๕ ท่าน ทุกท่านมีความเห็นว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องกับตัวแปรทั้ง ๕ ด้าน เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น

โดยที่ ค่า +๑ คือ ค่า IOC แบบสอบถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

ค่า ๐ คือ ค่า IOC ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้

ค่า -๑ คือ ค่า IOC แบบสอบถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

โดยใช้วิธีเลือกข้อความของแบบสอบถามที่มีค่ากำหนดทางสถิติที่ ๐.๐๕ ขึ้นไป จากคำถามทั้งหมด ๓๐ ฉบับ ใช้ได้ ๓๐ ฉบับ และมีข้อความตอบที่ใช้ในการหาค่า (IOC) และได้ค่า IOC มากกว่า ๑.๐ ทุกข้อ

ภาคผนวก ง

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/๔๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย
 นมัสการ พระศรีปริยัติสุธี อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดสร้อยทอง
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญาชา ชยเมธี นามสกุล ฉาวร รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๗ นิสิต
 บัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
 ติเตน”เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

เพื่อการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากครูและนักเรียน
 ในสำนักเรียนวัดสร้อยทอง เพื่อทดสอบเครื่องมือวิจัยประกอบการทำวิทยานิพนธ์ตั้งนั้น ทางหลักสูตร
 พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์
 จากพระคุณท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการมาด้วยความเคารพ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อนุศาสตราจารย์ ดร.เกษม แสงนนท์
 (พระศรีปริยัติสุธี)
 ๒๓ ก.พ. ๖๒

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลทดลองวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ภาคผนวก จ

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอนิคมพัฒนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระเทพปริยัติโมลี เจ้าสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๙๘ ชุด

ด้วย พระมหากษัตริย์ ญาญา ซยเมธี นามสกุล ถาวร รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๗
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ดีเด่น” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บแบบสอบถามจากครูและนักเรียนในสำนักเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียน
การสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
จะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดีและขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ
โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการมาด้วยความเคารพ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อ.หมด
พระเทพปริยัติโมลี
๒๕กพ.๖๒

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระมหาสุธรรม สุตโน อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดพระธรรมกาย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๗๕ ชุด

ด้วย พระมหาอภิชาติ ฉายา ชยเมธี นามสกุล ฉาวร รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๗
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ดีเด่น” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บแบบสอบถามจากครูและนักเรียนในสำนักเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียน
การสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
จะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดีและขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ
โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการมาด้วยความเคารพ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

๐๔๖๓๓
รศ. สุวิมล ธรรม
๑.๒.๑. ๒๕๖๒

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๗/ว.๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
 โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
 www.mcu.ac.th

๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
 นมัสการ พระปิฎกโมลี อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดจองคำ
 สิ่งที่มาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๓๒ ชุด

ด้วย พระมหากษัตริย์ ฉายา ชยเมธี นามสกุล ฉาววร รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๗
 นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
 เรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
 ตีเต๋น”เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บแบบสอบถามจากครูและนักเรียนในสำนักเรียน
 พระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียน
 การสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีตีเต๋น” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
 จะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดีและขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ
 โอกาสนี้

จึงเรียนนมัสการเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการมาด้วยความเคารพ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

๐๒๗
 ๑๒๗
 (พระปิฎกโมลี)
 ๒๗ ก.พ. ๒๕๖๒

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๗/ว.๕๕

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระราชปัญญาเวที เจ้าสำนักเรียนวัดตากฟ้า
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๕๓ ชุด

ด้วย พระมหากษัตริย์ ฉายา ชยเมธี นามสกุล ฉาววร รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๗
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ดีเด่น” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บแบบสอบถามจากครูและนักเรียนในสำนักเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียน
การสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
จะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดีและขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ
โอกาสนี้

จึงน้อมสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการด้วยความเคารพ

(ดร.เอกhem แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อนึ่ง
/
/
๒๒ ก.พ. ๖๒

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ที่ ศธ ๖๑๐๓.๓/ว.๕๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
นมัสการ พระราชันนทมนี เจ้าสำนักเรียนวัดบัวขวัญ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๓๙ ชุด

ด้วย พระมหาอภิชาติ ฉายา ชยเมธี นามสกุล ฉาวร รหัสประจำตัว ๖๐๐๑๒๐๒๐๑๗
นิสิตบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และนิสิตกำลังดำเนินงานวิจัย
เรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ดีเด่น” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บแบบสอบถามจากครูและนักเรียนในสำนักเรียน
พระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียน
การสอนของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีดีเด่น” ดังนั้น ทางหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
จะได้รับการอนุเคราะห์เป็นอย่างดีและขอขอบพระคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการอย่างสูง มา ณ
โอกาสนี้

จึงนมัสการมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

นมัสการมาด้วยความเคารพ

(ดร.เกษม แสงนนท์)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

วิฑิต
เกษมแสงนนท์
24/2/62

หนังสือฉบับนี้จะไม่สมบูรณ์ในการนำไปอ้างอิงถึงผลการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หากไม่ได้รับการลงนามรับรอง

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล : พระมหาอภิชาติ ชยเมธี (ถาวร)
- เกิดเมื่อ : วันอังคารที่ ๒๖ เดือน มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๔
- สถานที่เกิด : บ้านเลขที่ ๑๐๐ หมู่ที่ ๘ บ้านหนองนารี ตำบลบุสูง อำเภอวังหิน จังหวัดศรีสะเกษ
๓๓๒๗๐
- อุปสมบท : ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ณ พระอุโบสถวัดชนะสงคราม
แขวงพระนคร เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
- การศึกษา : พ.ศ.๒๕๕๓ จบการศึกษานักธรรมชั้นเอก
วัดชนะสงคราม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.๒๕๖๐ จบการศึกษาเปรียญธรรม ๕ ประโยค
วัดคันลัด สำนักเรียนจังหวัดสมุทรปราการ
พ.ศ.๒๕๖๑ จบการศึกษาปริญญาตรี (พุทธศาสตรบัณฑิต)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ตำแหน่งหน้าที่ : ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดภาณุรังษี กรุงเทพมหานคร
- ที่อยู่ปัจจุบัน : ๓๒๗ วัดภาณุรังษี แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐